

Dierengezondheidszorg Vlaanderen

Jaarverslag 2013

Inhoud

3	VOORWOORD	86	ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN
4	ALGEMENE INFORMATIE	87	Afdeling Personeelszaken
5	Missie en waarden	90	Afdeling Financiële zaken
6	Strategische doelstellingen	92	Afdeling ICT
10	Organisatiestructuur	94	Kwaliteit
12	Raad van bestuur en dagelijks bestuur	96	Communicatie
14	Algemene vergadering	98	BIJLAGEN
16	Adviescommissies	99	Overzicht subovereenkomsten meerjarenovereenkomst FAVV
17	Managementteam	100	Overzicht publicaties 2013
18	Tijdlĳn 2013	103	Afkortingen
20	OPERATIONELE ACTIVITEITEN	104	Contactgegevens
21	Unit Identificatie & Registratie		
21	Kerncijfers 2013		
28	Overzicht activiteiten 2013		
30	FOCUS ► Met veeKIOSK zet DGZ in op verdere professionalisering van helpdesk en planningscel		
36	Unit Laboratorium		
36	Kerncijfers 2013		
42	Overzicht overige activiteiten 2013		
44	FOCUS ► Speekseltesten voor varkens		
48	Unit Gezondheidszorg		
48	Overzicht activiteiten 2012		
50	Gezondheidszorg herkauwers		
60	Gezondheidszorg varkens		
64	Gezondheidszorg pluimvee		
66	FOCUS HERKAUWERS ► Op naar een nationaal bestrijdingsprogramma voor BVD		
72	FOCUS KLEINE HERKAUWERS ► Praktijkcursus mestonderzoek		
74	FOCUS VARKENS ► DGZ lanceert Gezondheidsmonitor Gelten		
78	FOCUS PLUIMVEE ► <i>Salmonella</i> -screening van containers en kratten voor pluimvee		
80	Afdeling Gezondheidsadministratie		
84	Afdeling Product- en Dienstonwikkeling		

Voorwoord

2013 was voor DGZ een jaar dat in het teken stond van de verdere voorbereiding van een paar omvangrijke programma's die voor de toekomst van de organisatie van groot belang zijn. Het betreft meer bepaald de ontwikkeling van het BVD-programma voor de rundveesector, het bouw- en verbouwprogramma van de sites Torhout en Lier en het samenwerkingsprogramma met MCC-Vlaanderen.

Het BVD-programma zal in 2014 verder uitgerold worden op vrijwillige basis in de aanloop naar de start op 1 januari 2015 van het wettelijk verplichte BVD-bestrijdingsprogramma. Dit programma typeert op zeer opmerkelijke wijze de missie van DGZ: namelijk dat DGZ samen met de veehouder, de bedrijfsdierenarts en de overheid ertoe bijdraagt dat de veehouder met gezonde dieren op een rendabele wijze veilig voedsel kan produceren. Wellicht is er geen ander programma dat beter het unieke karakter van DGZ en de samenhang van de verschillende units illustreert: het professioneel begeleiden en ondersteunen van de veehouder en de dierenarts, gekoppeld aan de identificatie en registratie van de veestapel, de laboratoriumanalyses van de ingezamelde stalen, de beoordeling en verwerking van de daaruit voortvloeiende resultaten. Dit programma – dat ontwikkeld wordt op vraag van en gedragen wordt door de sectorvertegenwoordigers – zal, eens het loopt, snel voordeel opleveren voor de veehouders, zowel op vlak van diergezondheid als financieel.

Voor het genoemde bouw- en verbouwprogramma zijn in 2013 vooral de planningsmatige voorbereidingen getroffen. De realisatie van deze plannen zal veel energie en werkkraft van alle betrokkenen vragen gedurende meerdere jaren. Maar de beoogde uitkomst is een modernere en vooral nog efficiënter werkende organisatie, die steeds beter kan inspelen op de noden en de wensen van de veehouder om te kunnen beantwoorden aan de hoge eisen van de maatschappij waarin die veehouder leeft en werkt.

Ook het verder uitbouwen van de samenwerking met MCC-Vlaanderen heeft tot doel de Vlaamse melkveehouders via een efficiënt werkende organisatie hoogkwalitatieve diensten aan betaalbare prijzen aan te bieden.

Op bestuurlijk vlak was 2013 een rustig jaar met een stabiele werking. Twee nieuwe bestuurders vervulde na de algemene vergadering van mei het bestuurlijke kader.

Het financiële jaarresultaat is weliswaar negatief, maar het ligt wél helemaal in lijn met de vooropgezette meerjarenbegroting waarbij we voor 2015 streven naar een werkingsresultaat na afschrijvingen dat lichtjes positief is.

Bij deze gelegenheid wens ik ook te onderstrepen dat het aangenaam werken is wanneer men zich als voorzitter gesteund weet door zijn collega-bestuurders en er een groot onderling vertrouwen aanwezig is. Dat laat toe om ook sommige moeilijke beslissingen snel te kunnen nemen en gedragen te weten door iedereen. Zulke besluitvaardigheid vertaalt zich ook bij de medewerkers in respect en vertrouwen en het gevoel dat hun inzet gewaardeerd wordt.

Bij tal van gelegenheden mogen we ook ervaren dat de Vlaamse veehouders de vernieuwde DGZ-aanpak steeds beter weten te waarderen. Dat sterkt ons in de overtuiging dat we op de goede weg zijn en het geeft ons als bestuurders de energie en de motivatie om ons verder te blijven inzetten om tot besluiten en initiatieven te komen, ten voordele van onze collega-veehouders.

Marcel Heylen

Voorzitter raad van bestuur

ALGEMENE INFORMATIE

Missie en waarden

Het herijken van de **missie** van DGZ heeft plaatsgevonden in 2012 in het kader van het opstellen van het meerjarenbeleidsplan 2013-2015. De missie die in 2009 voor het eerst werd geformuleerd is bij dit herijkingsproces niet gewijzigd. Ze luidt nog steeds als volgt:

DGZ is dé betrouwbare partner van de Vlaamse veehouder om met gezonde dieren op duurzame wijze veilig voedsel te produceren.

DGZ wil dit realiseren door:

- **het aanbieden van hoogkwalitatieve diensten en producten;**
- **het verzorgen van de brugfunctie tussen de veehouder en de overheid;**
- **betrokkenheid in de samenwerking tussen de veehouder, de dierenarts en de medewerkers.**

In hetzelfde traject zijn eveneens de **kernwaarden** van DGZ opnieuw bediscussieerd en vastgelegd. Deze zijn:

- **professioneel,**
- **betrouwbaar,**
- **transparant,**
- **ondersteunend.**

De strategische doelstellingen, de jaarplannen en de dagelijkse operationele activiteiten worden permanent getoetst aan de genoemde uitgangspunten. Het vereist een niet mis te verstaan engagement en een grote discipline van alle leden, bestuurders, medewerkers en partners van DGZ om te allen tijde volgens deze principes te werken.

In hoofde van de bestuurlijke instanties houdt dit in dat men invulling geeft aan de essentiële elementen van “deugdelijk bestuur” en in hoofde van de medewerkers betekent dit dat men die kernwaarden telkens weer in de dagelijkse uitvoering van ieders taken en verantwoordelijkheden conform de uitgestippelde beleidslijnen kan terugvinden.

Strategische doelstellingen

In het eerste meerjarenbeleidsplan heeft DGZ haar strategische doelstellingen voor 2010 tot en met 2012 vastgelegd. In de loop van 2012 is ook het tweede beleidsplan voor 2013 tot 2015 uitgewerkt. De strategische doelstellingen zijn daarbij ongewijzigd gebleven; slechts enkele accenten zijn verlegd. Deze doelstellingen vormen de leidraad en het fundament voor de operationele plannen binnen de organisatie.

DIERENGEZONDHEIDSZORG MEER PREVENTIEF RICHTEN

Dierenziekten kosten geld aan de keten als geheel en aan de veehouder in het bijzonder. Preventie van ziekten brengt bijgevolg indirect heel wat geld op.

De eerstelijnsdierengezondheidszorg is nog altijd in eerste instantie curatief optredend. De redenen daarvoor zijn veelvoudig. De werkdruk bij de bedrijfsdierenarts en de beperkte bereidheid van de veehouder tot betalen voor preventieve maatregelen zijn daarbij de belangrijkste.

DGZ wil de sector en de overheid nadrukkelijk ondersteunen bij het introduceren en vernieuwen van de gewenste monitoringprogramma's en aldus mee een

significante bijdrage leveren tot een geleidelijk verschuiven van de benadering van dierengezondheidszorg van curatief naar preventief.

Een belangrijke voorwaarde om dit te kunnen realiseren is dat de investeringen in preventie aantoonbaar toegevoegde waarde opleveren naar rendement en dierenwelzijn om op basis daarvan voldoende draagvlak binnen de sector te krijgen. DGZ beschikt als geen ander over een aantal troeven om de aantoonbaarheid van die toegevoegde waarde te verbeteren.

Ook bij het verstevigen van de samenwerking in de keten wil DGZ graag meer bijdragen dan in het verleden mogelijk was. Daarom is er niet alleen geïnvesteerd

in mensen, om de aanwezigheid van DGZ op het terrein te verankeren, maar ook in vernieuwde overlegstructuren zoals de adviescommissies, waarin veehouders samen met bedrijfsdierenartsen input kunnen leveren voor de denk- en werkrichtingen ten aanzien van de te ontwikkelen en in ontwikkeling zijnde diergezondheidsprogramma's.

Door daarnaast een steeds nadrukkelijker rol te gaan spelen in de communicatie en de voorlichting, wil DGZ een wezenlijke bijdrage leveren aan preventieve diergezondheidszorg.

Verder in dit jaarverslag is uitvoerig toegelicht welke programma's in 2013 zijn opgezet en welke inspanningen daarvoor zijn geleverd. Het afgelopen jaar is er vooral ingezet op de verdere voorbereiding van het omvangrijke en door de sector in unanimitie gewenste BVD-programma. In afwachting van de verplichte certificatie van bedrijven vanaf 2015, zal in 2014 hard gewerkt moeten worden om de rundveebedrijven voor die verplichting klaar te stomen. In 2013 werd de basis gelegd om die belangrijke aanloopfase succesvol te kunnen laten verlopen.

Daarnaast werden de eerder opgestarte programma's voor de sector herkauwers verder uitgebreid en verstevigd. Daarbij zijn het abortusprotocol, het aankoopprotocol, het IBR-programma, het paratuberculoseprogramma en Veepeler Rund het meest in het oog springend.

Maar ook voor de andere sectoren is de aanzet tot nieuwe initiatieven gevormd o.a. voor wat betreft *Salmonella*-bestrijding in de varkens- en

pluimveesector. De eind 2013 geïntroduceerde Gezondheidsmonitor voor varkens is ook een goed voorbeeld. Het verder concretiseren van zulke initiatieven zal de komende jaren in goede afstemming met de brede waaier aan opdrachtgevers en andere partners van DGZ plaatsvinden.

EFFICIËNTIE VERBETEREN

DGZ verricht in haar kerntaken aangaande Identificatie en Registratie (I&R) van de veestapel en in de omvangrijkste onderdelen van de Labo-activiteiten grote hoeveelheden analoge handelingen onder sterk gestandaardiseerde vorm.

- Voor I&R heeft de automatisering en informatisering van de werkprocessen, samen met het verschuiven naar meer autocontrole, geleid tot een duidelijke verbetering van de kwaliteit-prijsverhouding van de geleverde diensten. De komende jaren zal verder gestreefd worden naar administratieve vereenvoudiging, die nauw aansluit bij duidelijke klantenbehoeften als snelheid, gemak en lage kostprijs, zonder dat de kwaliteit van de gegevens daarbij inboet. Het bewaken van de kwaliteit van de databases blijft daarbij een prioritaire opdracht. Ook in dat laatste kader is het van belang om de introductie van innovatieve identificatiemiddelen van dieren verder te stimuleren.
- Voor het Labo is met de heroriëntatie van de sanitaire programma's in 2010 in eerste instantie ingezet op een aanzienlijk verhogen van de flexibiliteit om beter te kunnen inspelen op de vragen en opdrachten van het FAVV en dit te doen zonder kwaliteitsverlies ten aanzien van de geleverde output. In 2013 zijn op verschillende terreinen

inspanningen geleverd om verdere automatisering en informatisering in te bedden in de verschillende hoofdprocessen. Daarbij dient niet alleen intern vanuit een unitgrenzen overschrijdende invalshoek, en dus organisatiebreed, naar de processen gekeken te worden, maar ook en vooral moet rekening gehouden worden met de extern aan DGZ lopende processen die een grote impact hebben op de interne werking. Het is van groot belang om die externe processen te kunnen beïnvloeden en beide proceslijnen beter op elkaar te laten aansluiten.

- De unit Gezondheidszorg wordt steeds nadrukkelijker geprofileerd als brug tussen de interne werking en het terrein: de veehouders, de praktijkdierenartsen, de respectievelijke beroepsorganisaties van beide groepen én een aantal overheidsinstanties en toeleveranciers naar de primaire producent. Stap voor stap wordt de grotere aanwezigheid op het terrein en de daaruit voortvloeiende input vanuit het veld vertaald in een optimalere inrichting van een aantal processen.
- Het verder centraliseren van alle labo-onderzoeksactiviteiten op één locatie is een beslissing die al in 2012 is gevallen en die in 2013 in uitvoeringsplannen werd gegoten. In 2014 en 2015 volgt het effectieve bouwen en verbouwen van de sites in Torhout en Lier. Eén van de belangrijkste doelstellingen van deze centralisatie en het bouw- en verbouwtraject is zonder meer een hogere efficiëntie in de labowerkzaamheden, maar ook in de ondersteunende diensten door het verder samenbrengen en herinrichten van administratieve takenpakketten.

MARKT- EN KLANTGERICHTHEID VERGROTEN

- In 2013 is het ingezette cultuurveranderingstraject binnen de organisatie verder versterkt door de medewerkers steeds meer te richten op de behoeften van de klant en van de markt. Die externe gerichtheid en het in staat zijn om aantoonbaar toegevoegde waarde te leveren aan de veehouderijsector en aan de overheid als opdrachtgevers, is immers een absolute voorwaarde om DGZ verder recht op bestaan te geven. Die aantoonbaarheid is met name voor preventieve diergezondheidszorg niet altijd evident, ook en vooral wanneer het programma's betreft met een dwingend karakter vanuit de Europese, landelijke of regionale overheden.
- Onlosmakelijk onderdeel van een grotere klant- en marktgerichtheid is een goede externe communicatie. De voorbije jaren heeft DGZ hier duidelijk in geïnvesteerd; de komende jaren zal de verdere professionalisering van de organisatie ook op dit terrein nog meer effect krijgen.
- De vernieuwde positionering van DGZ, dichterbij de veehouders, is ook in 2013 gevisualiseerd en ondersteund door diverse initiatieven, waaronder de organisatiebreed opgezette helpdesk, de website, de nieuwsbrieven voor veehouders en dierenartsen, gerichte studie- en informatiedagen, de aanwezigheid op beurzen en in de landbouwpressen en de bestuurlijke werking, inclusief de adviescommissies. Hierdoor zijn de bereikbaarheid en toegankelijkheid van DGZ voor de veehouders en het aantal directe contacten met de veehouders aanzienlijk vergroot. Een belangrijke uitdaging blijft nog om ook de contacten met de bedrijfsdierenartsen verder te verbeteren.

BEDRIJFSZEKERHEID VERANKEREN

- In 2010 heeft DGZ een vijfjarenovereenkomst met het FAVV afgesloten voor

“DGZ blijft verder investeren in mensen om haar diensten naar de opdrachtgevers, de veehouders en de andere klanten ook in de toekomst steeds beter te kunnen maken. Het streven naar een zo hoog mogelijke kwaliteit-prijsverhouding staat daarbij altijd voorop. En laten we ons in de hectiek van bouw- en verbouwplanning en -uitvoering niet vergissen: het kapitaal van een dienstverlenende organisatie als DGZ bestaat níét uit stenen, maar uit mensen!”

Denis Volckaert, Directeur

de verschillende overheidsopdrachten die DGZ invulling geeft. Dat betreft 24 onderdelen die verder in dit jaarverslag in tabelvorm zijn samengevat. Eind 2013 werd de opdracht aangaande TSE stopgezet en na openbare aanbesteding aan een ander labo toegewezen. Ook in 2013 werd de waarde van deze overeenkomsten voor de veehouderijsector en het belang om daaraan op flexibele wijze invulling te kunnen geven, meermaals onderstreept door alle belanghebbende partijen. Vanzelfsprekend is zulk langlopend contract ook voor DGZ strategisch zeer belangrijk om haar cruciale rol als brug tussen de veehouder, de

bedrijfsdierenarts en de overheid invulling te kunnen blijven geven en de noodzakelijke continuïteit daarbij te kunnen garanderen. Daarvoor is het ook noodzakelijk om met alle betrokken partijen goede afstemming te behouden aangaande de richting waarin de organisatie zich verder ontwikkelt. De landbouworganisaties en het Sanitair Fonds zijn daarbij zeer prominente stakeholders.

- Ook in 2013 is actief gezocht naar betere samenwerking met zusterorganisaties zoals MCC-Vlaanderen en Arsia, met een aantal Vlaamse overheidsinstanties en met wetenschappelijke instellingen en waar mogelijk ook met de toeleverende sector, waarbij

de bedrijfsdierenartsen voorop staan. Daarbij is het belang van de veehouder als primaire producent en 'eindgebruiker' van de DGZ-producten en -diensten altijd in het vizier gehouden.

- Als informatie-intensief bedrijf moet blijvend het belang van de stabiliteit van de bedrijfskritische informatiesystemen worden benadrukt in het kader van de bedrijfszekerheid. Daarin zal DGZ bijgevolg ook blijvend moeten investeren en innoveren om op passende wijze mee te zijn met de eisen en de ontwikkelingen van de klanten en opdrachtgevers.
- Met het oog op het verankeren van de bedrijfszekerheid blijft DGZ ook investeren in de verbetering van haar

infrastructuur. De eerder genoemde bouw- en verbouwplannen en het besluit om op termijn van drie naar twee sites te gaan, past in dat beleid. In 2013 werden de plannen daartoe uitgewerkt en bekend gemaakt. De uitvoering van die plannen volgt in 2014 en 2015. Het investeren in mensen, die passen in de vernieuwde, veel meer extern en op samenwerking gerichte bedrijfs-cultuur, moet eveneens bijdragen tot de beoogde verankering van de bedrijfszekerheid. Als dienstverlenende organisatie is DGZ immers op de eerste plaats afhankelijk van de kwaliteit van haar medewerkers en een attitude die past bij de strategie van de vereniging.

GEZONDE FINANCIËLE ONTWIKKELING

- Een gezonde financiële bedrijfsontwikkeling is voor iedere organisatie een belangrijke voorwaarde voor bedrijfszekerheid. De voorbije jaren is DGZ vanuit een behoorlijk diep dal terug in lijn gekomen met de wenselijk geachte resultaten. Dat betekent niet dat er winsten nagestreefd worden, maar wél dat het werkingsresultaat voldoende positief is om de strategisch noodzakelijke investeringen te kunnen blijven doen. In 2013 zijn er in dat kader opnieuw verschillende omvangrijke projecten uitgewerkt die tot zinvolle verbeteringen van bestaande diensten of tot waarde creërende nieuwe diensten leiden.
- De voorbije jaren zijn de bedrijfsopbrengsten van DGZ verder in stijgende lijn gegaan dankzij de bereidheid van de sector om bijkomende middelen beschikbaar te stellen. Dat die bereidheid er is, is het beste bewijs dat de sector de diensten als waardevol ervaart. De bedrijfskosten zijn nadrukkelijk minder sterk gestegen, hetgeen resulteert in een hogere productiviteit en een beter resultaat.
- De financiële resultaten van 2013 (zie verder) laten een beduidend positief werkingsresultaat (voor afschrijvingen) zien, dat helemaal in lijn ligt met wat werd begroot. Het weliswaar negatieve netto-eindresultaat (na afschrijvingen en overige resultaten), is eveneens conform begroting. Belangrijker nog dan het resultaat op zich is echter dat DGZ als vereniging zonder winstoogmerk vanuit de bedrijfsvoering van de organisatie zichtbaar toegevoegde waarde kan leveren aan haar stakeholders en dat ook eenduidig erkend wordt waar die toegevoegde waarde terecht komt. De erkenning daarvan lijkt steeds concretere vormen aan te nemen.

Organisatiestructuur

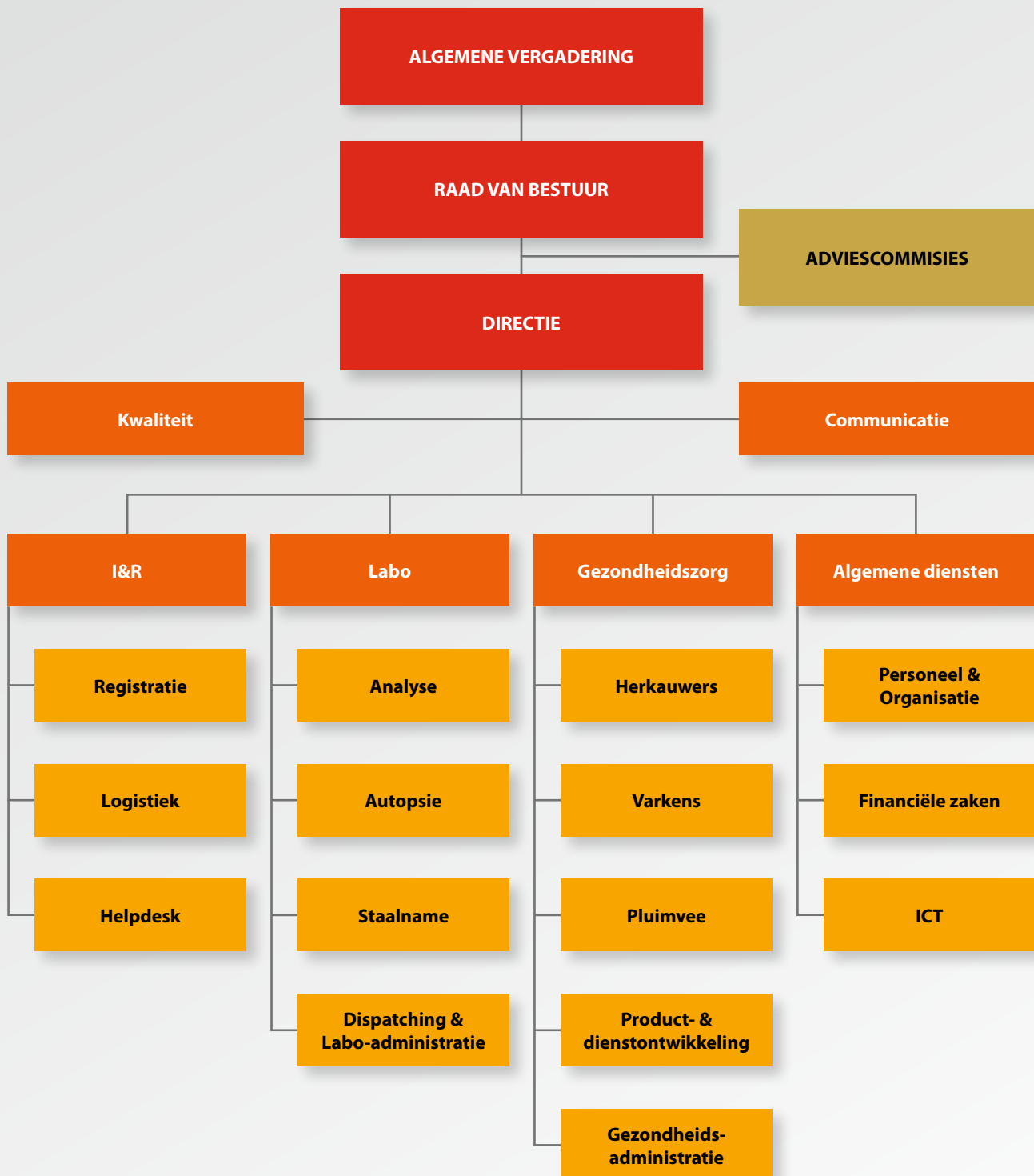
DGZ is een vzw die bestuurd wordt door een raad van bestuur die bestaat uit 15 veehouders. Deze veehouders vertegenwoordigen de drie hoofdsectoren, namelijk herkauwers, varkens en pluimvee, en zijn allen actief in de Vlaamse regio.

De algemene vergadering telt 50 actieve veehouders, die eveneens deze drie sectoren vertegenwoordigen. Ze vergadert minstens tweemaal per jaar: eenmaal in januari met bespreking van het door de raad van bestuur voorgestelde ondernemingsplan voor het pas gestarte werkjaar, en een tweede maal in mei met een terugblik op het voorbije werkjaar.

De dagelijkse leiding van DGZ is in handen van de directeur en de drie unitmanagers, respectievelijk verantwoordelijk voor de units Algemene Diensten, Identificatie & Registratie (I&R), Laboratorium en Gezondheidszorg.

De organisatiestructuur, die halverwege 2010 in de huidige vorm is vastgelegd, is in de loop van 2013 niet gewijzigd.

Organigram DGZ

RAAD VAN BESTUUR EN DAGELIJKS BESTUUR

Vooraan vlnr:

Rik Claeys, Chantal De Stoop,
Hilde Uleyn, Marcel Heylen,
Franky Annys, Marnix De Zutter,
Luc Vanstraelen

Achteraan vlnr:

Denis Volckaert, Tom Mertens,
Filip Huysman, Luc Van Dommelen,
Luc Van Biesen, Lieven Ryckewaert,
Marc Van Thournout, Kees van den Hout,
Raf Jonckers, Frans Smets

De raad van bestuur heeft in 2013 zeven keer vergaderd. Het dagelijks bestuur bereidde telkens de bestuursvergaderingen voor.

Daarbij ging bijzondere aandacht naar volgende onderwerpen:

- het financieel beleid, met o.a. de resultatenrekeningen van 2012 en de opvolging van de jaarrekeningen 2013;
- het opvolgen van het personeelsbeleid, waaronder de evaluatie van de resultaten van het medewerkers tevredenheidsonderzoek van 2012 en de werving van een nieuwe unitmanager;
- het opvolgen van de overeenkomsten met de overheid (FAVV en FOD Volksgezondheid) en de projecten in samenwerking met diverse externe partijen;
- het ontwerp KB Retributies voor de identificatie en registratie voor de varkenssector en de voorbereidingen aangaande de pluimveesector;
- de voorbereiding van de twee algemene vergaderingen, met o.a. de gedeeltelijke vernieuwing van de samenstelling van de algemene vergadering en van de bestuurlijke organen en met speciale aandacht voor de organisatie van het tienjarig bestaan van DGZ;
- het opvolgen van de werking van de drie adviescommissies en de

ontwikkelingen binnen de verschillende programma's, waaronder IBR, paratuberculose, BVD, aankoopprotocol, ademhalingsprotocol en *Salmonella*;

- het huisvestingsdossier, met o.a. de bouw- en verbouwingsplannen voor Torhout en Lier en het aanslepende overleg aangaande de onteigening door NMBS/Infrabel te Drongen;
- de samenwerking met partner MCC-Vlaanderen in Lier;
- het opvolgen van de kwaliteitsdossiers door middel van de resultaten van de diverse audits;
- het opvolgen van de voortgang in en de implementatie van het ondernemingsplan 2013 en de verschillende jaarplannen;
- de begroting en het ondernemingsplan 2014.

De samenstelling van de raad van bestuur en de algemene vergadering is gedeeltelijk vernieuwd ter gelegenheid van de algemene vergadering van 29 mei 2013. Er werden zeven nieuwkomers verkozen in de algemene vergadering, terwijl er in de raad van bestuur twee nieuwe leden werden verkozen ter vervanging van de uittredende bestuurders. Daarmee waren beide bestuurlijke organen helemaal compleet in aantallen, zoals in de statuten is voorzien.

Leden van de raad van bestuur

- Marcel Heylen, voorzitter, rundveehouder, Geel
- Franky Annys, ondervoorzitter, varkens- en rundveehouder, Slijpe
- Rik Claeys, lid dagelijks bestuur, varkens- en rundveehouder, Leffinge
- Chantal De Stoop, rundveehoudster, Machelen-Zulte
- Marnix De Zutter, lid dagelijks bestuur, rundveehouder, Sint-Jan-in-Eremo
- Filip Huysman, pluimveehouder, Evergem
- Raf Jonckers, rundveehouder, Wommersom
- Tom Mertens, varkenshouder, Meer
- Lieven Ryckewaert, rundveehouder, Harelbeke
- Frans Smets, lid dagelijks bestuur, pluimveehouder, Kasterlee
- Hilde Uleyn, rundveehoudster, Hooglede (bestuurder sinds mei 2013 ter vervanging van Hendrik Vandamme)
- Luc Van Biesen, varkenshouder, Lebbeke
- Kees van den Hout, rundveehouder, Neeroeteren
- Luc Van Dommelen, varkenshouder, Turnhout
- Marc Van Thournout, pluimveehouder, Pittem (bestuurder sinds mei 2013 ter vervanging van Willy De Vloo)

ALGEMENE VERGADERING

De algemene vergadering bestaat uit de leden van de raad van bestuur aangevuld met (situatie eind 2013):

- François Achten, rundveehouder, Neerpelt
- Jan Adriaensen, rundveehouder, Rijkevorsel
- Luc Ally, pluimveehouder, Deinze
- Benedicte Baeken, rundveehoudster, Kortenaeken
- Lut Bellegeer, rundveehoudster, Lo-Reninge
- Roger Boonen, rundveehouder, Meerhout
- Nic Cattebeke, rundveehouder, Heule
- Paul Cerpentier, varkenshouder, Stekene (sinds mei 2013)
- Christiane Cobbaert, rundveehoudster, Jabbeke
- Marc Cocquyt, rundveehouder, Pittem (sinds mei 2013)
- André D'Eer, rundveehouder, Kruibeke
- André De Busschop, rundveehouder, Bilzen
- Carla De Schryvere, varkenshoudster, Koekelare
- Chris De Vlieger, varkenshouder, Lovendegem (sinds mei 2013)
- Marc Derynck, pluimveehouder, Eernegem (sinds mei 2013)
- Dirk Févery, varkenshouder, Uitkerke
- Anita Gagelmans, pluimveehoudster, Wuustwezel
- Etienne Hamerlinck, rundveehouder, Evergem
- Geert Laureys, pluimveehouder, Lokeren
- Robert Lietaer, rundveehouder, Maarkedal
- Laurens Melis, varkenshouder, Veurne
- Stefaan Moens, rundveehouder, Lebbeke
- Rik Persyn, rundveehouder, Wingene
- Dirk Segers, pluimveehouder, Arendonk
- Geert Seynaeve, varkenshouder, Ichtegem (sinds mei 2013)
- Jacques Serroen, varkenshouder, Staden
- Kris Van de Perre, kalverhouder, Kasterlee
- Rita Van Den Bossche-Mathijs, rundveehoudster, Kaprijke
- Dominique Van Den Keybus, rundveehouder, Halle
- Erna Van Olmen, kalverhoudster, Vorselaar
- Bart Vander Linden, rundveehouder, Horebeke
- Bart Vergote, varkenshouder, Zedelgem (sinds mei 2013)
- Marc Verhegghe, rundveehouder, Watervliet
- Guy Verhelst, pluimveehouder, Sint-Denijs
- Thierry Vermeire, rundveehouder, Vlissegem

Op woensdag 29 mei viert de algemene vergadering het *tienjarig bestaan van DGZ*.

Federaal minister van landbouw Sabine Laruelle verzekert ons dat er ook in de toekomst nog belangrijke taken zijn weggelegd voor DGZ en Arsia.

Piet Vanthemsche (BB), Hendrik Vandamme (AB.8) en Philippe Houdart (FAVV) debatteren over de toekomst van DGZ.

Voorzitter Marcel Heylen blikt terug op het verleden en kijkt naar de toekomst.

Directeur Denis Volckaert geeft toelichting bij het jaarverslag 2012.

Naast de leden van de algemene vergadering zijn er nog tal van genodigden op de viering aanwezig.

Na afloop wordt alles bezegeld met een natje en een droogje.

ADVIESCOMMISSIES

De in 2011 grotendeels nieuw samengestelde adviescommissies brachten in 2012 de bevestiging dat de verjonging van de bestuurlijke opbouw ook een nieuw engagement en vernieuwde betrokkenheid genereert. Mede daardoor werd de beoogde steviger verankering van DGZ met de hedendaagse veehouderij ook tastbaar verbeterd.

Adviescommissie pluimvee

- Luc Ally, Deinze
- Marleen Aneca, Eernegem
- Danny Coulier, Alveringem
- Koen De Cock, Baaigem
- Nick De Smet, Pittem
- Anita Gagelmans, Wuustwezel
- Filip Ghekiere, Wevelgem
- Ivan Haeck, Wingene
- Filip Huysman, Evergem
- Johan Kimpe, Langemark
- Geert Laureys, Lokeren
- Dirk Segers, Arendonk
- Frans Smets, Kasterlee
- Eric Van Meervenne, Merchtem
- Herman Van Oeckel, Kasterlee
- Guy Verhelst, Sint-Denijs

Technisch adviseurs

- Geert Van Den Abeele, Geel
- Johan Venken, Schoten
- Wouter Wytinck, Leuven

Adviescommissie herkauwers

- Karolien Adriaensen, Retie
- Eric Boussery, Kemmel
- Nic Cattebeke, Heule
- Els De Cock, Stekene
- Raphael De Paepe, Issegem
- Luc De Vylder, Lokeren
- Geert Declercq, Oostkamp
- Anita Haest, Brecht
- Luc Huybrechts, Oud-Turnhout
- Karen Lievens, Welle
- Luc Poppe, Wachtebeke
- Lieven Ryckewaert, Harelbeke
- An Stevens, Kleine-Brogel
- Kees van den Hout, Neeroeteren
- Tom Van Nespren, Vrasene
- Erna Van Olmen, Vorselaar
- Rianne van Tilburg, Brecht
- Jos Vanderperre, Steenhuffel
- Lydie Wuyts, Herent

Technisch adviseurs

- Danny Coomans, Geel
- Eddy Defruyt, Leke
- Peter De Swaef, Roeselare
- Koen Lommelen, Lier
- Guy Vandepoel, Leuven
- Peter Vercauteren, Oosterzele

Adviescommissie varkens

- Paul Cerpentier, Stekene
- Domien Cornette, Poperinge
- Paul Claerhout, Wielsbeke
- Carla Deschryvere, Koekelare
- Karel Devreese, Reninge
- Kris Gios, Herenthout
- Neel Gorssen, Bocholt
- Kristof Janssens, Temse
- Tom Mertens, Meer
- Luc Van Biesen, Lebbeke
- Franky Van De Vijver, Beervelde
- Luc Van Dommelen, Turnhout
- Geert Van Wonterghem, Deerlijk
- Franky Vanroose, Koekelare
- Bart Vergote, Zedelgem
- Geert Wallays, Ardoioie

Technisch adviseurs

- Bert Bohnen, Leuven
- Peter De Swaef, Roeselare
- Steven Van Colen, Wingene

MANAGEMENTTEAM

Leden van het managementteam

- Denis Volckaert, directeur
- Veerle Ryckaert, unitmanager
Identificatie & Registratie (I&R)
- Mia Vanrobaeys, unitmanager
Laboratorium
- Herman Deschuytere, unitmanager
Gezondheidszorg
- Luc Vanstraelen, teamleider P&O,
secretaris van de vzw

vlnr: Herman Deschuytere, Veerle Ryckaert,
Mia Vanrobaeys, Luc Vanstraelen, Denis Volckaert

Tijdlijn 2013

JANUARI	FEBRUARI	MAART	APRIL	MEI	JUNI
<ul style="list-style-type: none">▶ Het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2013-2015 wordt door de algemene vergadering in unanimititeit goedgekeurd, samen met de begroting 2013. Daarmee gaat DGZ verder op het verbeterende elan van de voorgaande jaren.▶ Equi Focus Point Belgium (EFPB) wordt opgericht met de steun van de Belgische Confederatie van het Paard (BCP) en de Belgian Equine Practitioners Society (BEPS) en in samenwerking met de faculteiten Diergeneeskunde van Gent en Luik en met Arsia en CODA. Doel is een betrouwbare en snelle diagnostiek voor paardenziekten aan te bieden.▶ Ondanks de jarenlange inspanningen om beide ziektes uit te roeien, blijven brucellose en tuberculose waakzaamheid en aandacht vragen.▶ Ongeveer 1500 veehouders vinden hun weg naar de stand van DGZ op Agriflanders.	<ul style="list-style-type: none">▶ DGZ doorstaat met glans de FAVV-audit in het kader van de overeenkomst 2011-2015.▶ Beide studienamiddagen voor dierenartsen van Veepeiler Rund kennen opnieuw een grote belangstelling.▶ DGZ biedt een nieuwe test aan die het mogelijk maakt om drachtdiagnose bij runderen niet alleen via bloedstalen, maar nu ook via individuele melkstalen uit te voeren.▶ Het aankoopprotocol zit in de lift en blijft z'n toegevoegde waarde bewijzen als zeer nuttig instrument voor rundveebedrijven om de insleep van dierziekten via aankopen te vermijden. Ook de programma's van IBR, BVD, neospora en paratbc worden erdoor ondersteund.	<ul style="list-style-type: none">▶ DGZ biedt nu al een jaar de zogenaamde 'earnotch'-oormerken aan, waarmee een structurele aanpak van BVD mogelijk gemaakt wordt. Eind maart zijn er ruim 500 rundveebedrijven die gebruik maken van dit nieuwe type oormerk.	<ul style="list-style-type: none">▶ DGZ schenkt samen met de dienst Parasitologie van de faculteit Diergeneeskunde Gent bijzondere aandacht aan wormbesmettingen. Voor de sector varkens wordt de Serasca-test beschikbaar gesteld voor de diagnose van spoelworminfecties en voor de sector kleine herkauwers worden er o.a. praktijkcursussen mestonderzoek bij schapen georganiseerd met het oog op het vaststellen van worminfecties en het inzicht verwerven in het ontstaan van resistentie tegen sommige ontwormingsproducten.	<ul style="list-style-type: none">▶ In het laboratorium van DGZ wordt een belangrijke upgrade van het LIMS succesvol uitgevoerd. Dit zal toelaten om in het vervolgtraject een aantal efficiëntieverbeterstappen te realiseren.▶ De algemene vergadering keurt op 29 mei de jaarrekening en het activiteitenverslag 2012 unaniem goed. Het werkjaar wordt voor het eerst sinds verschillende jaren met een positief financieel resultaat afgesloten.▶ Bijzondere aandacht gaat bij de algemene vergadering ook naar het tienjarig bestaan van de vereniging. Minister Laruelle en verschillende genodigden maken door hun aanwezigheid en actieve participatie het grote belang duidelijk van DGZ ten behoeve van de landbouwsector en de overheid.▶ In mei trekken verschillende DGZ-dierenartsen naar Edinburgh voor het 5de ESPHM-symposium.	<ul style="list-style-type: none">▶ DGZ lanceert een nieuwe online applicatie waarmee de bedrijfsdierenartsen hun facturatiegegevens van officiële prestaties elektronisch kunnen overmaken aan het FAVV. Van gemak en administratieve vereenvoudiging gesproken!

JULI

- ▶ DGZ lanceert via haar website een nieuwe zoekmodule waarmee de belanghebbenden op eenvoudige wijze hun laboratoriumonderzoeken kunnen opvragen met heel wat bijkomende relevante informatie. Weer een stap in de richting van verbeterde klantvriendelijkheid, snelheid en gemak.
- ▶ Twee gloednieuwe praktische infobrochures worden gelanceerd: een eerste over neospora en de tweede over Q-koorts.
- ▶ Met de lancering van veeKIOSK zet DGZ in op de verdere professionalisering van helpdesk en planningscel.

AUGUSTUS

- ▶ De gewijzigde wetgeving aangaande monitoring van de ziekte van Aujeszky bij varkens is van kracht. Deze vindt haar verantwoording in het feit dat België de officieel vrije status heeft verworven. Dat betekent dat de viermaandelijke staalname voor de meeste bedrijven kan terugvalen naar één jaarlijkse staalname.
- ▶ De informatiecampaagne aangaande het op stapel staande BVD-programma wordt op gang gebracht. BVD is veruit de belangrijkste infectieuze ziekteverwekker bij rundvee en is verantwoordelijk voor miljoenen euro's schade per jaar.

SEPTEMBER

- ▶ DGZ introduceert Salivar voor de varkenssector. Bij deze onderzoeksmethode op een compleet nieuw staaltype (nl. speeksel) wordt op zeer eenvoudige wijze op groepsniveau speeksel verzameld dat na verder onderzoek een diagnose toelaat voor PRRS, PCV2 en influenza.
- ▶ DGZ organiseert de 5de EVSN-meeting (European Veterinary Surveillance Network). Er wordt gedurende twee dagen met collega's uit binnen- en buitenland van gedachten gewisseld over tal van actuele onderwerpen uit onze diergezondheidszorgomgeving.
- ▶ Op de Werktuigendagen staat DGZ honderden veehouders te woord.
- ▶ Herman Deschuytere wordt aangesteld als nieuwe unitmanager Gezondheidszorg. Hij zal DGZ vervoegen op 1 januari 2014.

OKTOBER

- ▶ De dierenartsen van de unit Gezondheidszorg zetten hun beste beentje voor om de praktijkdierenartsen te woord te staan ter gelegenheid van drie 'drive-in' sessies. De focus ligt op de aanpak van BVD en neospora.
- ▶ Op 10, 11, 14 en 15 oktober 2013 vindt er in de unit Labo een audit door BELAC plaats. Deze audit heeft een gunstig resultaat: er worden geen A-opmerkingen geformuleerd. DGZ maakt van deze gelegenheid gebruik om de scope van de geaccrediteerde onderzoeken uit te breiden met de bacteriologische isolatie van *Salmonella* uit waterstalen.
- ▶ Om veehouders en dierenartsen te ondersteunen bij de aanpak van Neospora lanceert DGZ een vrijwillig bestrijdingsprogramma.

NOVEMBER

- ▶ Het achtste werkjaar van het paratuberculoseprogramma gaat van start. De deelname gebeurt nog steeds op vrijwillige basis, maar desondanks neemt 46% van de Vlaamse bedrijven al deel.
- ▶ DGZ neemt opnieuw deel aan Expovet in Flanders Expo, Gent.
- ▶ *Salmonella*-bestrijding in de pluimveesector wordt vanuit diverse hoeken opnieuw onder de aandacht gebracht.

DECEMBER

- ▶ De autopsiezaal kan haar record van behandelde dossiers en gelijkgeschouwd dieren van het vorige jaar niet evenaren, maar blijft desondanks op hoge cijfers draaien!
 - ▶ De medewerkers en de bestuurders van DGZ staan opnieuw tal van veehouders en andere geïnteresseerden te woord op Agribex te Brussel. Bij die gelegenheid overhandigt DGZ de eerste gezondheidsmonitrorapporten voor gelten aan enkele fokbedrijven.
 - ▶ DGZ Online wordt net voor nieuwjaar nog een stapje gebruiksvriendelijker. Bedrijfsdierenartsen kunnen nu alle beproevingsverslagen van hun klanten tot twee jaar terug herbekijken.
 - ▶ Het jaar wordt afgesloten met 28.877 actieve logins voor Veeportaal. Wie had bij het opstarten in maart 2009 durven voorspellen dat we vijf jaar later in de richting van de dertigduizend zouden scoren?
 - ▶ In december 2013 trekken vier dierenartsen van DGZ rond met een informatiesessie over IBR en BVD. Niet minder dan 650 rundveehouders (goed voor 4% van alle Vlaamse veehouders) nemen hieraan deel!
 - ▶ In 2013 waren er twee tussentijdse audits voor het behoud van het ISO 9001:2008-certificaat in de unit I&R. Beide werden succesvol afgerond.

2

OPERATIONELE ACTIVITEITEN

Unit Identificatie & Registratie

KERNCIJFERS 2013

BESLAGEN EN DIEREN

Net zoals de voorbije jaren stellen we vast dat het aantal actieve beslagen in de Vlaamse regio in 2013 verder is afgenomen voor de verschillende sectoren. Wat het aantal dieren betreft, was er in 2013 een stijging voor runderen.

Aantal actieve beslagen en nutsdieren in de Vlaamse regio

ACTIEVE RUNDVEE- EN VLEESKALVERBESLAGEN EN AANTAL RUNDEREN EN VLEESKALVEREN					
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal rundveebeslagen	23.198	22.086	20.506	19.518	18.713
Aantal vleeskalverbeslagen	305	298	293	290	278
Aantal runderen	1.159.160	1.166.533	1.143.645	1.127.481	1.148.846
Aantal vleeskalveren	168.522	166.818	158.495	146.314	149.123
ACTIEVE VARKENS BESLAGEN EN AANTAL PLAATSEN VOOR VARKENS					
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal varkensbeslagen	7.308	6.955	6.897	6.569	6.318
Aantal fokvarkensplaatsen	576.518	551.764	558.486	538.363	515.578
Aantal vleesvarkensplaatsen	4.696.814	4.624.180	4.857.325	4.858.256	4.823.646
ACTIEVE PLUIMVEE- EN LOOPVOGELBESLAGEN					
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal pluimveebeslagen	1.283	1.248	1.238	1.210	1.157
Aantal loopvogelsbeslagen	53	50	45	44	41
AANTAL BESLAGEN ACTIEF VOOR SCHAPEN, GEITEN EN HERTACHTIGEN					
	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal schapenbeslagen	21.073	20.234	19.475	18.965	18.286
Aantal geitenbeslagen	8.779	8.179	7.678	7.375	6.851
Aantal beslagen met hertachtigen	2.199	2.101	2.001	1.927	1.828

■ Runderen en vleeskalveren

Ten opzichte van 2013 daalde het aantal beslagen voor rundvee met 4%; daarmee kwam het aantal actieve rundveebeslagen op 31 december 2013 op 18.713 te staan. Iedere houder (ook hobbyhouder) van één of meerdere runderen, dient geregistreerd te zijn als actief beslag. Er waren in 2013 echter ook 1.816 actieve beslagen die gedurende het hele jaar geen enkel rund gehouden hadden (zogenaamde 'nulbeslagen'), maar desondanks als actief

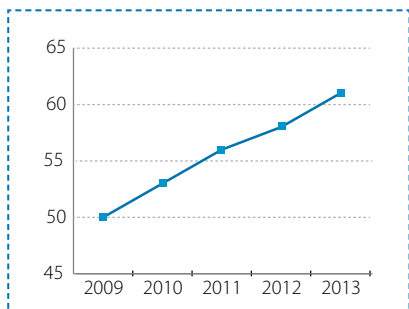
beslag geregistreerd bleven. Procentueel betekent dit dat er 10% nulbeslagen waren, t.o.v. 9% in 2012. Voor vleeskalveren was er een daling van het aantal actieve beslagen met 4%, waarmee het aantal op 278 kwam te staan.

Wat het aantal dieren betreft, is de dalende trend bij rundvee in 2013 omgebogen: het aantal runderen is gestegen met 2%, waardoor het aantal terug op het niveau van 2011 komt.

Het aantal vleeskalveren is ook met 2% toegenomen.

De cijfers tonen dat het aantal actieve beslagen voor rundvee duidelijk blijft dalen in tegenstelling tot het aantal dieren. Dit betekent logischerwijs dat het gemiddeld aantal dieren per actief rundveebeslag toeneemt. Rekening houdend met alle actieve beslagen (dus ook degene die doorheen het jaar geen dieren hadden) steeg dit aantal van

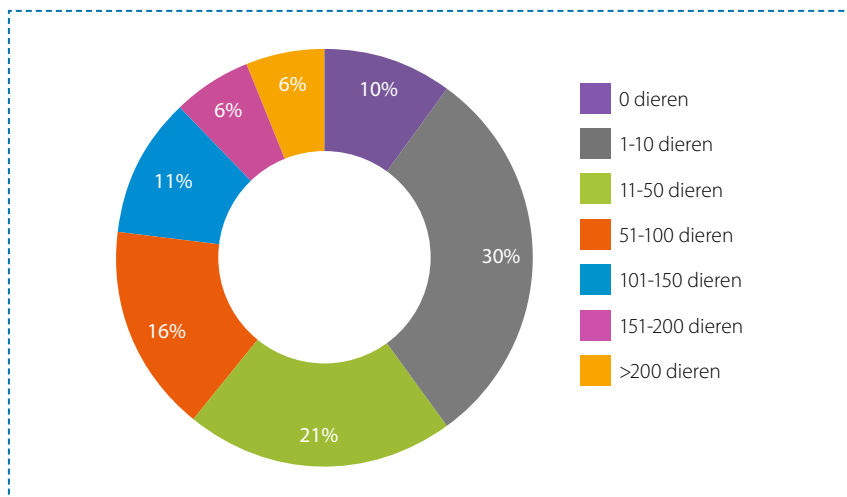
Evolutie gemiddeld aantal dieren per actief rundveebeslag

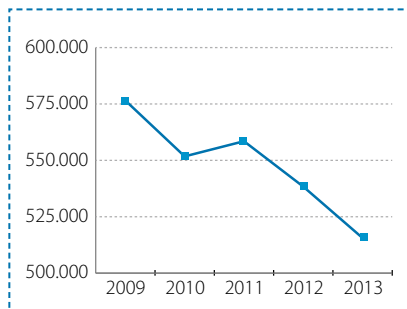
gemiddeld 50 dieren per actief beslag in 2009 naar 61 in 2013. Indien we enkel rekening houden met de beslagen die in 2013 dieren hadden, ligt het gemiddeld aantal dieren per beslag op 68 in plaats van 61.

De indeling van de actieve beslagen volgens het gemiddeld aantal dieren per beslag toont dat er in Vlaanderen een groot aantal rundveebeslagen is met een relatief klein aantal dieren. Zo heeft 30% van de actieve beslagen gemiddeld tussen de één en de tien dieren. Daarmee vertegenwoordigt deze groep slechts 2% van het totale aantal dieren. Anderzijds vertegenwoordigt 6% van de actieve beslagen in totaal 30% van het aantal dieren (categorie met meer dan 200 dieren). Deze indeling is nagenoeg ongewijzigd t.o.v. 2012.

Verdeling rundveebeslagen volgens gemiddeld aantal dieren per beslag

Evolutie aantal fokvarkensplaatsen

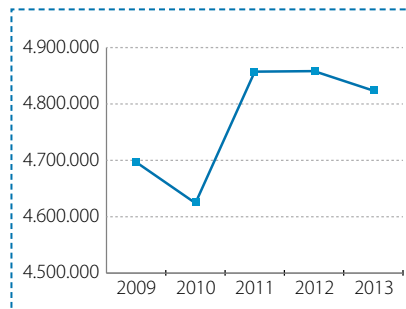

■ Varkens

Iedere houder van één of meerdere varkens dient zijn bedrijf te laten registreren als varkensbeslag. Het aantal actieve beslagen voor varkens daalde t.o.v. 2012 met 4%, een trend die ook de voorbije 5 jaar te zien was. De cijfers voor het aantal varkensplaatsen zijn niet volledig vergelijkbaar met de jaren vóór 2010 omdat de telling na de re-engineering van de Saniteldatabase (in 2009) niet meer op dezelfde wijze kon gebeuren. In 2013 noteerden we ten opzichte van 2012 een daling van het aantal fokvarkensplaatsen van 4% en voor het aantal vleesvarkensplaatsen een lichte daling van 1%.

Wanneer de actieve bedrijven met fokvarkens (fokbedrijven, gesloten en gemengde bedrijven) worden ingedeeld volgens aantal fokvarkensplaatsen, zien

Evolutie aantal vleesvarkensplaatsen

we dat de meeste bedrijven zich situeren in de categorieën van 11-100 (23%), 101-200 (35%) of 201-500 (22%) dieren. 69% van de fokvarkens bevindt zich op de bedrijven met een capaciteit tussen 101 en 500 plaatsen.

Bij de vleesvarkensbedrijven (incl. gesloten en gemengde bedrijven) zien we een ander beeld, vooral wat de verdeling van de plaatsen betreft. De meeste vleesvarkensplaatsen situeren zich op bedrijven van 500 of meer plaatsen. Opvallend is dat 38% van de vleesvarkens zich bevindt op slechts 14% van de bedrijven (laatste twee categorieën).

■ Pluimvee en loopvogels

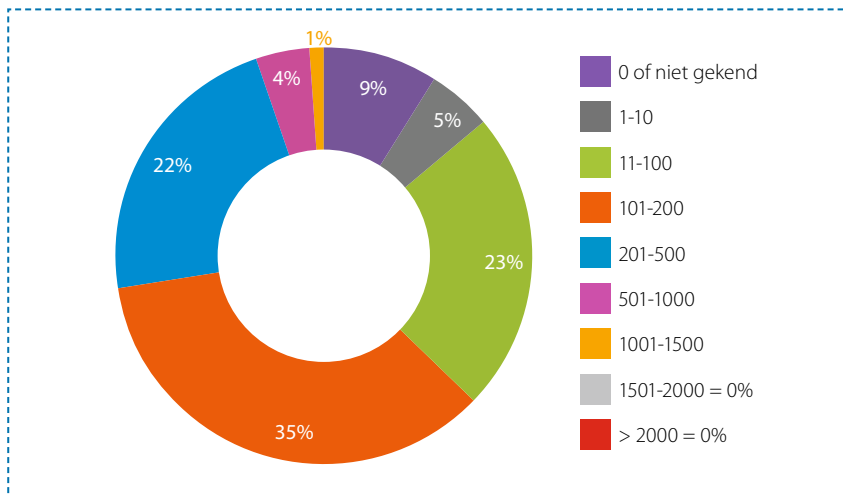
Iedere pluimveehouder die minstens 200 stuks pluimvee of minstens drie loopvogels houdt, dient zich te laten registreren in de Saniteldatabank. Ook voor pluimvee en loopvogels was er in 2013 een daling van het aantal actieve beslagen.

■ Kleine herkauwers

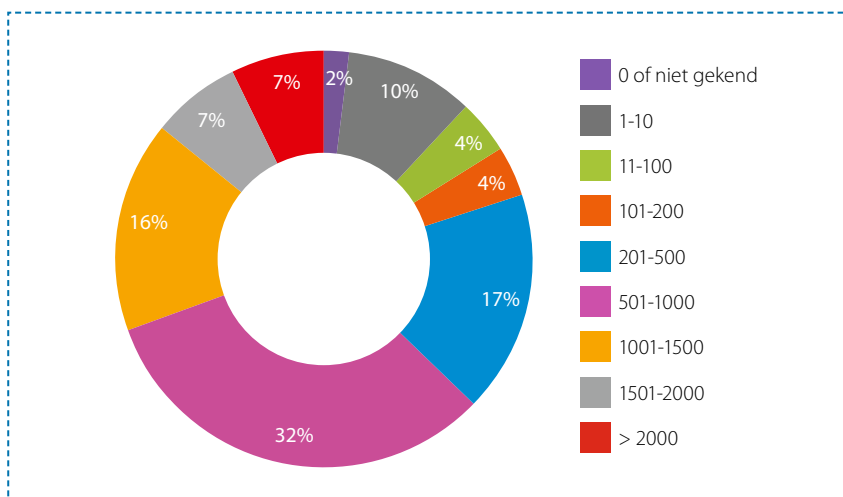
Iedere houder van één of meerdere schapen, geiten of herten, ook elke particuliere (hobby-)houder, dient zich te laten registreren als actief beslag. Voor schapen, geiten en hertachtigen was er in 2013 – net als de voorgaande jaren – eveneens een daling van het aantal actieve beslagen.

Elk jaar in december krijgen de houders van schapen, geiten en hertachtigen de

Actieve bedrijven met fokvarkens verdeeld volgens capaciteit (aantal fokvarkensplaatsen)

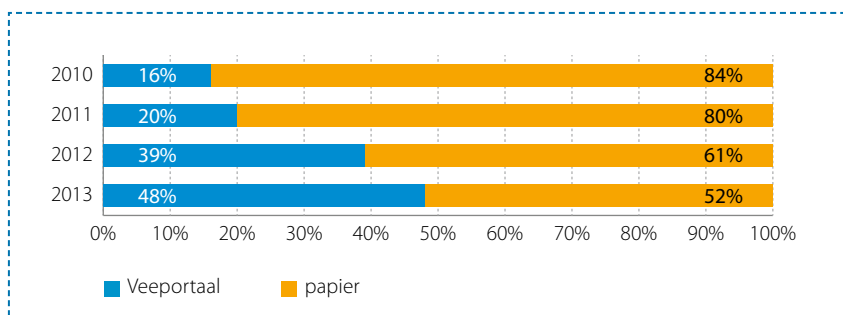
Actieve bedrijven met vleesvarkens verdeeld volgens capaciteit (aantal vleesvarkensplaatsen)

opdracht om het aantal dieren te tellen, de zogenaamde 15-decembertelling. De resultaten van deze telling geven aan dat er in Vlaanderen 112.515 schapen, 36.188 geiten en 7.105 hertachtigen zijn.

Hierbij willen we wel opmerken dat niet alle houders gereageerd hebben naar aanleiding van de telling en dat deze cijfers dus een onderschatting zijn van de realiteit.

15/12-tellingen kleine herkauwers volgens wijze van melden

48% van de houders van schapen, geiten en hertachtigen gebruikt Veeportaal om de 15-decembertelling te registreren. De andere houders stuurden de tellingsgegevens per brief op naar DGZ. De stijgende trend in Veeportaalgebruik van 2012 werd dus verder doorgezet in 2013.

Op basis van de 15-decembertelling werden de beslagen ingedeeld volgens aantal dieren per beslag. Hierbij valt duidelijk op dat een groot aantal beslagen slechts een klein aantal dieren houdt: zo valt 78% van de actieve schapenbeslagen in de categorie van één tot tien dieren. Samen vertegenwoordigen zij 41% van het aantal schapen. Voor geiten valt op dat slechts 1% van de bedrijven meer dan 100 dieren heeft, terwijl diezelfde bedrijven samen 61% van het totale aantal dieren vertegenwoordigen. De resultaten zijn analoog met die van 2012.

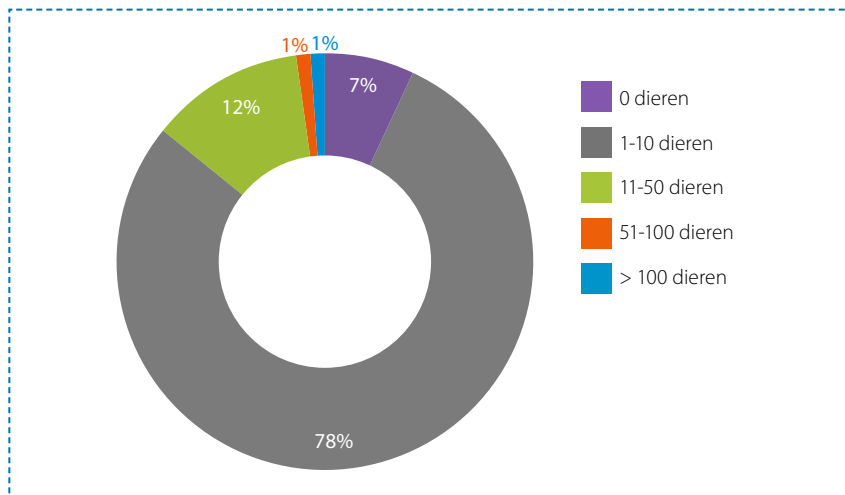
AANSLUITINGEN VEEPORTAAL

Het aantal Veeportalaansluitingen blijft licht groeien. Eind 2013 stond de teller op 28.877 aansluitingen, tegenover 27.024 eind 2012. Net als de voorgaande jaren ligt de deelnamegraad het hoogst bij houders van rundvee en vleeskalveren. Dit houdt duidelijk verband met de wettelijke verplichtingen voor de betrokken diersoort en de daaruit voortvloeiende functionaliteiten die Veeportaal aanbiedt.

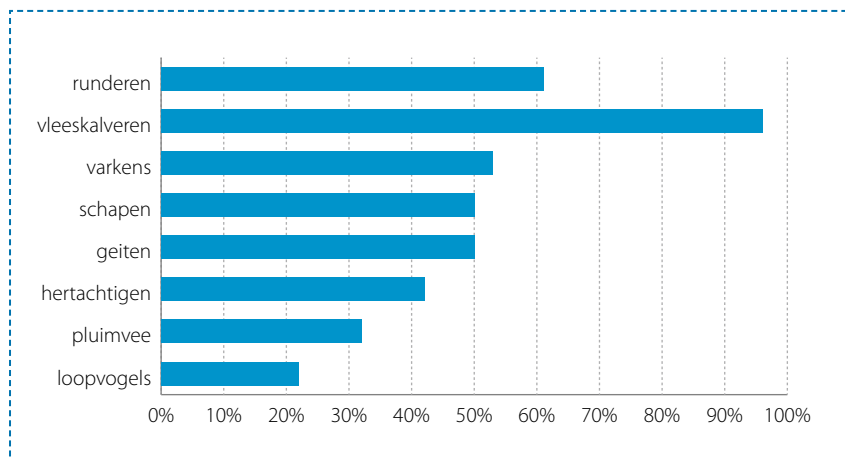
BESTELLINGEN

In 2012 hebben we voor de verschillende diersoorten in totaal 63.774 bestellingen van één of meerdere artikelen verwerkt. Hiervan is 41% door DGZ verwerkt, de andere 59% is door de veehouders via Veeportaal geregistreerd. Er zijn wel opmerkelijke verschillen tussen de verschillende diersoorten. Voor rundvee zijn er 49.281 bestelbonnen behandeld voor 12.845 verschillende rundveebeslagen. 33% hiervan is op papier overgemaakt aan DGZ, 67% is door de rundveehouders zelf geregistreerd via Veeportaal. Daarmee scoren de rundveehouders het

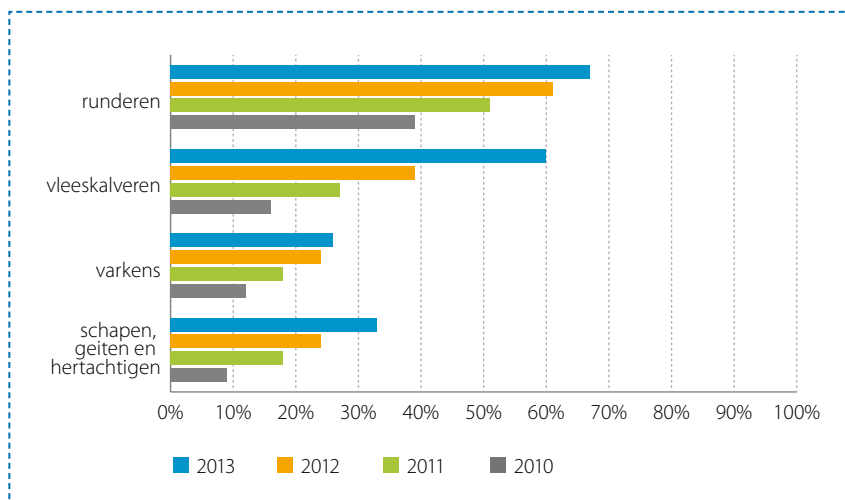
Percentage schapenbeslagen volgens gemiddeld aantal dieren per beslag

Aansluitingen Veeportaal per diersoort

Bestellingen via Veeportaal per diersoort

hoogst voor wat betreft het gebruik van de bestelmodule in Veeportaal. Dit is wellicht te wijten aan het feit dat Veeportaal

voor de rundveehouders het ruimste gamma functionaliteiten biedt, zodat deze groep veehouders ook vaker actief is

op Veeportaal. Vleeskalverhouders volgen met 60% van het aantal bestelbonnen; voor kleine herkauwers en varkens is resp. 33% en 26% van het aantal bestelbonnen door de veehouders zelf geregistreerd in Veeportaal.

BEWEGINGEN

Runderen

Voor elk nieuw geboren kalf wordt er een melding geregistreerd in Sanitel. De veehouder kan een geboorte melden via het telefonisch meldingssysteem (VRS), met Veeportaal of de melding op papier overmaken aan DGZ. In 2013 zijn er 473.405 geboortes van kalveren gemeld, waarvan 80% door de veehouder via Veeportaal. In 2012 was dit nog 76%. 18% is via VRS gemeld en de resterende 2% werd op papier opgestuurd naar DGZ. Na de opmerkelijke stijging tussen 2010 en 2011, merken we dat ook in 2012 en 2013 het aantal geboortemeldingen dat via Veeportaal wordt gemeld, blijft stijgen.

Wanneer een rund het beslag verlaat, wordt een vertrek melding geregistreerd. Van de 658.651 vertrekmeldingen in 2013, is 77% via Veeportaal gemeld, tegenover 73% in 2012. Daarmee volgt het percentage vertrekmeldingen dat via Veeportaal gemeld wordt dezelfde lijn als de geboortemeldingen. Verder is 18% van de vertrekken via VRS gemeld en de resterende 5% via een papieren formulier.

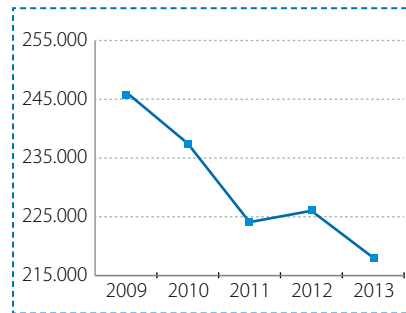
In 2013 zijn er in Vlaanderen 218.053 runderen aangekocht bij 9.501 verschillende beslagen. Het betreft hier dieren die worden verplaatst van een Waals of Vlaams beslag naar een Vlaams beslag. De aankoop van runderen is sterk geconcentreerd op een beperkt aantal beslagen: 80% van het totale aantal aankopen gebeurt op slechts 7% van het totale aantal actieve beslagen. De laatste jaren vertoonde de aanvoer van runderen een dalende trend. De meeste aankopen vinden plaats in maart, april en mei.

Wanneer de aangekochte dieren ingedeeld worden volgens leeftijd en geslacht, merken we dat de grootste groep verhandelde dieren (58%)

vrouwelijke dieren van meer dan 24 maanden betreft.

Naast de aankopen bij Belgische beslagen, worden er ook runderen ingevoerd vanuit het buitenland. In totaal zijn er 19.346 runderen ingevoerd in 2013, goed voor 8% van het totale aantal in binnen- en buitenland aangekochte runderen. In 2012 werden er slechts 11.522 runderen ingevoerd. 80% van de invoer gebeurde op 295 beslagen, dit is 2% van het aantal actieve beslagen. De meeste runderen worden ingevoerd vanuit Frankrijk, Nederland en Duitsland.

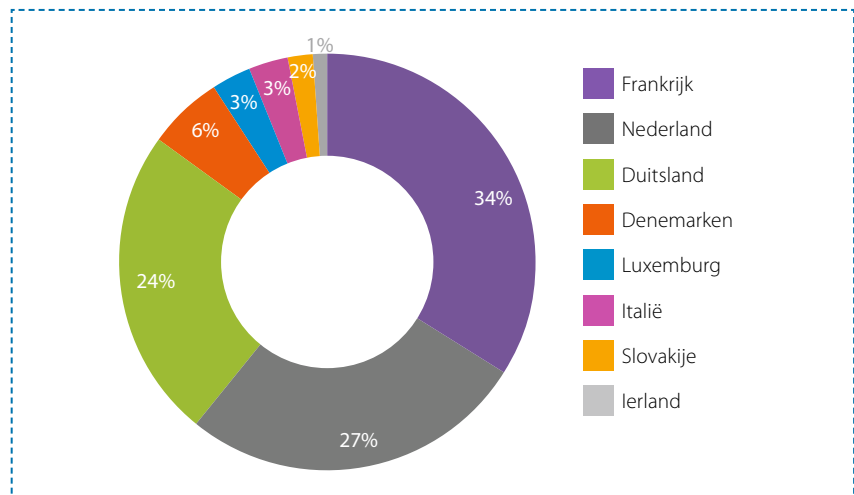
Evolutie aantal runderen aangekocht op Vlaamse beslagen

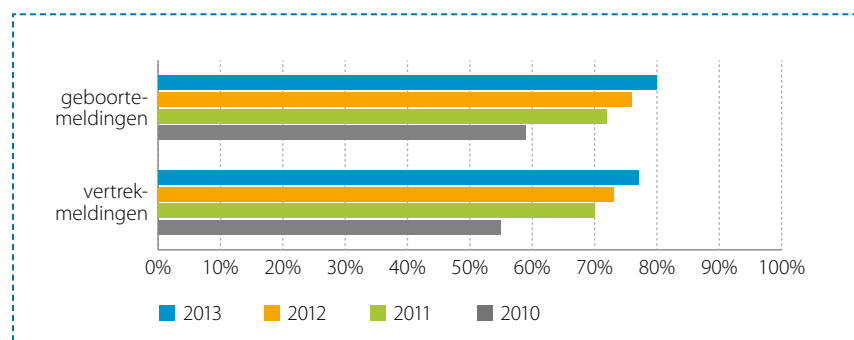
Verdeling aangekochte dieren volgens geslacht en leeftijd

	0-12 maanden	12-24 maanden	> 24 maanden	Totaal
Mannelijke dieren	16%	9%	3%	28%
Vrouwelijke dieren	7%	7%	58%	72%
Totaal	23%	16%	61%	100%

Herkomst ingevoerde runderen

Geboorte- en vertrekmeldingen runderen via Veeportaal

■ Vleeskalveren

In de vleeskalversector zijn er in 2013 251.229 kalveren aangevoerd vanop een Belgisch beslag, terwijl er 55.040 dieren werden ingevoerd vanuit het buitenland (dit is 18% van het totale aantal in binnen- en buitenland aangekochte vleeskalveren). 80% van het intracommunautair handelsverkeer vond plaats op 38 beslagen, dit is op 14% van het aantal actieve beslagen. De ingevoerde vleeskalveren zijn hoofdzakelijk afkomstig uit Nederland en Duitsland, gevolgd door een aantal landen in Oost-Europa (Estland, Tsjechië en Litouwen).

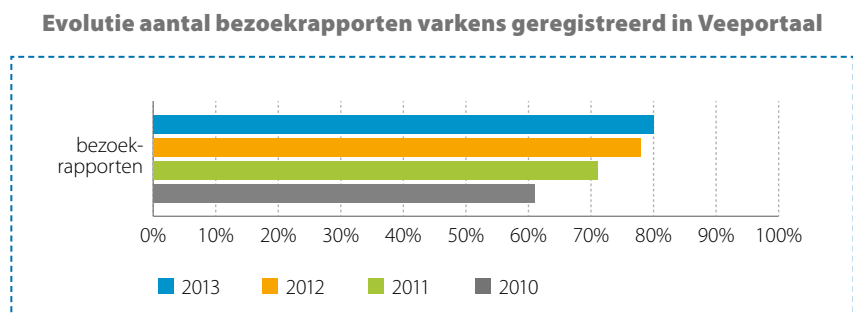
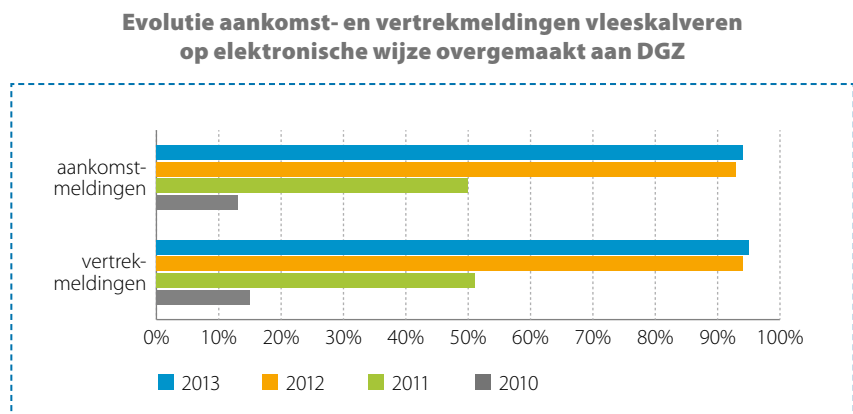
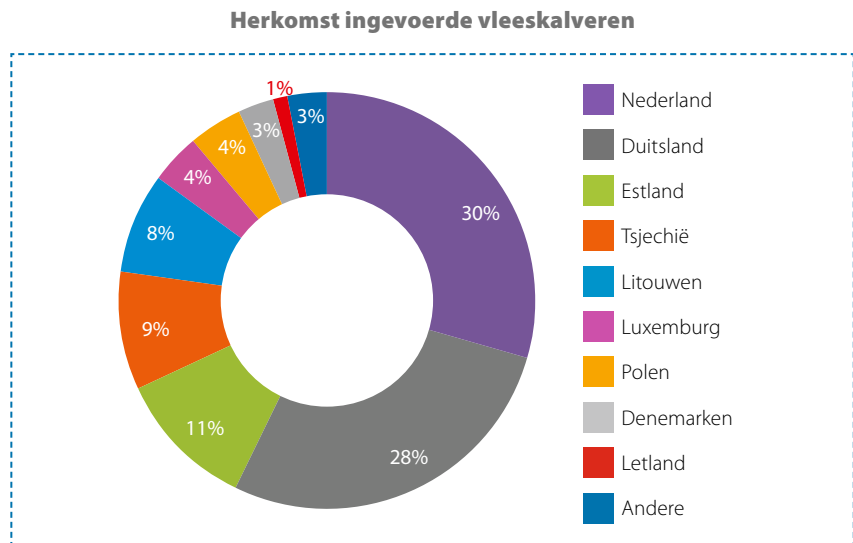
Sinds 1 juli 2011 is het voor de veehouder mogelijk om de aankomst van Belgische kalveren op een beslag van vleeskalveren elektronisch te registreren zonder tussenkomst van DGZ. In 2013 is 94% van de meldingen elektronisch geregistreerd. De resterende 6% is op papier overgemaakt aan DGZ.

Van de 269.209 vertrekmeldingen die door de vleeskalverhouders in 2013 zijn gemeld, is 95% elektronisch gemeld; de resterende 5% is op papier overgemaakt aan DGZ.

■ Varkens

In de varkenssector wordt Veeportaal vooral gebruikt voor de vervoersmeldingen. Het betreft hier de registratie van laad- en losbonnen die verplicht zijn bij de verplaatsing van varkens. In 2013 is 94% van de vervoersmeldingen via Veeportaal geregistreerd door de vervoerders zelf. De resterende 6% is op papier overgemaakt aan DGZ.

Een andere belangrijke registratie in de varkenssector is het viermaandelijks

bezoeksrapport. Deze rapporten worden geregistreerd door de bedrijfsdierenartsen. In 2013 is 80% van de bezoeksrapporten door de dierenartsen via Veeportaal geregistreerd. De resterende 20% is op

papier overgemaakt aan DGZ. In de voorbije jaren is er ook voor bezoeksrapporten een gestage groei van het aantal meldingen dat in Veeportaal geregistreerd wordt.

OVERZICHT ACTIVITEITEN 2013

TRANSITIE VAN SANITEL EN VEEPORTAAL NAAR EEN NIEUWE OMGEVING

In het voorjaar van 2013 werd het Saniteldatasysteem naar een nieuwe, grotere en krachtigere omgeving overgeplaatst. Deze migratie ging noodzakelijkerwijze gepaard met een upgrade van het besturingssysteem van de servers, het ontwikkelingsplatform en de databanksoftware. Door deze transitie kunnen de stabiliteit en de performantie van het systeem nog beter gegarandeerd worden naar onze klanten toe. Deze omvangrijke ingreep ging niet ongemerkt voorbij en vergde een degelijke nazorg. In ieder geval is er op ieder moment van het proces op toegezien dat deze migratie een minimale impact had voor onze klanten (veehouders, dierenartsen etc.).

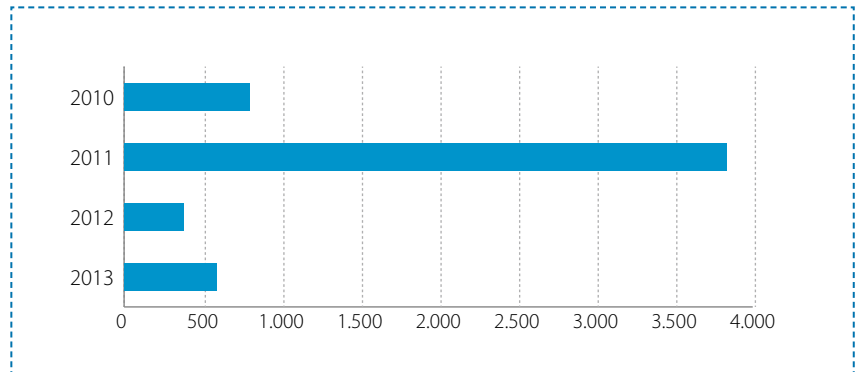
EXAMEN VAKBEKWAAMHEID VERVOER

Conform het KB betreffende het getuigschrift voor het vervoer van landbouwhuisdieren dat op 15 juni 2010 verscheen in het Belgisch Staatsblad, dienen elke chauffeur en elke verzorger die commercieel dierentransport verrichten, te beschikken over een getuigschrift als bewijs van kennis en kunde in deze materie. Om dit te behalen, moeten ze slagen voor een examen. Het getuigschrift dat de vervoerders zo verwerven, heeft een levenslange geldigheid. Ook in 2013 heeft DGZ deze examens georganiseerd. Sinds 2010 hadden eind 2013 al 5.597 vervoerders/verzorgers met succes het examen voor het getuigschrift afgelegd.

INTRODUCTIE KLANTENCONTACT-SYSTEEM VEEKIOSK

Sinds 2012 kan de klant terecht op één centrale, DGZ-brede helpdesk. In 2013 hebben we de dienstverlening die deze helpdesk aanbiedt efficiënter gemaakt en verder geprofessionaliseerd.

Evolutie aantal uitgereikte getuigschriften vakbekwaamheid voor vervoerders

Verdeling getuigschriften vervoerders volgens diersoort (totaal voor de periode 2010-2013)

Diersoort	Aantal vervoerders met afgedrukt getuigschrift*
Varken	2.961
Rund	3.765
Paard	4.164
Pluimvee	2.487
Schapen, geiten & herten	3.012

* De meeste vervoerders hebben een getuigschrift behaald dat geldig is voor het vervoer van meerdere diersoorten.

Hiertoe hebben we een klantencontactstelsysteem geselecteerd en dit afgestemd op de specifieke behoeften van DGZ. Op 9 juli 2013 werd deze applicatie – na grondig testen en opleiden van de medewerkers – in productie geplaatst.

Gelijktijdig met dit klantencontactstelsysteem, dat bij de lancering werd omgedoopt tot veeKIOSK, introduceerden we ook de interne applicatie DGZ Bezoeken. Met deze applicatie worden aanvragen voor ophaling van kadavers voor autopsie automatisch op kaart uitgezet, waardoor de planner de ophalingen efficiënter kan

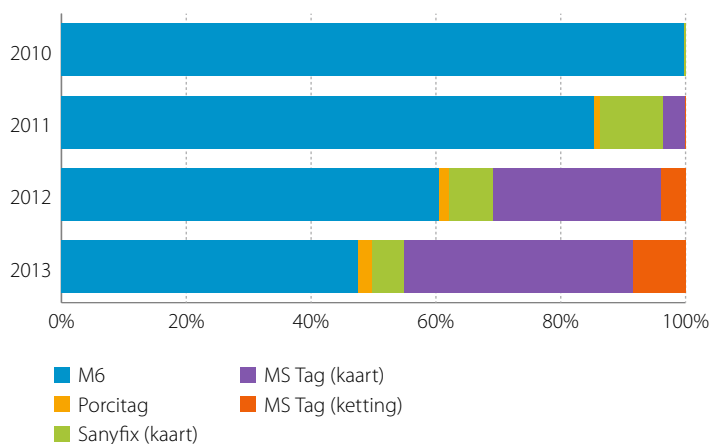
inplannen. Hierdoor kunnen ophalers vlugger op pad gestuurd worden en zal DGZ Bezoeken finaal bijdragen tot een grotere klantgerichtheid. Verdere informatie over beide systemen wordt aangereikt in het thema-artikel.

AANBOD OORMERKEN EVOLUEERT

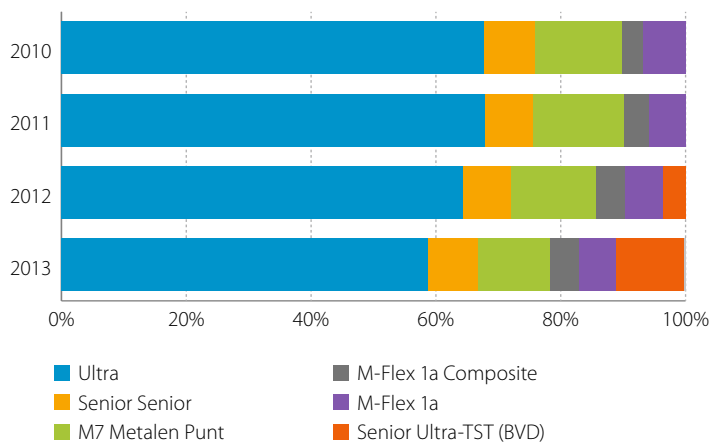
Het aanbod oormerken voor varkens werd in november 2013 uitgebreid met het oormerktype Sanifix-ketting (leverancier Metagam). Tevens zagen we dat de verschuiving van het eerst erkende oormerktype M6 (van Merko) naar de andere erkende oormerktypes (van Metagam, Allflex en Schippers) zich verder doorzet.

Voor schapen, geiten en herten bleef het aanbod oormerken ongewijzigd. Voor runderen echter werd het gamma in september 2013 aangevuld met het oormerktype Q-Flex (van BFlex). In 2013 werden er van dit laatste oormerktype 1.213 primo-oormerken besteld op een jaartotaal van circa 466.000 paar primo-oormerken. Daarnaast zien we een steile opmars van Senior Ultra TST (het zogenaamde BVD-oormerk). In 2013 hebben 958 beslagen, dit is 5% van het totale aantal actieve beslagen, gekozen voor dit type oormerk. Samen bestelden

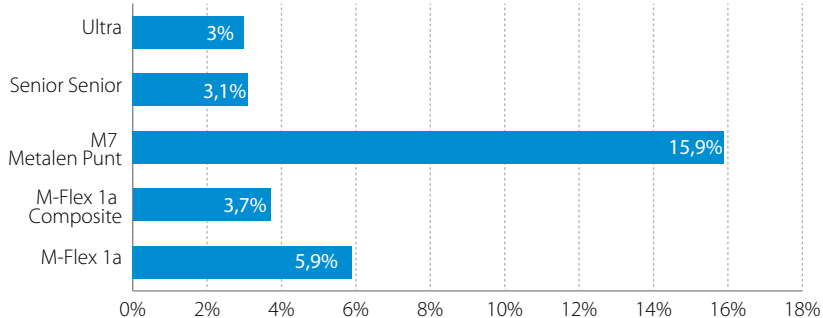
Evolutie verdeling beslagoormerken varkens

Evolutie verdeling primo-oormerken runderen

Percentage verlies runderoormerken in de periode van 0 tot 7 jaar na de geboorte van het dier (cijfers monitoringrapport 2013)

ze 51.309 BVD-oormerken, goed voor 11% van alle bestelde primo-oormerken.

Om de verhouding prijs/kwaliteit van de beschikbare oormerken voor runderen, varkens, schapen en hertachtigen op regelmatige basis te toetsen, heeft DGZ een systematische monitoring opgezet, mede op vraag van de sector. Doel ervan is de veehouders te helpen om de oormerken te kiezen die de beste prijs-kwaliteitsverhouding bieden. Ook in 2013 heeft DGZ zo'n rapport gepubliceerd.

Naast de marktverdeling, wordt bij deze monitoring ook het verlies van oormerken bij runderen grondig geanalyseerd. Zo wordt voor elk oormerktype het verlies van het eerste oormerk berekend binnen de 7 jaar na de geboorte van het dier. In vergelijking met de andere beschikbare oormerktypes voor de identificatie van runderen, ligt het verlies (met 15,9%) beduidend hoger bij M7 metalen punt. Aangezien het monitoringjaar loopt van 1 september 2012 tot 31 augustus 2013, zijn er voor het oormerktype Q-flex nog geen resultaten opgenomen in het verslag.

Alle erkende en op de markt beschikbare types oormerken kunnen besteld worden bij DGZ. Bestellen kan ofwel elektronisch via Veeportaal (de snelste manier), ofwel via de daartoe bestemde papieren bestelbon.

ISO 9001

Op vrijdag 22 februari 2013 en op dinsdag 17 december 2013 vonden in de unit I&R een tweede en derde tussentijdse audit plaats in de certificeringscyclus voor het behoud van het ISO 9001:2008-certificaat. Conclusie van de auditor was 'heel goed op alle fronten!' Meer hierover kunt u lezen in het hoofdstukje over kwaliteit.

Met veeKIOSK zet DGZ in op verdere professionalisering van helpdesk en planningscel

Sinds 2012 kan de klant terecht op één centrale helpdesk. In 2013 hebben we de dienstverlening die deze helpdesk aanbiedt efficiënter gemaakt en verder geprofessionaliseerd. Hiertoe werd het klantencontactensysteem veeKIOSK op 9 juli 2013 in productie geplaatst. KIOSK verwijst naar één centraal punt waar de Klant centraal staat en terecht kan voor Informatie, Ondersteuning en het overmaken van Suggesties. De medewerkers van DGZ behandelen al deze contacten met oog voor Kwaliteit.

HOE KWAM VEEKIOSK TOT STAND?

Het idee was reeds lang aanwezig om alle klantencontacten en vervolgacties te registreren in één centraal informatiesysteem. Basisvereisten waren dat het systeem in staat moest zijn om ieder klantencontact te registreren, te behandelen en op latere tijdstippen terug te vinden. Bovendien is het belangrijk om op elk moment te kunnen nagaan welke medewerker waarmee bezig is om zodoende de klant gericht te informeren. Via de rapporteringstool binnen de applicatie ten slotte willen we een vinger aan de pols houden en de klantenbehoeften beter in kaart brengen.

Na een selectieprocedure in 2012 viel de keuze op leverancier TOPdesk. De standaardfunctionaliteiten van het klantencontactensysteem werden in het voorjaar van 2013 afgestemd op de specifieke behoeften van DGZ. Er werd een koppeling opgezet met Sanitel, dat

de klantgegevens levert aan het klantencontactensysteem, en die gegevens worden dagelijks gesynchroniseerd. Eind juni konden we overgaan tot de acceptatie van het systeem en iedere eindgebruiker binnen DGZ klaarstomen om er enkele dagen (of zelfs uren) later effectief mee aan de slag te gaan. Op dinsdag 9 juli 2013 ging het systeem onder de naam veeKIOSK in première!

HET PRILLE BEGIN

Voor het opengaan van de lijnen op 9 juli heerste er een gezonde nervositeit onder de helpdeskmedewerkers en dit gold ook voor heel wat andere DGZ-medewerkers. De schriftjes en Excel-bestanden voor het noteren van klanteninformatie werden ingeruild voor veeKIOSK. Dat dit niet meteen voor de volle 100% vanaf dag 1 gebeurde, spreekt voor zich, maar al snel raakte de applicatie helemaal ingeburgerd.

Dankzij een CTI-koppeling (herkenning op basis van telefoonnummer of

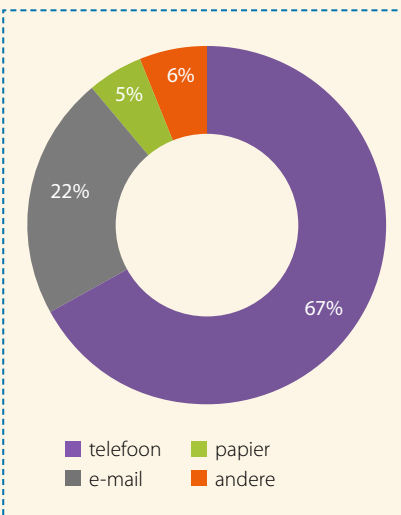
e-mailadres) zien de helpdeskmedewerkers, nog voor ze de telefoon hebben opgenomen, welke klant ze aan de lijn krijgen. Vervolgens registreren ze het contact, handelen ze het zelf af of wijzen ze het toe aan een collega. In het gehele proces staat de klant centraal. Samen met de klant gaat de helpdeskmedewerker steeds op zoek naar het resultaat dat het best aansluit bij de klantenbehoefte en ieder klantencontact wordt aangegrepen als een kans tot verdere verbetering van de dienstverlening.

In de periode van 9 juli tot 31 december 2013 werden maar liefst 30.825 contacten geregistreerd. In veel gevallen ging het om geclusterde contacten en waren er dus voor één dossier meerdere contactmomenten (telefonisch of via e-mail) geweest.

De contacten bereikten ons via diverse kanalen: 67% telefonisch, 22% via e-mail, 5% op papier en 6% langs

Contacten ingedeeld volgens kanaal

andere kanalen, zoals het loket, een klantenbezoek, ... Voor de telefonische contacten konden we een gemiddelde opnamesnelheid van 24 seconden en een gemiddelde gespreksduur van bijna 3 minuten noteren.

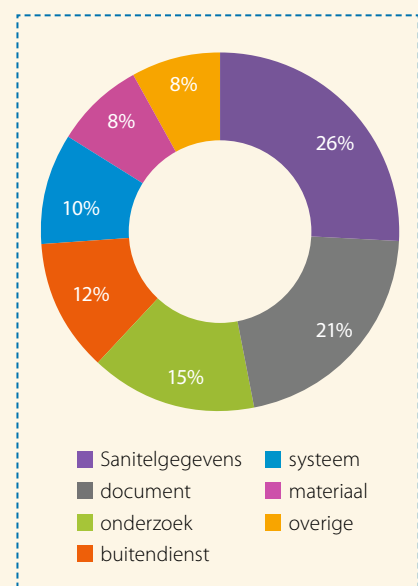
Tijdens de behandeling wordt het contact toegewezen aan een categorie

en een subcategorie. Deze indeling weerspiegelt de verschillende diensten die DGZ aanbiedt en laat toe om snel de geschikte behandelaar aan te duiden op basis van kennis, specialiteit of autoriteit. In onderstaande figuur kan je bijvoorbeeld zien dat 26% van alle geregistreerde contacten gerelateerd is aan Sanitelgegevens, wat logisch is gezien deze data de basis vormen voor de werking van de diverse DGZ-units. Het is in deze zin cruciaal dat de beslaggegevens, operatorgegevens en desgevallend diergegevens steeds up-to-date zijn in de databank.

Binnen iedere categorie zijn er een aantal subcategorieën gedefinieerd. Onderstaande figuur geeft voor elke categorie de subcategorieën weer waarvoor de klant het vaakst contact opneemt met DGZ. Voor de categorie buitendienst bijvoorbeeld contacteert de klant ons voornamelijk in het kader van een ophaling van een kadaver (63%), voor een afgifte of

Ieder klantencontact wordt aangegrepen als een kans tot verdere verbetering van de dienstverlening.

Categorieën waarvoor de klant contact opneemt met DGZ

ophaling via de koerierdiensten van DGZ (19%) of in het kader van een staalname (pluimvee, IKM, etc.) (15%).

Als we over alle subcategorieën heen kijken, los van de categorie, krijgen we volgende top 5: laboratoriumonderzoeken, runderpaspoorten, beslaggegevens, kadaverophalingen en het gebruik van Veeportaal. Samen vertegenwoordigen deze subcategorieën 45% van alle contacten.

Bijna 60% van de geregistreerde contacten heeft te maken met diensten aangeboden door de unit I&R, gevolgd door de unit Laboratorium (28%), de unit Gezondheidszorg (8%), de unit Algemene diensten (3%), en externe stakeholders zoals FAVV, FOD, MCC, ALV etc. (2%).

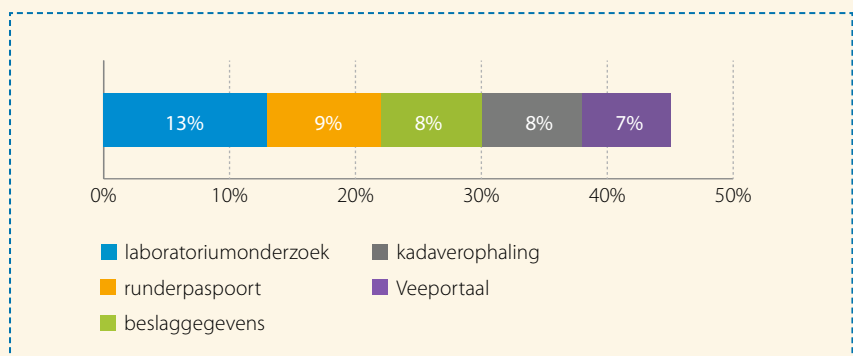
Bij 50% van de contacten werd geregistreerd voor welke diersoort de klant ons benaderde. De rundveesector scoorde hierbij het hoogst met 70%, gevolgd door de kleine herkauwers (13%), varkens (10%), pluimvee en loopvogels (5%) en de vleeskalveren (2%).

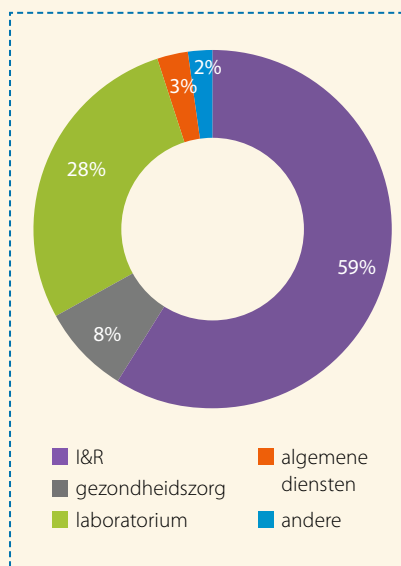
Subcategorieën waarvoor de klant het vaakst contact opneemt met DGZ

Categorie	Subcategorie
Sanitelgegevens	Beslaggegevens (32%), diergegevens (28%), gevolgd door operatorgegevens (24%)
Document	Runderpaspoort (42%), factuur (28%), gevolgd door bestelling (7%)
Onderzoek	Laboratoriumanalyse (63%), gevolgd door autopsie (4%)
Buitendienst	Kadaverophaling (63%), koerier (19%), gevolgd door staalname (15%)
Systeem	Veeportaal (77%), VRS (13%), gevolgd door DGZ Online (6%)
Materiaal	Primo-oormerken (61%), documenten (14%), gevolgd door hermerkingsoormerken (13%)
Overige categorieën	Gezondheidszorg herkauwers (74% – voornamelijk IBR, paratbc, BVD), regelgeving (16% – vooral I&R, vervoer, gezondheidszorg), gevolgd door gezondheidszorg varkens (9% – voornamelijk <i>Salmonella</i> , <i>aujeszky</i>) en gezondheidszorg pluimvee (2% – vooral <i>Salmonella</i>)

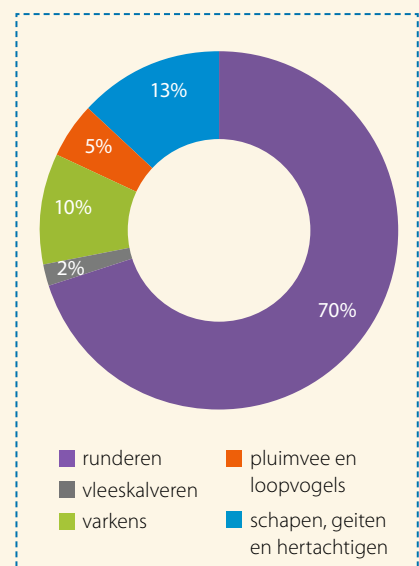
Top 5 van de subcategorieën waarvoor de klanten contact opnemen met DGZ

Indeling contacten volgens de unit waarop ze betrekking hebben

Indeling contacten volgens diersoort waarop ze betrekking hebben

Kansenregistratie

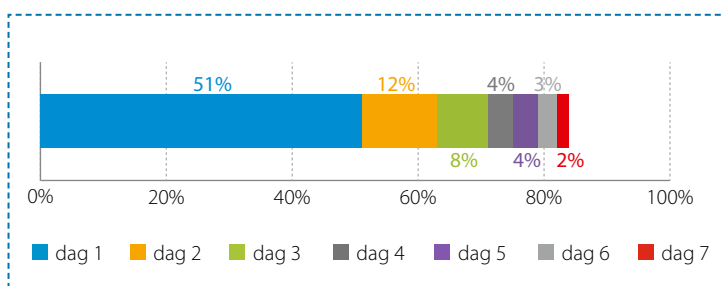
Klachten zijn kansen tot verbetering van onze dienstverlening

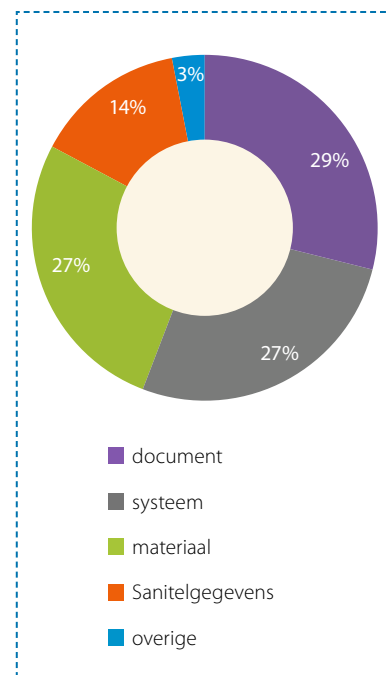
Om de kwaliteit van onze producten en diensten te monitoren, krijgt iedere melding van een klacht bijzondere aandacht.

In de periode van 9 juli tot 31 december 2013 werden er 659 klachten geregistreerd. Deze klachten gingen o.a. over documenten (o.a. runderpaspoorten (19%) en facturen (5%)), materiaal (o.a. primo-oormerken (15%), hermerkingsoormerken (6%)), systemen (o.a. VRS (17%), Veeportal (9%)), Sanitelgegevens (o.a. beslag-, diergegevens (11%)). Aanleiding voor de klachten waren de kwaliteit van het geleverd materiaal, het niet tijdig leveren of niet ontvangen van het materiaal/de documenten, fouten in de geregistreerde gegevens, het niet beschikbaar zijn van een systeem. In 84% van de gevallen werd de klacht binnen de 7 dagen opgelost. Van de resterende klachten werd het merendeel binnen de 14 dagen afgehandeld.

Weergave klachten volgens behandelingstijd

Indeling klachten op basis van onderwerp

DGZ bezoeken

In parallel met veeKIOSK ging ook de interne applicatie *DGZ Bezoeken* in productie. Een aanvraag voor een ophaling van een kadaver voor autopsie bereikt DGZ via telefoon, e-mail, webformulier of papieren document en wordt dan geregistreerd in veeKIOSK. Vandaar wordt doorgelinkt naar *DGZ Bezoeken*, waar de aanvraag automatisch op kaart wordt uitgezet. Vervolgens is het aan de planner om de specifieke opdrachten voor de verscheidene ophalers in te plannen.

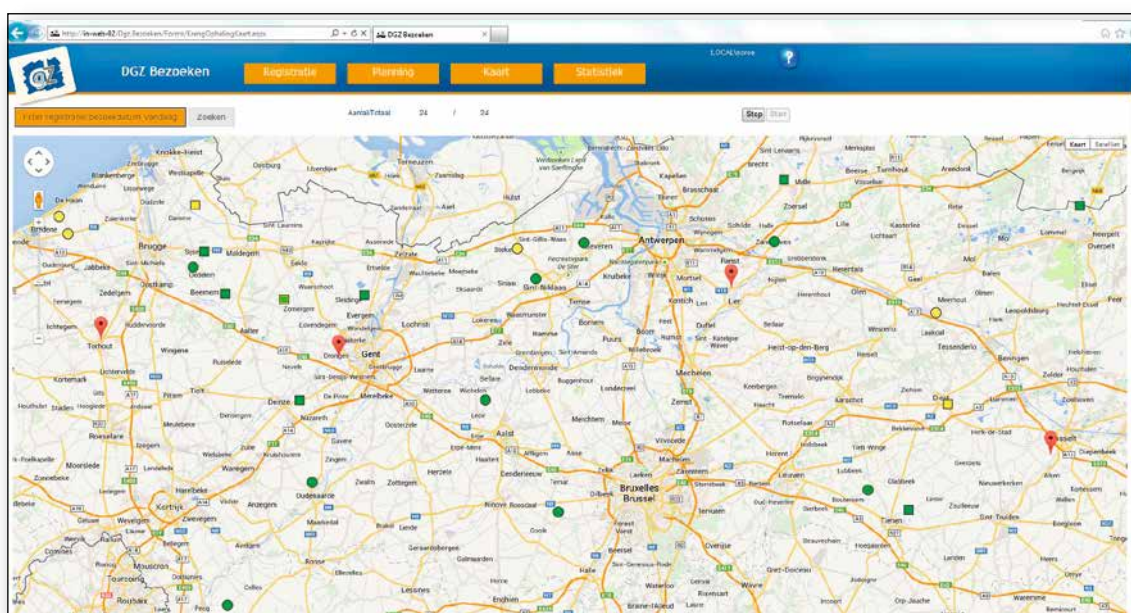
Voorheen was dit een tijdrovende, manuele taak. Via *DGZ Bezoeken* krijgt de planner in één oogopslag een duidelijk overzicht van de nog in te plannen ophalingen. Hij/zij kan ze met een paar muisklikken toewijzen aan de juiste ophaler en tegelijk de noodzakelijke

documenten afdrukken of automatisch doormailen naar de ophalers. In de autopsiezaal kan men in realtime de planning meevolgen, wat meteen ook een betere interne werkplanning aldaar toelaat.

veeKIOSK staat continu in contact met *DGZ Bezoeken*, zodat de actuele status van iedere aanvraag steeds consulteerbaar is in veeKIOSK. Detailinformatie is dan weer terug te vinden in *DGZ Bezoeken*.

Planners van dienst zijn in ieder geval enthousiast over deze nieuwe applicatie. Dankzij een efficiëntere planning van de bezoeken, waardoor ophalers vlugger op pad gestuurd kunnen worden, draagt *DGZ Bezoeken* finaal bij tot een grotere klantgerichtheid.

Op de kaart in *DGZ Bezoeken* kan de planner in één oogopslag zien welke ophalingen nog gepland moeten worden (geel), welke reeds gepland zijn (lichtgroen) en welke transporten al zijn aangekomen in de autopsiezaal (donkergroen). Bovendien geeft de vorm van de symbolen informatie over de aard van de ophaling.

Unit Laboratorium

KERNCIJFERS 2013

De unit Laboratorium voert een breed gamma van onderzoeken uit op stalen (bloed, serum, mest, organen, oorbiopten, speeksel of melk) en kadavers afkomstig van herkauwers, varkens, paarden, pelsdieren en pluimvee; dit zowel in opdracht van de overheid als op directe vraag van veehouders en dierenartsen. De unit beschikt hiervoor over goed uitgeruste afdelingen autopsie, analyses en administratie. Daarnaast omvat de unit eveneens een afdeling staalname.

Het laboratorium beschikt over een ISO 17025 accreditatie en is erkend door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in het kader van mestverwerking, zowel voor de afdelingen analyse als voor de afdeling staalname.

Op de volgende pagina's geven we een kort overzicht van de voornaamste laboratoriumactiviteiten. Voor het uitvoeren van de analyses op melk werken we nauw samen met MCC-Vlaanderen: MCC-Vlaanderen verricht het onderzoek terwijl DGZ instaat voor de rapportering aan de klant en adviesverlening. Deze onderzoeken worden eveneens opgenomen in de cijfers. Gedetailleerde cijfers vindt u in een afzonderlijk document.

In 2013 heeft de unit Labo 121.469 dossiers behandeld, 896.881 stalen (inclusief kadavers) onderzocht en 1.218.265 analyses uitgevoerd. In vergelijking met 2012 is er sprake van een daling van respectievelijk 4,3%, 17,9% en 19,5%. Deze daling situeert zich voornamelijk bij de diersoorten herkauwers en varkens en is als volgt te verklaren:

- Alhoewel er in 2013 nog altijd extra brucellose-onderzoeken voorzien waren, lag het aantal effectief uitgevoerde onderzoeken beduidend lager dan in 2012. Dit is te wijten aan het volgende:
 - » Het verplicht serologisch onderzoek bij aankoop werd afgeschaft.
 - » Onderzoek op tankmelk is teruggebracht van drie maal per jaar (in 2012) naar twee maal per jaar.
 - » Het onderzoek van bedrijven die in contact kwamen met een brucellosehaard bleef behouden, maar het aantal onderzoeken lag veel lager dan in 2012.
- Door het in voege treden van het nieuwe ministerieel besluit i.v.m. de bestrijding van Aujesky in de zomer van 2013, daalde het aantal ingezonden stalen en onderzoeken voor Aujesky en *Salmonella* met meer dan 40%.
- Het aantal stalen en onderzoeken op melk in het kader van het paratuberculoseprogramma lag beduidend lager dan in 2012. Dit was niet te wijten aan een lagere deelnamegraad, maar aan

het feit dat in 2012 het gros van de analyses voor twee opeenvolgende werkjaren in één kalenderjaar werd uitgevoerd.

- Het aantal dossiers kende een kleinere daling dan het aantal stalen en analyses omdat in het kader van onderzoek op tankmelk, oorbiopten en aankooponderzoek er meestal één dossier per staal wordt aangemaakt. Deze dossiers vertegenwoordigden in 2013 ongeveer 40% van het totale aantal aangemaakte dossiers, in vergelijking met 34% in 2012.

Het materiaal voor onderzoek bereikt het labo via verschillende kanalen: via de eigen ophaaldiensten, via afgifte aan één van de loketten of in de nachtkluis (na de diensturen), met de post, of langs andere kanalen zoals de staalnemers van DGZ of MCC in geval van melkstalen. Het aantal inzendingen via de post is in vergelijking met 2012 sterk gestegen. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de oorbiopten die vaak met de post worden opgestuurd. De ontvangtwijze 'via andere' daalde,

Overzicht geregistreerde dossiers, stalen en analyses in de unit Labo

	2012	2013	2013 t.o.v. 2012
Aantal geregistreerde dossiers	126.908	121.469	95,7%
Aantal geregistreerde stalen	1.092.579	896.881	82,1%
Aantal geregistreerde analyses	1.514.030	1.218.265	80,5%

Overzicht geregistreerde dossiers in relatie tot de wijze van ontvangst

	2012	2013
Ophaaldiensten	54,9%	54,6%
Loketten DGZ	16,0%	14,4%
Afgifte gekoelde nachtkluizen	3,0%	2,9%
Post	2,8%	9,5%
Andere	18,7%	14,1%
Niet geregistreerd	4,7%	4,5%

omdat er minder melkstalen werden ingestuurd voor onderzoek dan in 2012.

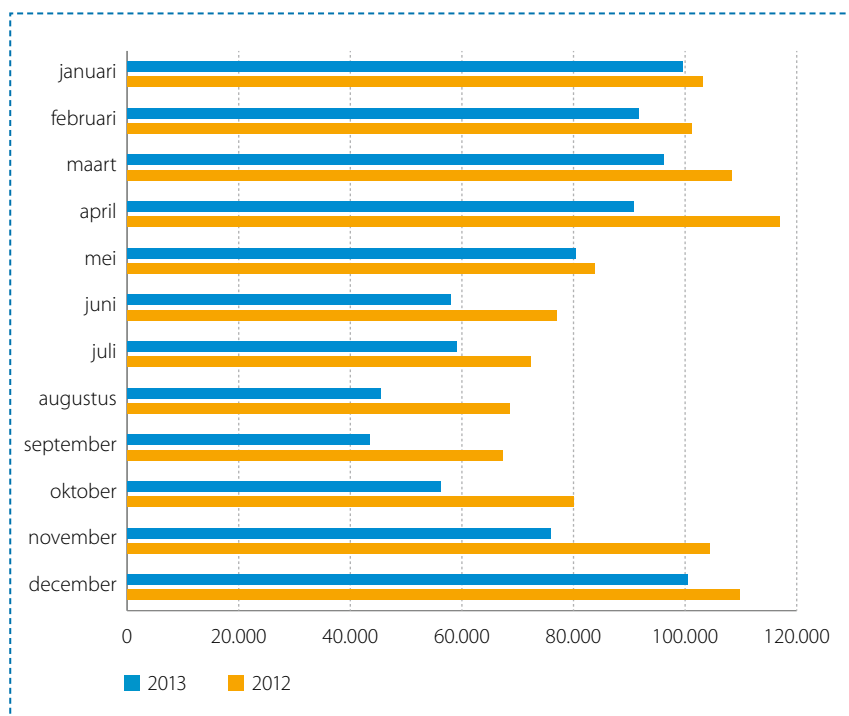
Het aantal geregistreerde stalen heeft een seizoenal karakter. Ten gevolge van de stalperiode bij rundvee is er tijdens de wintermaanden (periode december tot april) een toename van het aantal

onderzochte stalen. Alhoewel het aantal aangeboden stalen in 2013 voor elke maand van het jaar lager lag dan in 2012, zagen we in de periode augustus tot november een extra grote daling van 30 tot 35%. Deze is voornamelijk te verklaren door het lager aantal inzendingen voor onderzoek op Aujeszky.

SEROLOGIE

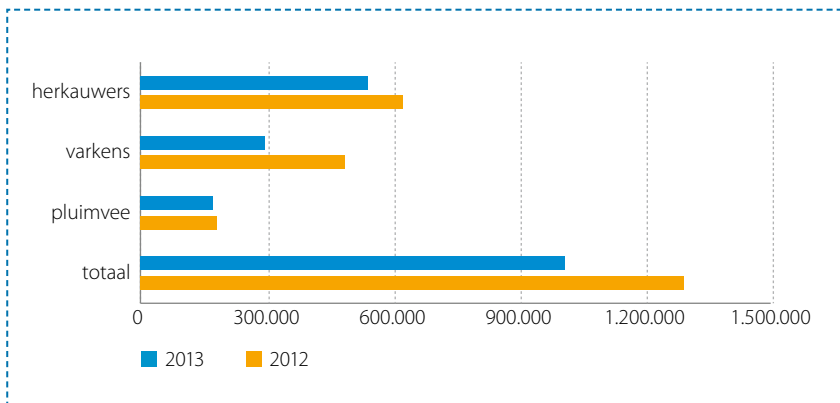
De afdeling Serologie spoort antistoffen of antigenen op en kan hiervoor een beroep doen op tal van methoden (van manueel tot volautomatisch met behulp van bv. pipetteerrobotten) en technieken (ELISA, HI, agglutinatie, AGP, ...). In 2013 heeft DGZ 1.011.204 analyses uitgevoerd, dit is een daling van 21,9% ten opzichte van 2012.

Aantal geregistreerde stalen per maand

Bij de herkauwers was er een daling van 13,6%, vooral te wijten aan het kleiner aantal analyses in het kader van brucellose en paratuberculose, zowel op serumstalen als op tankmelk. Anderzijds steeg het aantal onderzoeken naar neospora-antistoffen zowel op serum als op tankmelk ten gevolge van het neosporaprogramma bij rundvee, dat van start ging in het najaar van 2013. De BVD-antigen ELISA steeg met 19.334 analyses, voornamelijk op oorbiopten en serum, terwijl het onderzoek op bloed en organen daalde. Ook waren er in 2013 ongeveer 3.000 BVD-antistofanalyses meer dan in 2012. Het aantal IBR-gE analyses steeg zowel op serum als op melk. Deze stijgingen konden echter de daling van het massa-onderzoek niet compenseren.

Overzicht serologische analyses per diersoort

op *Listeria* niet meer standaard wordt ingezet, en door een daling van het aantal brucelloseonderzoeken. Bij de 'overige' diersoorten was de sterke daling vooral te wijten aan de terugval van de CEM-onderzoeken bij paarden met 44% en van de *Salmonella*-onderzoeken op voeders. Bij varkens steeg het aantal onderzoeken door het hogere aantal *Salmonella*-stalen die werden onderzocht binnen het pilootproject *Salmonella*.

Het aantal onderzoeken bij varkens daalde drastisch met 39%. Dit is vooral toe te schrijven aan de daling van het aantal Aujeszky- en *Salmonella*-analyses met respectievelijk 42,6 en 43,2%. Ook de diverse serologische onderzoeken die voorheen geregeld werden aangevraagd bij inzendingen in het kader van het Aujeszky-onderzoek kenden een terugval met gemiddeld 15,6%.

In de pluimveeserologie werd met 4,4% slechts een geringere daling waargenomen. Deze is voornamelijk te wijten aan de gewijzigde wetgeving in het kader van het *Salmonella pullorum* onderzoek, waarbij de agglutinatie testen werden vervangen door bacteriologisch onderzoek.

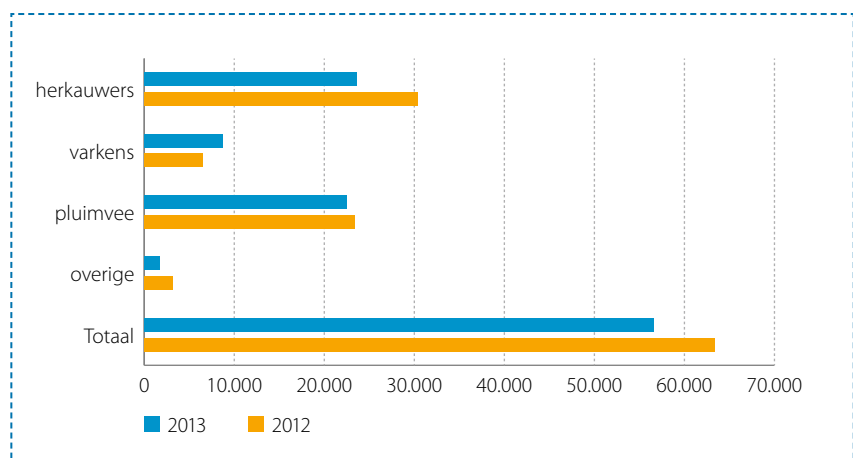
BACTERIOLOGIE

De stalen voor bacteriologisch onderzoek worden geënt op verschillende voedingsbodems waarna deze worden geïncubeerd. Vervolgens isoleren en/of tellen we de bacteriën in de stalen en worden de individuele kiemen verder onderzocht via serotyping, biotyping, PCR-analyses, of via een antibiogram.

In 2013 heeft DGZ 56.544 culturen en differentiaties uitgevoerd. Hier zien we een daling van 10,8% ten opzichte van 2012. Bij de herkauwers werd een daling waargenomen van 22%. Deze valt te verklaren door een aanpassing van het abortusprotocol, waardoor het onderzoek

Overzicht bacteriologische analyses in het kader van cultuur en differentiatie per diersoort

Naast het uitvoeren van isolaties en differentiaties bij stalen afkomstig van diverse diersoorten, worden er antibiogrammen en typeringen aangelegd van de diverse geïsoleerde bacteriën. In 2013 werden er 3.238 antibiogrammen uitgevoerd, ongeveer evenveel als in 2012.

In 2013 zijn er 70.148 afdrukplaatjes van pluimveestallen, varkensstallen en broeierijen onderzocht. In vergelijking met 2012 gaat het hier om een daling van 7,9%.

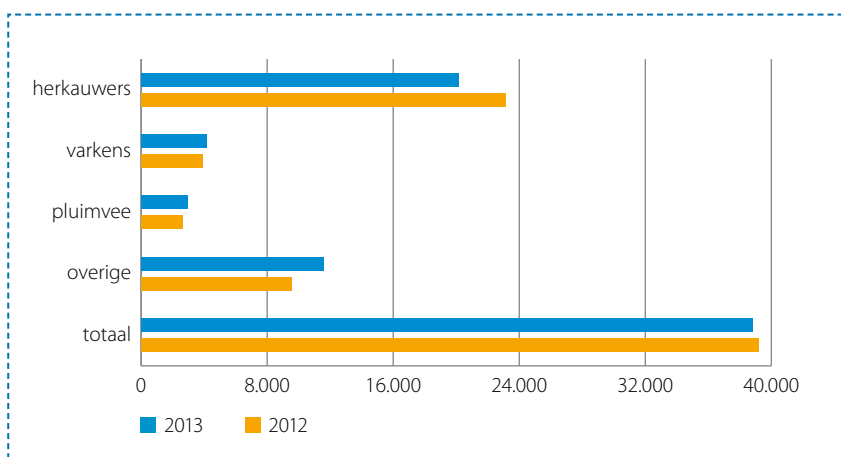
De afdeling Bacteriologie voert ook tellingen uit op diverse staaltypes zoals water, diervoeders, grondstoffen en verwerkte mest. Ten opzichte van 2012 zagen we hier voor het derde jaar op rij een stijging. Deze is vooral toe te schrijven aan het groter aantal analyses op waterstalen (+17,7%). Ook de onderzoeken in het kader van verwerkte mest stegen met ongeveer 11% ten opzichte van 2012.

ANTIGEENDETECTIE

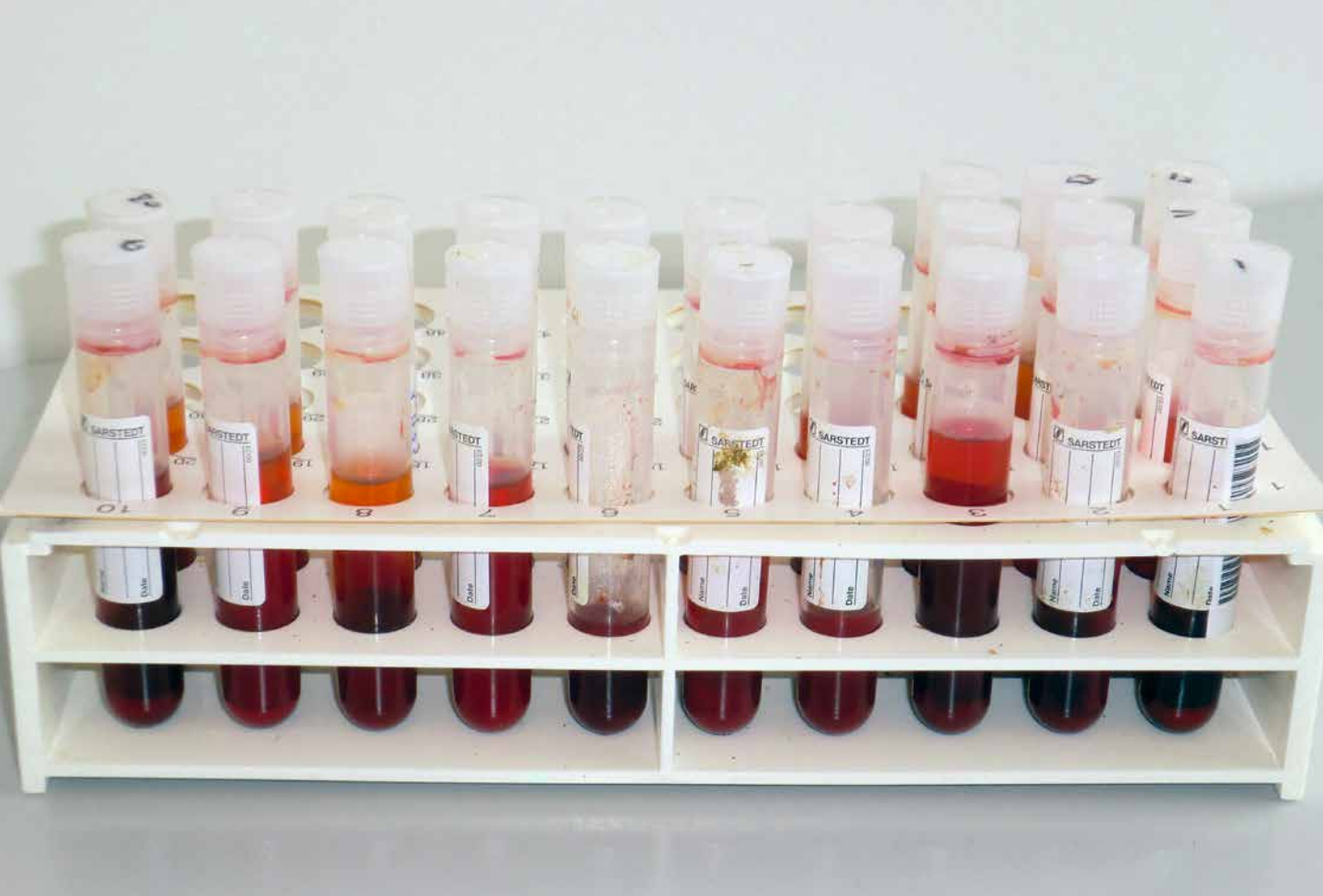
De afdeling Antigeendetectie voert volgende onderzoeken uit: PCR-analyses, parasitologie, histologie, kleuringen, immunofluorescentie, klinische biochemie, chemisch wateronderzoek, urine- en spermaonderzoek. Daarbij maakt men o.a. gebruik van microscopie, ionenchromatografie, elektroforese, bloedanalyses, realtime en klassieke PCR.

Overzicht analyses antigeendetectie per diersoort

In 2013 voerde de afdeling Antigeendetectie 38.803 onderzoeken uit, een daling van 1,0% ten opzichte van 2012. Het parasitologisch onderzoek daalde over alle diersoorten heen met 8,3%. De klinische scheikunde daalde met 6,2%, hetgeen voornamelijk te wijten is aan een lager aantal onderzoeken bij herkauwers. Anderzijds steeg het aantal PCR-analyses met ongeveer 20% omwille van het hoger aantal analyses bij runderen in het kader van BVD-onderzoek en bij varkens in het kader van PRRS en influenza. De chemische wateranalyses stegen met 21,9%.

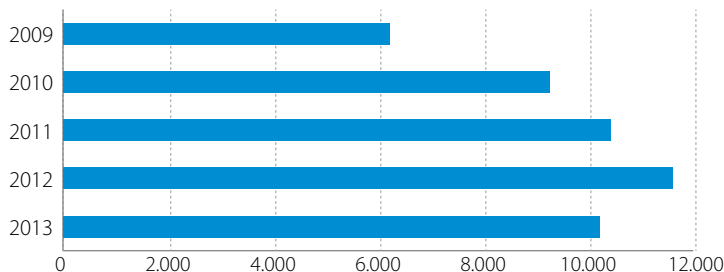
AUTOPSIE

De afdeling Autopsie voert voornamelijk lijkschouwingen uit op landbouwhuisdieren zoals runderen, kleine herkauwers, varkens, pluimvee, konijnen en paarden. De lijkschouwing bestaat in eerste instantie uit een macroscopisch onderzoek. De anamnese in combinatie met de aangetroffen letsels zijn indicatief voor het verdere onderzoek van de organen.

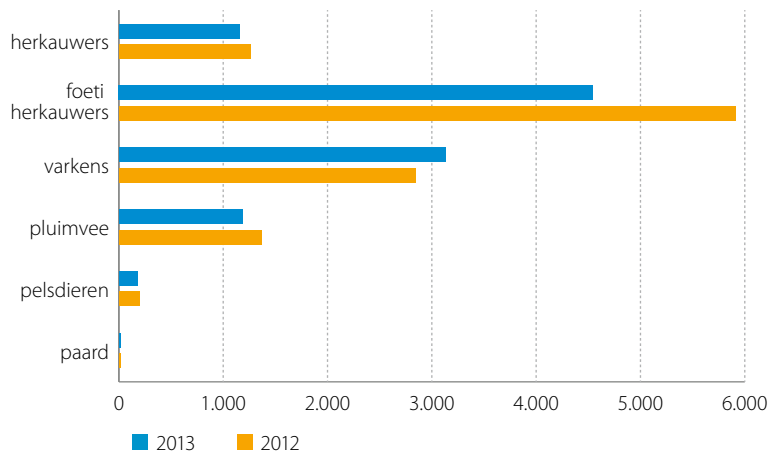
In vergelijking met 2012 is het aantal autopsieverlagen met 15,4% gedaald, van 8.456 naar 7.155. De cijfers van 2013 komen daarmee opnieuw op het niveau van 2011.

Elk autopsiedossier omvat één of meerdere dieren voor onderzoek. In 2013 zijn er 10.223 dieren gelijkgeschouwd tegenover 11.603 in 2012; dit is een daling van 12%. Deze is vooral toe te schrijven aan het lagere aantal foetussen in het kader van het abortusprotocol bij runderen en kleine herkauwers. In het vroege voorjaar 2012 was er immers een verhoogd aantal inzendingen als gevolg van een uitbraak van het schmallenbergvirus.

Evolutie aantal gelijkgeschouwd dieren

Overzicht lijkschouwingen per diersoort (aantal dieren)

Het aantal gelijkschouwde varkens steeg met 10%, terwijl het aantal kadavers van herkauwers, en pluimvee en pelsdieren daalde met respectievelijk 8,5 en 12,9%. Net zoals in 2012 werd in 2013 op een 300-tal vossenkadavers een staalname uitgevoerd voor onderzoek op de vossenlintworm in het kader van de bewaking door ANB. In 2013 gebeurde er geen staalname in het kader van het Trichinella-onderzoek omdat België ondertussen de vrije status voor Trichinella heeft bekomen.

STAALNAME

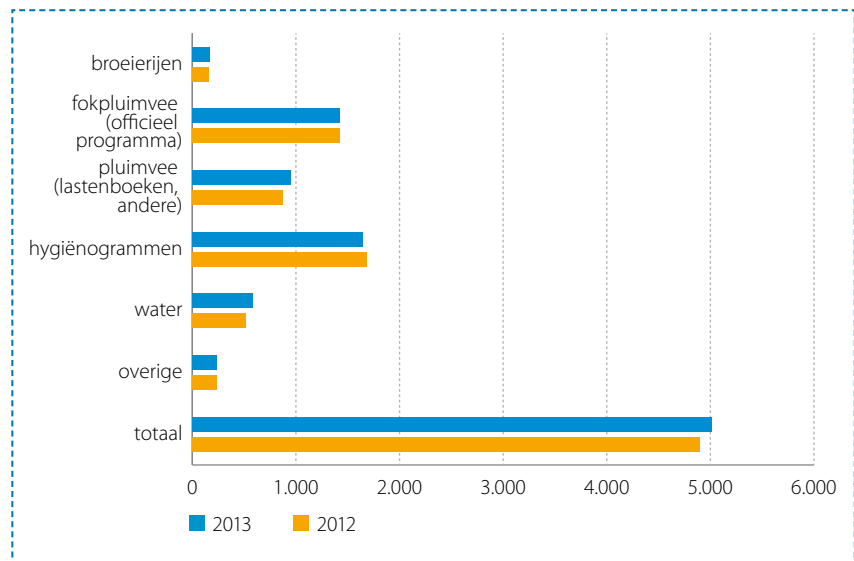
DGZ beschikt over gespecialiseerde medewerkers die stalen gaan nemen op het bedrijf. De grote meerderheid van de staalnames betreft pluimvee (*Salmonella*, hygiënogrammen, bloedstalen, omgevingswabs, tracheaswabs, water) binnen diverse officiële programma's en lastenboeken (Belplume, Colruyt, Delhaize, IKB). Ook worden er routinematig stalen genomen van water o.a. in het kader van

IKM en van mest in het kader van het mestdecreet.

Het aantal staalnames steeg met ongeveer 2,4% tegenover 2012. Deze stijging is vooral te wijten aan een stijging van

het aantal bemonsterde hokken voor *Salmonella* voor diverse lastenboeken (+10%) en een stijging van het aantal waterstaalnames (+12,3%). Voor de overige staalnames zijn de cijfers in vergelijking met 2012 ongewijzigd.

Overzicht staalnames

OVERZICHT OVERIGE ACTIVITEITEN 2013

VLEKKELOZE UPGRADE VAN HET LIMS

In de jaren 1990 hebben we – samen met Arsia – een *Laboratory Information Management System* (LIMS) in gebruik genomen. Dit informaticasysteem maakt gebruik van een centrale LIMS-server voor de uitwisseling van de gemeenschappelijke gegevens. Daarnaast hebben DGZ en Arsia ook elk een eigen lokale LIMS-server voor lokaal gebruik. Het spreekt vanzelf dat het LIMS en alle randapplicaties zo nu en dan een serieuze upgrade nodig hebben en in het voorjaar van 2013 was het zover...

Een dergelijke upgrade start met het opmaken van een jaarplan en overleg

met alle betrokken partijen, namelijk Arsia, Siemens, onze eigen ICT-afdeling... Omdat het LIMS ook communiceert met tal van randapplicaties was het belangrijk om na te gaan welke wijzigingen deze applicaties moesten ondergaan om een continue werking te kunnen verzekeren.

In december 2012 begonnen de voorbereidende werkzaamheden: de nieuwe hardware en databanken waarop de nieuwe versie van het LIMS zou draaien, werden klaargezet in een testomgeving en elk van de labo-afdelingen ontwikkelde een reeks testscenario's. Er werd een duidelijk schema opgemaakt zodat iedere afdeling de verschillende stappen

van de werkprocessen afzonderlijk zou kunnen testen: het aanmaken van de dossiers, invullen van de administratieve gegevens, aanvragen van testen en in blok zetten, opmaken van werklijsten en doorstuurformulieren, invullen van resultaten (zowel manueel als via de toestelkoppeling), verifiëren en valideren van resultaten, en opmaken van beproevingsverslagen. Ook de toestelkoppelingen werden onder de loep genomen. Tot slot voerden we enkele stresstesten uit om na te gaan of het systeem performant genoeg was om alle handelingen simultaan aan te kunnen voor een groot aantal dossiers/stalen. In parallel kregen alle labomedewerkers een opleiding over het vernieuwde LIMS.

Vrijdag 17 mei werd het LIMS stopgezet en schakelden we even over op manuele werking. Het volledige weekend is er met man en macht (ICT, de testers en de softwareleverancier) gewerkt. Op zondagmiddag konden we tevreden vaststellen dat de upgrade vlekkeloos was verlopen om op maandag 20 mei van start te gaan met de hogere versie van het LIMS.

DISPATCHING EN AUTOPSIE GAAN ELK HUN EIGEN WEG

Sinds de verschuiving van de dierenartsen autopsie uit de unit Gezondheidszorg naar de unit Laboratorium werden er reeds meerdere stappen gezet om het autopsiegebeuren beter te integreren binnen het laboratorium. Een belangrijke stap hierin werd gezet door in 2012 de medewerkers uit de afdeling Dispatching op te splitsen in een groep laboranten die zich toeleggen op het werk in de autopsiezaal en een groep die dispatchingtaken uitvoert voor de aangeleverde laboratoriumstalen, o.a. in het kader van programma's.

De grote toename aan kadavers sinds 2010, mede door het verder uitbouwen

Met man en macht wordt samengewerkt aan de upgrade van het LIMS.

Autopsieafdeling

van een ophaaldienst en het grote succes van het abortusprotocol bij rundvee, heeft het aantal mensen werkzaam in en voor de autopsiezaal ook doen toenemen. Naast vijf dierenartsen die de autopsies uitvoeren en alle diergeneeskundige aspecten in goede banen leiden, zijn er ook vijf laboranten en drie technisch helpers die de technische en administratieve taken vervullen. Met de benoeming van een werkleider autopsie op 1 oktober 2013 is de laatste stap gezet naar een volwaardige autopsieafdeling.

Deze stap kadert perfect in het meerjarenbeleidsplan waarbij efficiëntieverbetering en professionalisering van de afdelingen belangrijke punten zijn. Ook voor de autopsiezaal staan er in de volgende jaren immers nog heel wat uitdagingen op de agenda: naast de verbouwingen is er ook de vraag om het kwaliteitssysteem binnen de afdeling Autopsie verder uit te bouwen.

KLEURCODES ANTIBACTERIËLE MIDDELEN WORDEN WEERGEGEVEN OP HET BEPROEVINGSRAPPORT

In 2013 heeft AMCRA de eerste editie van de formularia voor verantwoord gebruik van antibacteriële middelen bij de verschillende nutsdieren (varkens, rundvee en pluimvee) gepubliceerd. Aan de daarin opgenomen antibiotica zijn er kleurcodes toegekend op basis van het belang en de beschikbaarheid van het betrokken middel voor de humane gezondheid.

Doelstelling hiervan is om dierenartsen en hun veehouders te ondersteunen in het nastreven van een verantwoord antibioticumgebruik. DGZ heeft zich geëngageerd om vanaf januari 2014 deze kleurcodes als lettercodes te vermelden op de beproevingsverslagen voor de gevoeligheidsbepalingen (= antibiogram). Op deze manier wil DGZ de doelstellingen van AMCRA – namelijk het terugdringen en het rationaliseren van het gebruik van antibiotica – mee helpen ondersteunen.

Tenzij anders aangevraagd, worden de meeste aerobe standaardculturen uitgevoerd met een klassiek antibiogram (kwalitatieve agar-diffusietest). DGZ gebruikt hiervoor specifieke antibiotica-panels naargelang er een grampositieve of gramnegatieve kiem, of gramnegatieve ademhalingspathogeen geïsoleerd werd.

De antibioticumpanelen die DGZ hanteert, zijn kiemspecifiek opgesteld. Dit heeft als voordeel dat er per kiem een opvolging kan gebeuren van resistentiepatronen, over de diersoorten heen. In 2013 werden de voorbereidingen getroffen om ons engagement na te komen. We hervormden de bestaande panelen, ook rekening houdende met opmerkingen van klanten, om vanaf januari 2014 te kunnen starten met de volgende panelen:

1. Grampositief panel
2. Gramnegatief panel
3. Gramnegatief panel, specifiek voor pluimvee

4. Gramnegatief ademhalingspanel, specifiek voor rund
5. Gramnegatief ademhalingspanel, voor andere diersoorten

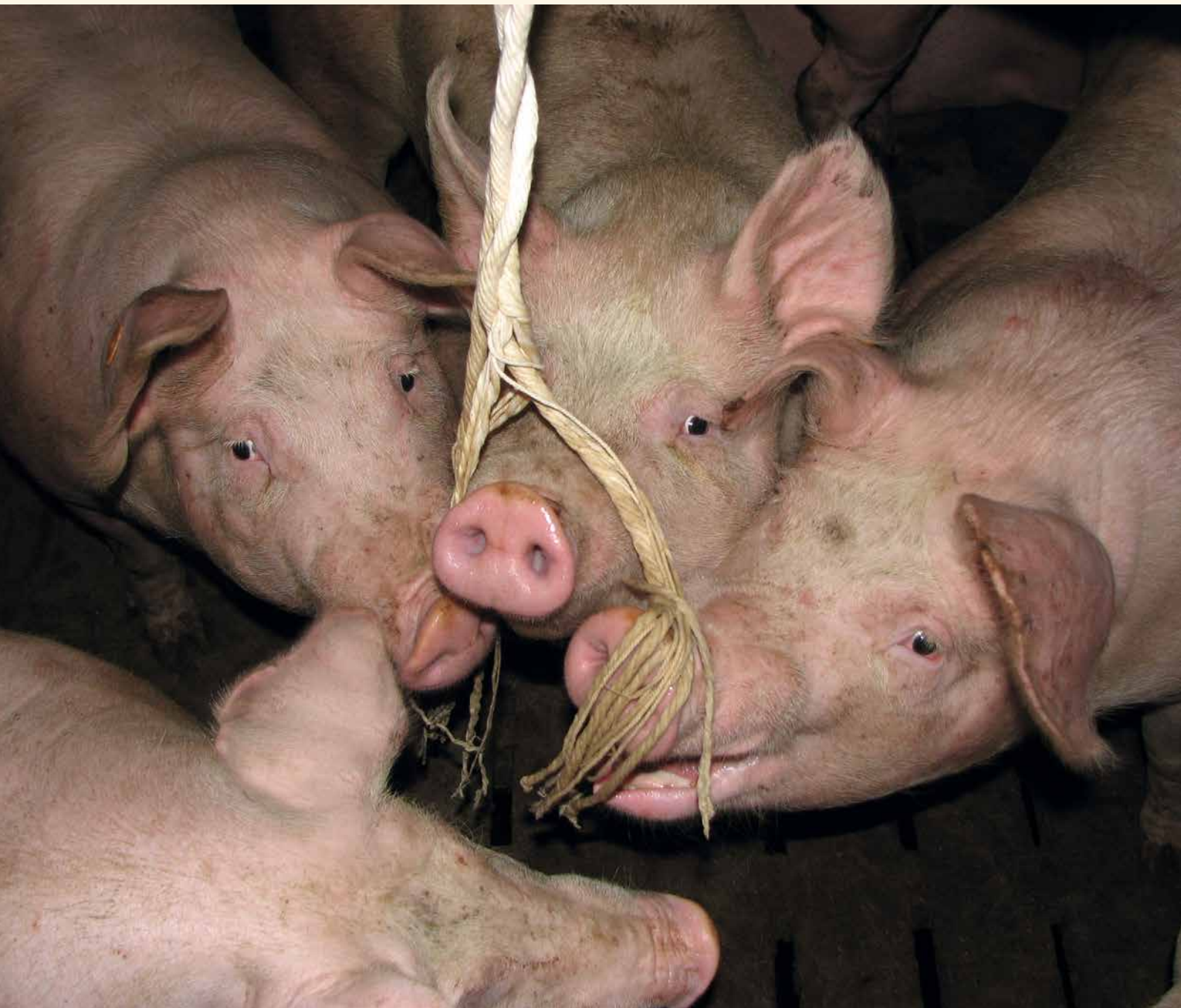
Elk panel is zo samengesteld dat alle relevante klassen van antimicrobiële middelen aanwezig zijn. Om te verhinderen dat op deze manier resultaten van antibiotica worden weergegeven die niet van toepassing zijn voor de betreffende diersoort, zijn de gebruikte panelen en de rapportering van de resultaten in de mate van het mogelijke hieraan aangepast.

AMCRA heeft daartoe in de loop van 2013 richtlijnen gebundeld per diersoort in 'formularia', met aanbevelingen voor de dierenarts voor wat betreft de behandeling van de verschillende aandoeningen. Hiertoe zijn de vergunde antibacteriële geneesmiddelen per aandoening of pathogeen ingedeeld in middelen van eerste, tweede en derde keuze. Daarnaast is er aan iedere molecule een kleur- en lettercode toegekend, gebaseerd op het belang van de molecule voor de volks- en dierengezondheid, en rekening houdend met de gebruiksvoorwaarden van de molecule.

Bij het instellen van een antibacteriële therapie dient men – naast de indeling van de moleculen in eerste, tweede en derde keuze – ook rekening te houden met de toegekende kleur- en lettercodes. Zo wordt steeds de voorkeur gegeven aan een middel van eerste keuze boven een van tweede keuze en aan een middel van tweede keuze boven dat van derde keuze. Binnen één bepaalde keuze, wordt bij voorkeur geopteerd voor het antibacteriële middel dat het minst van belang is voor de volksgezondheid op basis van de kleurcodes (geel, boven oranje, boven rood).

Speekseltesten voor varkens

De diagnostiek evolueert constant. Steeds weer komen nieuwe testen op de markt en worden nieuwe analysemethoden ontwikkeld. In 2013 vertaalde zich dit in het routinematig inzetten van speekselstalen van varkens als nieuwe matrix voor verschillende ELISA- en PCR-methoden. Deze methode kreeg de naam 'SaliVar' ('Saliva' = speeksel; 'Var'= varken).

GROEPSDIAGNOSE VIA SPEEKSELSTALEN

Op het varkensbedrijf is het aangewezen om varkens op regelmatige basis te screenen op het voorkomen van (antistoffen tegen) bepaalde ziekten en zo de gezondheid van de aanwezige varkenspopulatie in kaart te brengen. Tot voor kort waren voor deze screening enkel individuele bloed- of mestmonsters van een steekproef dieren een mogelijk middel voor onderzoek. Recent werd ons echter een nieuw medium aangereikt om een groepsdiagnose te stellen, namelijk de orale vloeistof of speeksel.

Deze orale vloeistof is een combinatie van speeksel uit de speekselklieren en mucosaal transudaat vanuit de circulatie. Speeksel is in een varkensstal eenvoudig te verzamelen met behulp van een touw, vervaardigd uit onbehandeld katoen. Het touw wordt in een hok gehangen waarin een tiental dieren aanwezig zijn. Gedurende ongeveer 30 minuten krijgen de dieren de kans om aan het touw te kauwen, waarbij ze hun speeksel op het touw achterlaten. Het staal dat aldus bekomen wordt, is een mengstaal van speeksel van verschillende dieren. Na een half uur wordt het touw uit het hok verwijderd en kan het speeksel verzameld worden door het deel van het touw waarop de dieren kauwden in een plastic zak uit te wringen. Nadien wordt het speeksel in een buisje overgebracht en onmiddellijk gekoeld. Deze koeling is van groot belang om de werking van de in het speeksel aanwezige (proteolytische) enzymen te verhinderen. Indien stalen onvoldoende (snel) gekoeld worden, wordt deze werking onvoldoende vertraagd en zijn vals negatieve resultaten niet uit te sluiten! Het is aangewezen om

de speekselstalen binnen de 24 uur na staalname onder gekoelde omstandigheden in het laboratorium aan te bieden.

Voor de monsternamen stelt DGZ specifieke SaliVar-pakketten ter beschikking van haar klanten. Deze pakketten bevatten al het materiaal dat nodig is om een correcte staalname in de stal uit te voeren (handschoenen, touwen, plastic zakjes, collectiebuis) en worden geleverd samen met het bijhorende aanvraagformulier.

Het nemen van een speekselstaal heeft verschillende voordelen. Zo is de staalname niet invasief, waardoor de dieren minder stress ervaren dan bij een bloedname. De staalname is ook minder tijdrovend: de dierenarts kan de touwen ophangen bij aanvang van een bedrijfsbezoek, vervolgens een rondgang maken doorheen het bedrijf en het touw na 30 minuten weer ophalen.

BEELD VAN DE GEZONDHEIDSTATUS VAN DE BEDRIJFSPOPULATIE

'SaliVar', of de diagnostiek aan de hand van speekselstalen, heeft als doel een groepsdiagnose te stellen die een beeld moet geven van de gezondheidsstatus van de bedrijfspopulatie. Gezien de aard van het staal (pool staal) zeggen de

resultaten niets over de gezondheidstoestand van een individueel dier. Het is belangrijk dat de dierenarts de resultaten ook op deze manier interpreteert: met weinig extra werk een duidelijk beeld krijgen van de gezondheidstoestand van een groep varkens.

Sinds het voorjaar van 2013 zijn er bij DGZ verschillende testen op speeksel gevalideerd zodat we met zekerheid betrouwbare resultaten kunnen afleveren. Vandaag kan het labo in speeksel antistoffen opsporen tegenover PRRSv en PCV2, en PCR-testen uitvoeren voor de detectie van Influenza, PCV2 en PRRSv. In de literatuur verschijnen echter ook meldingen van de detectie van (antistoffen tegen) andere pathogenen, zoals *Mycoplasma hyopneumoniae* of App. De units Labo en Gezondheidszorg hebben dan ook de intentie om op termijn meer testen op speeksel te gaan valideren en aan te bieden.

Het laboratorium van DGZ neemt ook deel aan een Europese werkgroep rond dit item. Doel hiervan is om ideeën en kennis uit te wisselen met andere laboratoria. Vanuit deze groep werden ook vergelijkende testen (zogenaamde ringtest) georganiseerd waaraan DGZ deelnam met goed resultaat.

De staalname is niet invasief, waardoor de dieren minder stress ervaren dan bij een bloedname.

De staalname is ook minder tijdrovend: de dierenarts kan de touwen ophangen bij aanvang van een bedrijfsbezoek, vervolgens een rondgang maken doorheen het bedrijf en het touw na 30 minuten weer ophalen.

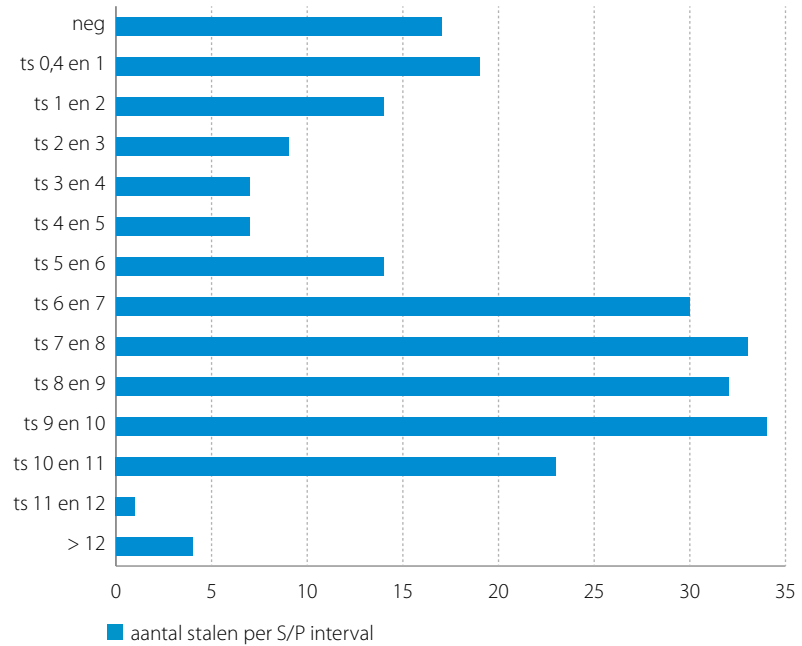
Resultaten

Naar de aanwezigheid van zowel PRRSv-antistoffen als PRRS-virus in speeksel is er reeds vrij veel onderzoek gebeurd. Hieruit blijkt dat vanaf dag 4 na infectie, bij alle geïnfecteerde dieren antistoffen teruggevonden kunnen worden in het speeksel. Het speeksel blijft langer positief dan bloed. Men vindt immers meer positieve dieren terug op dag 14 en dag 21 na infectie via speeksel dan via bloed.

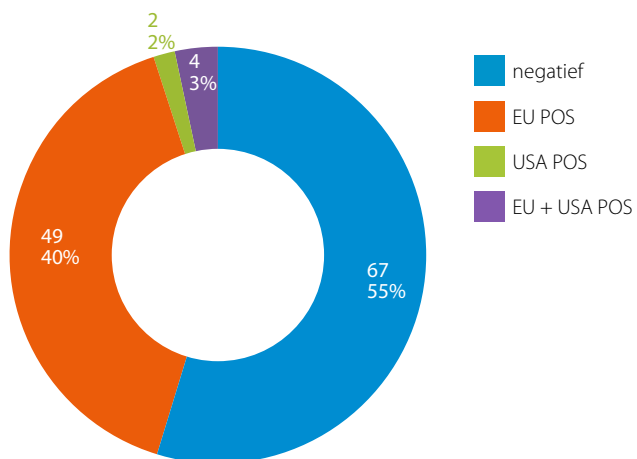
Tot slot is ook de concentratie van het virus hoger in speeksel vanaf dag 14 na infectie. De ELISA voor het opsporen van PRRSv-antistoffen resulteert in S/P-ratio's. De waarden van deze ratio's voor positieve stalen zijn veel hoger in speeksel dan in bloed. Het precieze verband tussen beide waarden is nog niet gekend en is een vraagstuk waarover DGZ zich zal buigen in 2014.

De PRRSv PCR-test die gebruikt wordt bij DGZ kan onder andere zowel de Europese als de Amerikaanse stam van het PRRS-virus detecteren.

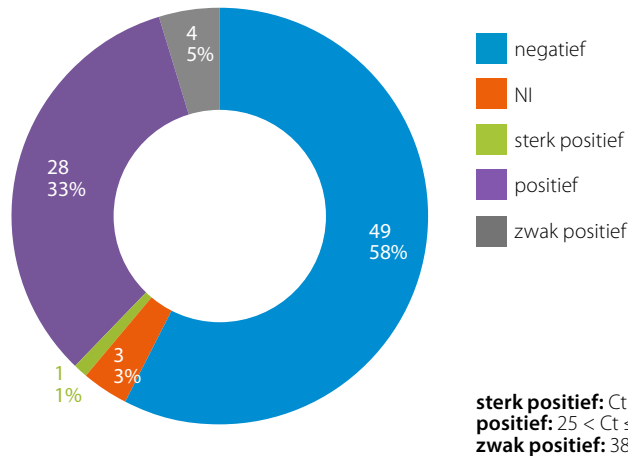
Resultaten van de ELISA-testen voor PRRSv uitgevoerd op speekselstalen in 2013 (n=244)

Resultaten van de PCR-testen voor PRRSv uitgevoerd op speeksel in 2013 (n=122)

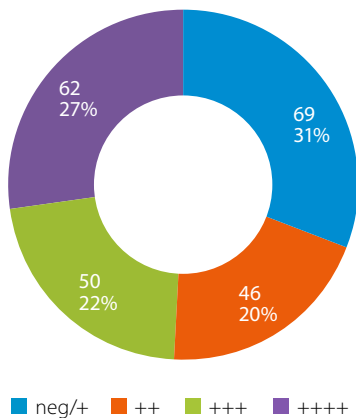
Resultaten van de PCR-testen voor Influenza type A uitgevoerd op speeksel in 2013 (n=85)

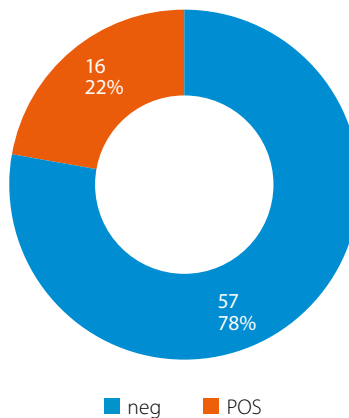
Voor Influenza blijkt uit onderzoek dat speeksel veel langer positief blijft dan neusswabs: tot 21 dagen na infectie voor speeksel versus tot 5 dagen na infectie voor neusswabs. Het resultaat van deze test is positief of negatief voor het voorkomen van Influenza type A, het type waartoe zowel H1N1, H1N2 en H3N2 behoren. Om het juiste type te kennen is virus-isolatie aangewezen.

Resultaten van de ELISA- en PCR-testen voor PCV2 uitgevoerd op speeksel in 2013

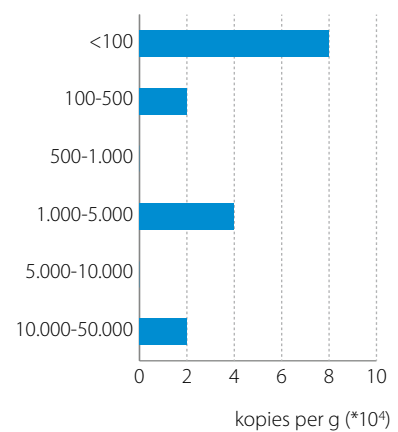
PCV2 ELISA op speekselstalen (n=227)

PCV2 PCR op speekselstalen (n=73)

PCV2 PCR-POS (n=16) virus load

De PCR-test voor PCV2 die uitgevoerd wordt in het CODA, geeft een virusload weer in het speeksel, terwijl de PCV2 ELISA semikwantitatief is en een resultaat met plusjes weergeeft in functie van de hoeveelheid gedetecteerde antistoffen.

Nu SaliVar is opgestart, ligt er een grote uitdaging bij de units Labo en Gezondheidszorg om het gamma testen dat aangeboden wordt aan de dierenartsen en varkenshouders verder te verruimen en de kennis rond de interpretatie van de resultaten te vergroten. Dit verhaal is dus nog niet ten einde maar nog maar net begonnen!

Unit Gezondheidszorg

OVERZICHT ACTIVITEITEN 2013

De activiteiten van de unit Gezondheidszorg omvatten:

- de monitoring en rapportering van dierziekten,
- de ondersteuning bij laboratoriumonderzoeken,
- de begeleiding van ziektebestrijdingsprogramma's,
- tweedelijnsdiergeneeskunde,
- de administratieve ondersteuning van veehouders en dierenartsen,
- product- en dienstontwikkeling (PDO).

Hieronder volgt voor elk van deze activiteiten een korte toelichting.

■ Monitoring, rapportering en sanitaire begeleiding van dierziekten

De unit Gezondheidszorg volgt op hoe aanwezige ziekten zich gedragen (frequentie, geografische spreiding, enz.) en organiseert zich om opduikende ziekten (*emerging diseases*) zo snel als mogelijk op te sporen.

De unit Laboratorium voert de laboratoriumonderzoeken uit en de unit Gezondheidszorg verzorgt de monitoring, rapportering en begeleiding van het sanitair beleid. In dit kader heeft het abortusprotocol de laatste jaren zijn nut meermaals bewezen.

■ Ondersteuning van laboratoriumonderzoeken

De unit Gezondheidszorg ondersteunt de laboratoriumonderzoeken die worden aangevraagd voor de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding (diagnostiek, monitoring). Zij faciliteert de administratie, geeft advies voor de staalname, de interpretatie en het plan van aanpak.

■ Ontwikkelen en begeleiden van ziektebestrijdingsprogramma's

Voor alle diersoorten lopen er bestrijdingsprogramma's. De deelname aan deze programma's is soms verplicht en hiervoor bestaat dan een wettelijk,

en soms ook een financieel kader. Met financiële steun van het FAVV en/of het Sanitair Fonds, maar soms ook zonder externe financiële steun, ontwikkelt en begeleidt DGZ dergelijke programma's. Dierziektes evolueren en kunnen een belangrijke economische schadepost zijn voor de veehouders. Daarom wordt er intensief samengewerkt met diverse externe en interne partijen aan de ontwikkeling van nieuwe programma's en projecten. In 2013 werd het wettelijke BVD-programma intensief voorbereid.

■ Tweedelijnsdiergeneeskunde – derde partij

Dierenartsen en veehouders doen een beroep op de unit Gezondheidszorg voor onderzoek van bedrijfsproblemen (tweedelijnsdiergeneeskunde) en voor bijstand bij de diergeneeskundige bedrijfsbegeleiding (als derde partij). In dit verband informeert de unit Gezondheidszorg de veehouders en dierenartsen o.a. via voordrachten, publicaties, elektronische nieuwsbrieven en websites.

■ Administratieve ondersteuning van veehouders en dierenartsen

Vanuit de afdeling Gezondheidsadministratie (GZA) worden de bestrijdingsprogramma's administratief begeleid. De opvolging van de wintercampagne, het

beheer van officiële statuten en bezoekrapporten varkens maken onder andere deel uit van de opdracht.

■ Product- en dienstontwikkeling

De afdeling Product- en dienstontwikkeling (PDO) heeft als doel om DGZ-breed bestaande en nieuwe projecten te begeleiden, om zo tot een betere en tijdige realisatie ervan te komen.

FINANCIERING

Zeven subovereenkomsten met het FAVV beschrijven de financiering en de inhoudelijke aansturing van deze activiteiten:

- gezondheidsadministratie;
- opvolging prestatielijsten van de bedrijfsdierenartsen;
- sanitaire diergeneeskundige bewaking;
- begeleiding abortusprotocol;
- *Salmonella*-begeleiding varkens;
- *Salmonella*-begeleiding pluimvee;
- het toekennen van IBR-statuten.

Het Sanitair Fonds financiert Veepeiler Varken en Veepeiler Rund, en draagt eveneens bij aan de IBR-, paratbc- en BVD-projecten en -programma's.

De Gezondheidsmonitor gelten en de snuffel- en schuiftprogramma's zijn ontwikkeld en worden onderhouden zonder externe steun.

De unit Gezondheidszorg volgt op hoe aanwezige ziekten zich gedragen (frequentie, geografische spreiding, enz.) en organiseert zich om opduikende ziekten zo snel als mogelijk op te sporen.

GEZONDHEIDSZORG HERKAUWERS

IBR-BESTRIJDING

In 2013, het tweede jaar van de verplichte IBR-bestrijding, werd de kaap van 4.000 I3-statuten overschreden. De verdeling van de statuten bleef min of meer stabiel – op een kleine groei van de vrije status na. Omdat we de bedrijven willen stimuleren om over te stappen naar een IBR-vrij statuut en om hen hierover beter te informeren, hebben we eind 2013 en begin 2014 verschillende infosessies georganiseerd. Verder heeft DGZ in 2013 vooral ingezet op een nog betere begeleiding in het veld.

Zo hebben we in 2013 de 'opgeschorte toestand' geïntroduceerd voor bedrijven waarvan het statuut niet langer voldoet aan de voorwaarden. We wijzen de betrokkenen op het risico dat ze lopen om hun statuut te verliezen en proberen dit te voorkomen door hen binnen een bepaalde termijn bijkomende maatregelen te laten treffen (extra vaccinaties of bloedonderzoeken). In het laatste kwartaal van 2013 is via dit systeem 5,5% van de veehouders 'opgeschort'; meer dan 90% van de bedrijven in 'opgeschorte toestand' is er vervolgens toch in geslaagd om zijn statuut te behouden.

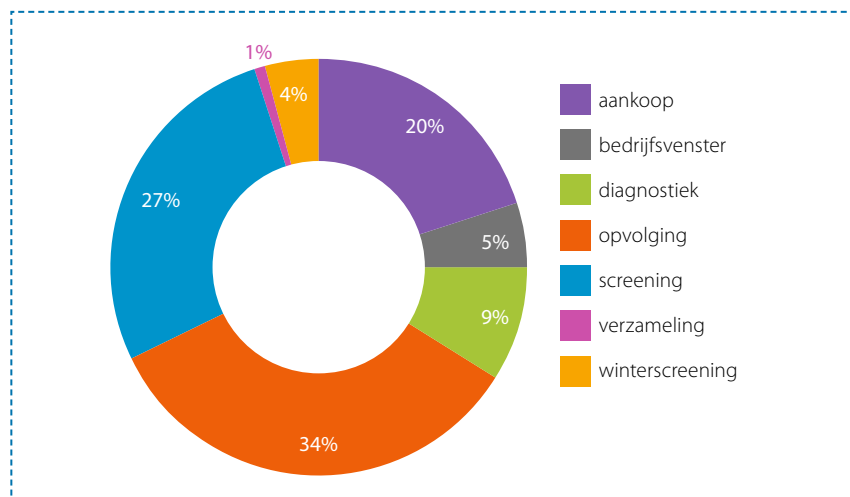
In 2013 werden er bij DGZ 174.592 IBR-onderzoeken uitgevoerd (gE en gB ELISA). Het voornaamste motief voor deze analyses was de opvolging van IBR-vrije beslagen. Screening eindigde in 2013 op de tweede plaats (terwijl dit in 2012 nog het belangrijkste motief was), gevolgd door aankooponderzoek en bedrijfsvenster.

Het belang van het uitvoeren van een bedrijfsvenster blijkt uit de resultaten: meer dan 11% van de stalen genomen in het kader van een bedrijfsvenster is positief! Binnen het aankoopprotocol zien we een dalende trend van het aantal

Verdeling IBR-statuten op beslagniveau
(beslagen met minstens één dier) **en op dierniveau**

Statuut	Aantal beslagen	Percentage van het totale aantal beslagen	Aantal dieren	Percentage van het totale aantal dieren
I1	383	2,5	3.503	0,3
I2	10.898	70,1	908.921	79,0
I2D	54	0,3	4.795	0,4
I3	4.039	26,9	227.985	19,8
I4	166	1,1	6.065	0,5
Totaal	15.540	100,0	1.151.249	100,0

IBR gE-analyses: belangrijkste motieven

IBR-dragers: nog slechts 6% van de verhandelde dieren blijkt positief voor IBR.

Wat betreft de 3.781 uitgevoerde opvolgingstesten voor het behoud van een I3-statuuut waren de testen voor 46 bedrijven niet volledig negatief. Daarvan konden er echter 37 via het volgen van de hertestprocedure hun I3-statuuut behouden. De 9 andere stapten vrijwillig of noodgedwongen over naar het I2-statuuut. Voor het behoud van I4 zijn er in 2013 zo'n 181 opvolgingstesten uitgevoerd. Hiervan waren er 25 niet volledig negatief. 14 bedrijven herwonnen hun I4-statuuut via de hertestprocedure; de overige gingen over naar het – nog

steeds IBR-vrije – I3-statuuut. De financiering van de opvolgingstesten werd volledig gedragen door het Sanitair Fonds. Het behoud van een I2-statuuut gebeurt op basis van vaccinaties gemeld door de bedrijfsdierenarts in Veeportaal. In 2013 waren er 3.240.990 dergelijke meldingen.

Gedurende het hele jaar werden er – eveneens dankzij de financiële steun van het Sanitair Fonds – bedrijfsvensters aangeboden aan halve prijs. Er zijn uiteindelijk 404 bedrijfsvensters uitgevoerd, waarvan 241 volledig negatief bleken! Van de bedrijfsvensters uitgevoerd in 2012 heeft ondertussen ongeveer 40% het I3-statuuut behaald.

PARATUBERCULOSEPROGRAMMA

Met de steun van het Sanitair Fonds loopt het paratuberculoseprogramma nu al 7 werkjaren. Het vorig werkjaar – dat liep van oktober 2012 tot juni 2013 – was het tweede werkjaar sinds het paratuberculoseprogramma in 2011 grondig werd hervormd. Het paratuberculoseprogramma is nog steeds een vrijwillig programma van en voor de zuivelsector, maar de verlaagde instapdrempel en de bijkomende maatregelen door enkele spelers in de zuivelindustrie zorgden voor een verdere toename van het aantal deelnemers. We sloten het werkjaar af met 2.324 deelnemers, goed voor een deelnamegraad van 45%.

DGZ staat in voor de begeleiding van de deelnemende melkveehouders en hun dierenartsen, en binnen de unit Gezondheidszorg is er hiervoor een halftijdse dierenarts aangesteld. Het takenpakket van deze dierenarts omvat o.a. het verspreiden van informatie via brochures, persberichten, de website en voorlichtingsvergaderingen; het opvolgen van de diagnostiek voor paratuberculose; het diergeneeskundig begeleiden

en het ondersteunen van (zwaar) besmette bedrijven.

De rundveesector besteedt steeds meer aandacht aan de bestrijding van paratuberculose. Dit gaat hand in hand met de tendens om de ziektebestrijding meer te richten naar preventie. Aangezien paratuberculose een ongeneeslijke ziekte is, is preventie van fundamenteel belang, en de communicatie binnen dit programma is hier dan ook voortdurend op gefocust.

ABORTUSPROTOCOL

Sedert eind 2009 biedt het FAVV financiële ondersteuning voor het onderzoek naar de oorzaak van abortus bij runderen en kleine herkauwers. Het protocol kadert in de heroriëntatie van het sanitair beleid en is de belangrijkste pijler binnen het brucellose-monitoringsprogramma. Ondertussen is reeds tweemaal gebleken dat het abortusprotocol een prima instrument is om brucellose-uitbraken snel te detecteren.

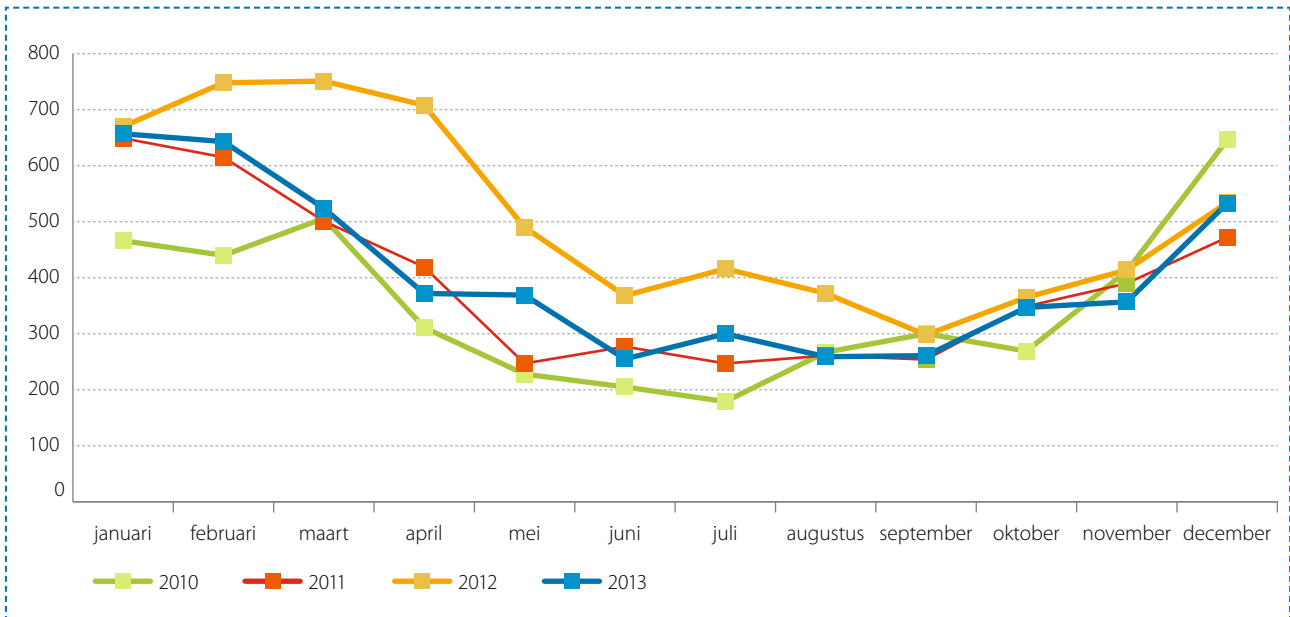
Naast het verplichte brucelloseonderzoek wordt elke verwerping eveneens onderzocht op de meest voorkomende infectieuze oorzaken van abortus (BVD, neospora, bacteriën, ...). Op deze manier kan elke veehouder kort op de bal spelen en daaropvolgend, de financiële verliezen ten gevolge van abortus zoveel mogelijk beperken.

Dankzij de flexibiliteit van het programma is het bovendien mogelijk om analyses voor opkomende of nieuwe ziekten, zoals het schmallenbergvirus in 2012, in het abortusprotocol te implementeren. Alle ophalingen en analyses binnen het protocol worden volledig vergoed door het FAVV. De dierenarts die het abortusprotocol begeleidt, verleent adviezen aan de unit Laboratorium van DGZ, en aan de dierenartsen en veehouders op het terrein.

Uit de grafiek op de volgende pagina blijkt dat het aantal onderzochte verwerpingen van runderen is teruggevallen tot het niveau van 2011. In 2012 lag het aantal verwerpingen vermoedelijk hoger ten gevolge van nieuwe infecties met het schmallenbergvirus.

Ook in 2013 bleken neospora en BVD de belangrijkste oorzaken te zijn van infectieus verwerpen. Daarnaast werden er eveneens regelmatig bacteriële oorzaken

Aantal abortusdossiers van runderen aangeboden bij DGZ

aangetroffen, die vaak het gevolg zijn van een primair weerstandsprobleem, hygiëneproblemen of fouten in het management.

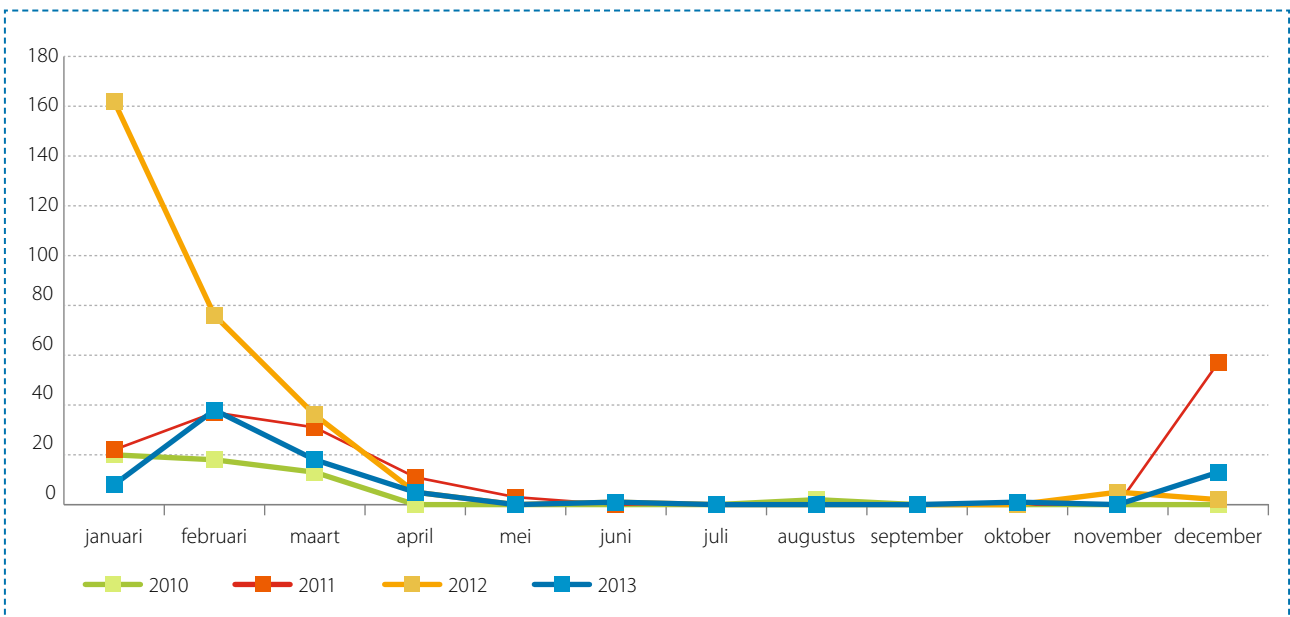
Ook bij kleine herkauwers loopt er sinds 2010 een verplicht abortusprotocol. Dit programma is eveneens mogelijk dankzij de financiële steun van het FAVV voor zowel de ophaling van stalen als de laboratoriumanalyses.

Het aantal onderzochte verwerpingen ligt hier opvallend lager (zie figuur hieronder), vooral omdat het aantal kleine herkauwers in Vlaanderen veel kleiner is dan het aantal runderen. Ook hier zien we een duidelijke piek begin 2012, te verklaren door het schmallenbergvirus.

Uit het abortusprotocol blijkt dat de belangrijkste oorzaken van abortus bij kleine herkauwers in Vlaanderen

toxoplasmose, campylobacter en listeriose zijn. Q-koorts wordt zelden aangetroffen. In de ons omringende landen blijkt Chlamydia de belangrijkste oorzaak van besmettelijke abortus bij schapen te zijn, maar in Vlaanderen wordt dit zelden gezien. Dit is vermoedelijk te verklaren door het lage aantal nageboortes aangeboden voor onderzoek, terwijl dit nochtans de beste matrix is voor Chlamydia-onderzoek.

Aantal abortusdossiers van kleine herkauwers aangeboden bij DGZ

AANKOOPPROTOCOL

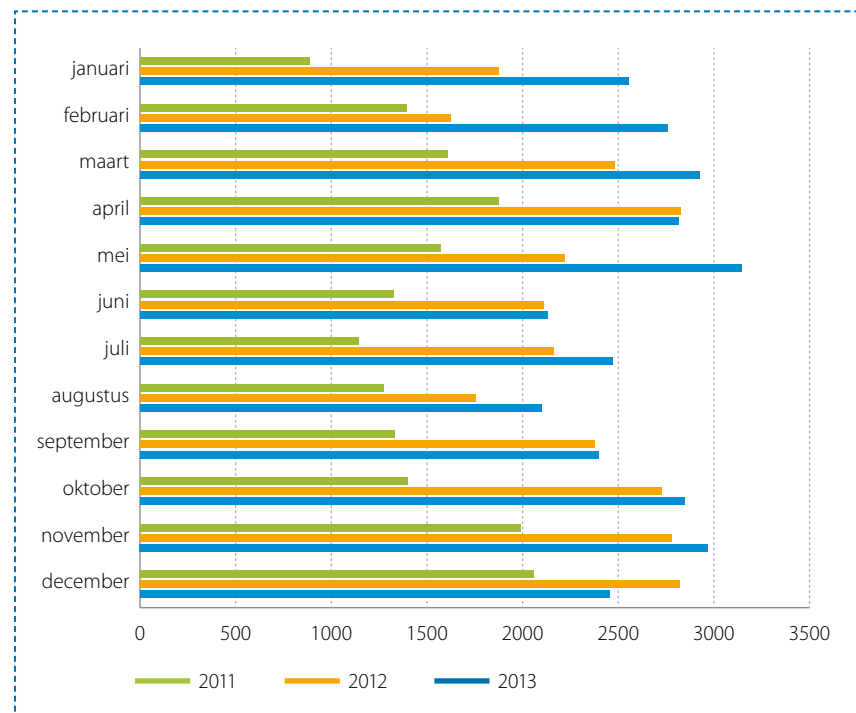
Het aankoopprotocol van DGZ startte in januari 2011 en loopt ondertussen reeds drie jaar. Ten opzichte van 2011 en 2012 is er een verdere stijging waar te nemen van het aantal uitgevoerde protocols. Ook in 2013 tonen de resultaten eens te meer aan dat het programma een uiterst nuttig instrument is voor rundveebedrijven om de insleep van dierziekten via aankopen te vermijden. Dit programma kwam eveneens tot stand dankzij de financiële ondersteuning van het Sanitair Fonds.

In 2013 zijn er alles samen ongeveer 31.562 aankoopprotocollen uitgevoerd op een totaliteit van 218.053 binnenlands verhandelde runderen en 19.355 ingevoerde runderen. In 80% van de onderzochte gevallen ging het om binnenlandse aankopen en bij de resterende 20% om aankopen uit brucellosevrije landen. Deelname aan het aankoopprotocol is weliswaar vrijwillig, maar de resultaten geven aan dat dit instrument uiterst nuttig en waardevol is voor de veehouder om ziekte-insleep op het bedrijf te voorkomen. Bij de verplichte IBR-bestrijding helpt het aankoopprotocol de veehouder om zijn hoog statuut te vrijwaren bij de aankoop van dieren.

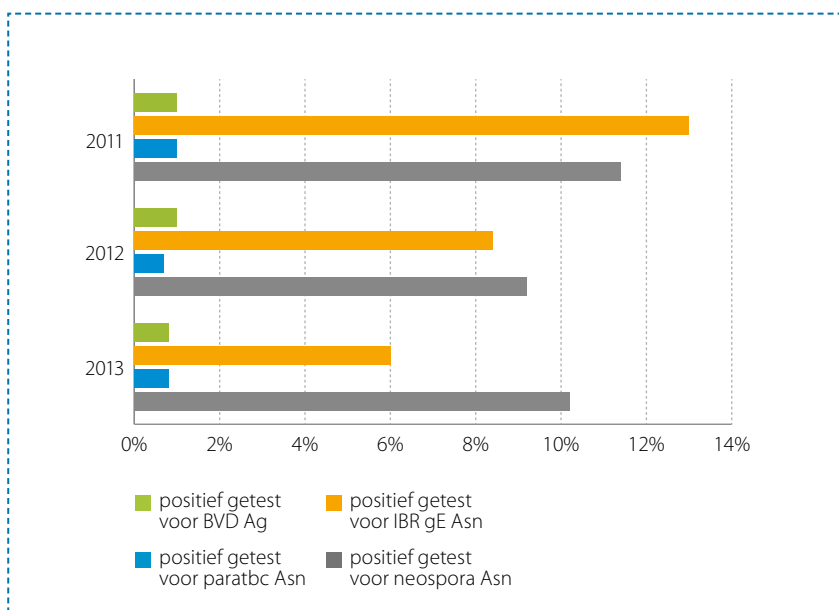
Uit resultaten van de meer dan 24.000 uitgevoerde protocollen op binnenlandse aankopen bleek dat ongeveer 6% van de aangekochte runderen positief test voor IBR gE-antistoffen, de drager van het IBR-wildvirus. Dit is een belangrijke evolutie ten opzichte van 2012 en zeker in vergelijking met 2011 toen dit cijfer nog

zo'n 14% bedroeg. Voor neosporose, de belangrijkste oorzaak van besmettelijke verwerpingen, scoorde ongeveer 10,2% van de aankopen positief op antistoffen, terwijl voor paratuberculose 0,8% van de onderzochte dieren positief was. Ongeveer 0,8% van de onderzochte dieren bleek drager van het BVD-virus.

Trend aankoopprotocol 2011-2013: evolutie per maand

Trend resultaten aankoopprotocol binnenlandse aankopen

Wat betreft het voorkomen van deze drie laatste dierziekten bij aangekochte dieren is er niet meteen sprake van een neerwaartse trend. Dit gegeven toont aan dat BVD-bestrijding ook één van de hoofdprioriteiten moet zijn op onze rundveebedrijven en illustreert dat een gestructureerde aanpak van BVD in de nabije toekomst een absolute noodzaak is.

BVD, BVD-CERTIFICAAT EN GEZONDHEIDSTATUS

BVD-bestrijding gebeurde in 2013 nog op vrijwillige basis. Bij heel wat veehouders blijkt de vraag naar en interesse voor een structurele aanpak van BVD echter heel groot. Het hele jaar stond dan ook in het teken van de besprekingen en het overleg met de partners om tot een gestructureerd en verplicht BVD-bestrijdingsprogramma te komen. In april bereikte de sector een consensus voor een 'stappenplan BVD' en in december een consensus voor een ontwerp Koninklijk Besluit rond BVD. De hele sector heeft als voornemen om BVD-bestrijding verplicht te maken vanaf 1 januari 2015. Binnen dit BVD-bestrijdingsprogramma zal het gebruik van de BVD-oormerken voor het testen van nieuwgeboren kalveren centraal staan.

Voor DGZ vormt het verplichte BVD-programma een zeer grote uitdaging voor alle units van de organisatie, die binnen het jaarplan BVD volop samenwerken om de sector een goede ondersteuning te kunnen bieden.

Een belangrijke taak voor de unit Gezondheidszorg in de aanloop naar het verplichte BVD-programma is de communicatie. In december werd op Agribex het logo voor de BVD-campagne onthuld. 'Samen BVD een halt toeroepen' is hierbij een feit en DGZ wil daarin een

belangrijke rol spelen. Zo waren er eind 2013 en begin 2014 in alle Vlaamse provincies informatiesessies. Niet minder dan 650 veehouders namen deel aan deze 'Villa IBR en Café BVD'.

2013 is het tweede jaar dat DGZ primo-identificatieoormerken met oorbiopt-functie (de zogenaamde BVD-oormerken) aanbiedt. BVD-oormerken met de daaraan gekoppelde BVD-antigeen ELISA-analyses zijn een goed en betrouwbaar hulpmiddel in de diagnostiek en aanpak van BVD.

Vooraf bedrijven die te kampen hebben met een BVD-besmetting, maar ook voorlopers, maakten in 2013 al massaal kennis met deze methode om BVD-dragers op jonge leeftijd op te sporen. In 2013 werden er 51.309 BVD-oormerken besteld. In totaal waren er – sinds het aanbieden van BVD-oormerken in maart 2012 – eind 2013 al 1.050 bedrijven die werkten met BVD-oormerken.

Binnen het kader van de vrijwillige BVD-aanpak werden BVD-antigeen-onderzoeken (bloed en oorweefselstalen) uitgevoerd op 7.418 rundveebedrijven. Op bijna 10% van die bedrijven werd BVD-antigeen aangetoond. Daarnaast onderzochten 1.328 beslagen op het voorkomen van BVD-antistoffen, voornamelijk aan de hand van een BVD-jongveevenster. Op iets minder dan de helft van de bedrijven werden

Logo BVD-campagne

antistoffen aangetoond, wat veelal wijst op een recente aanwezigheid van het BVD-virus.

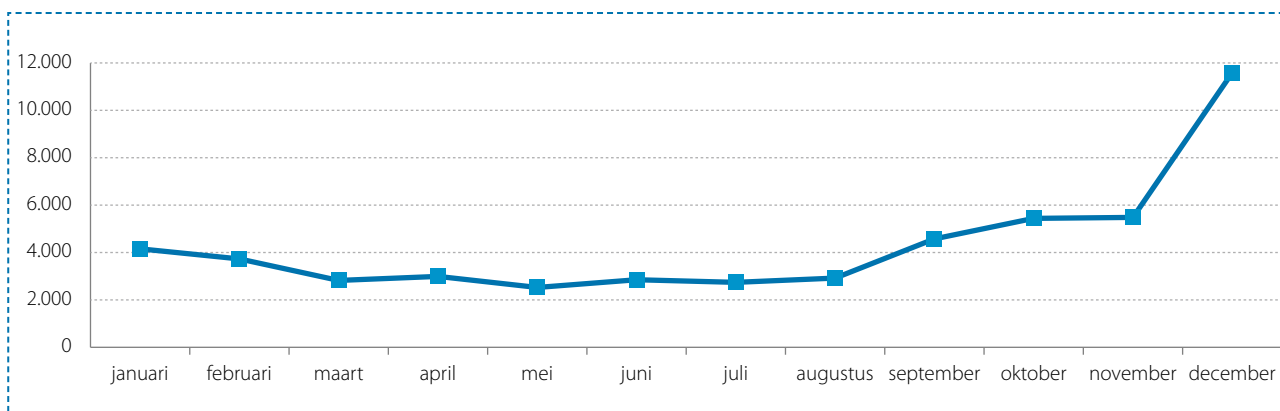
Overzicht antigeenanalyses BVD in 2013

	Antigeenanalyses BVD
Aantal geteste beslagen	7.418
Aantal positieve beslagen	704
Aantal geteste dieren	89.670
Aantal positieve dieren	1.408

Overzicht antistofanalyses BVD in 2013

	Antistofanalyses BVD
Aantal geteste beslagen	1.328
Aantal positieve beslagen	560
Aantal geteste dieren	9.808
Aantal positieve dieren	2.178

Evolutie aantal bestellingen van primo-oormerken met oorbioptfunctie in 2013

Ondertussen blijft DGZ ook de mogelijkheid aanbieden om BVD-certificaten en gezondheidsstatussen aan te vragen. De 'gezondheidsstatus rund' is een document dat alle in het LIMS geregistreerde, serologische resultaten (IBR, paratuberculose, neospora, ...) en resultaten van BVD-antigeenonderzoek (ELISA, PCR) vermeldt voor een individueel rund op een bepaald beslag. Dit document kan aangevraagd worden door de rundveehouder of de bedrijfsdierenarts en wordt in hoofdzaak gebruikt om het vrij zijn van runderen voor bepaalde dierziekten aan te tonen bij deelname aan verzamelingen (prijkskamp, veiling). Het BVD-certificaat bevestigt dat er via een ELISA-antigeenonderzoek op bloed, serum of ear-notchstaal, of een BVD-PCR-test geen virus is aangetroffen. De rundveehouder kan een BVD-certificaat aanvragen via Veeportaal. Dit document wordt kosteloos via e-mail afgeleverd aan de aanvragende operator.

In 2013 zijn er 1.893 gezondheidsstatussen en 384 BVD-certificaten uitgereikt. In de aanloop naar het programma willen we het opvragen van het BVD-certificaat sterk vereenvoudigen.

Meer over de voorbereiding van het BVD-programma en de informatiesessies 'Villa IBR – Café BVD' vindt u in het focusartikel voor gezondheidszorg rundvee.

VEEPEILER RUND

Veepeiler Rund, dat gefinancierd wordt vanuit het Sanitair Fonds, heeft tot doel meer inzicht te verwerven zowel in bestaande rundveeziekten, die vaak veranderende patronen vertonen, als in nieuw opduikende ziekten.

In de praktijk richt Veepeiler zich op volgende activiteiten om zijn doelstellingen te realiseren:

- het efficiënt verzamelen van epidemiologische gegevens aan de hand van kortlopende en praktijkgerichte

veldproeven via een uitgebreid netwerk van dierenartsenpraktijken;

- het bieden van diagnostische ondersteuning en begeleiding bij specifieke bedrijfsproblemen. Dit gebeurt aan de hand van bedrijfsbezoeken en de financiering van bijkomende analyses. Net als vorig jaar heeft Veepeiler in 2013 in deze context een 50-tal bedrijven bezocht;
- het regelmatig rapporteren aan de sector via vaktijdschriften, folders, voorlichtingsavonden en de websites van DGZ en Veepeiler.

Ook in 2013 heeft Veepeiler een aantal projecten afgerond en enkele nieuwe projecten opgestart. Meer informatie hierover vindt u op www.veepeiler.be.

Deelprojecten Veepeiler

• **Klinische mastitis**

Dit is een project uitgewerkt door het M-team van de faculteit Diergeneeskunde van UGent. De resultaten zijn volledig gekend en werden aan de betrokken veehouders en hun bedrijfsdierenartsen (op infonamiddagen) en praktijkdierenartsen (op Veepeilerstudienamiddagen) kenbaar gemaakt. Algemeen kan gesteld worden dat klinische mastitis vaak voorkomt: jaarlijks 21 gevallen per 100 koeien. Er zijn grote verschillen tussen de bedrijven onderling, waarbij verschillende risicofactoren, zoals hygiëne, leeftijd koeien, enz., een rol spelen. Vooral omgevingsgebonden kiemen zijn terug te vinden, maar vaak zijn er enkel vlokken in de melk zonder (hyper)acute symptomen waar te nemen. Antimicrobiële resistentie doet zich voor, en dit werd voor de belangrijkste kiemen bekeken.

• **Vectoronderzoek leverbot**

Dit project werd uitgewerkt door de vakgroep Parasitologie van de faculteit Diergeneeskunde van UGent. Het project bestond uit twee delen:

(a) een gerandomiseerde steekproef voor tankmelkonderzoek op leverbotantistoffen op 381 bedrijven, met daaraan gekoppeld een enquête om de perceptie bij veehouders over leverbot te toetsen en (b) een longitudinale observatie van de tussengastheren (leverbotslakjes) op vier bedrijven – twee in Brugge (kleigrond) en twee in Zoersel (zandgrond). Uit het eerste deel bleek dat 53% van de bedrijven contact heeft gehad met leverbot, en dat dit bij 15% gepaard ging met productieverliezen. Risicofactoren zijn het gebruik van calcium-cyanamide, de beweiding, de afrastering en de aanwezigheid van de beverrat.

Veel veehouders beweren op de hoogte te zijn van de leverbot-infectiestatus van hun bedrijf en zeggen dan ook gemotiveerd te zijn voor een behandeling en slakkenbestrijding. Ondanks behandeling blijven echter tal van bedrijven besmet. Dit toont het belang van een goed weidemanagement aan. De aanwezigheid van de leverbotslakjes is sterk gelinkt aan de maandelijkse neerslag, het soort grond (zandgrond versus kleigrond) en het type kleine waterlichamen op de bedrijfsweides (greppel versus pond/laan/vochtig gebied/beek).

De resultaten werden voorgesteld op de Veepeilerstudienamiddagen. Als navolging op dit project komt er eveneens een brochure 'Focus op leverbot' voor veehouders en dierenartsen.

• **Jodiumtekort bij Belgisch witblauw (BWB)**

Dit project werd opgestart omdat er regelmatig (doodgeboren of levende) kalveren zijn met te zware schildklieren bij de geboorte. Uit historische analyses blijkt dat 51% onder de ondergrens van 51 µg/l zit wat betreft

plasma anorganisch jodium (PII), en dat zelfs 10% onder de detectiegrens zit (< 15 µg/l). Binnen dit project werd T4 (thyroxine of schildklierhormoon) – dat minder gevoelig zou zijn voor nutritionele schommelingen dan PII – onderzocht op 50 BWB-bedrijven (10 per provincie) bij 10 kalveren (precolostraal) per bedrijf. Stalen werden gepoold voor seleniumbepaling; T4 wordt immers via een seleniumafhankelijk enzym omgezet naar het actieve T3 (tri-joodthyronine). De meeste van de ongeveer 20 tot nu toe geteste bedrijven vertoonden lage tot zeer lage seleniumwaardes. Voor T4 lagen alle resultaten veel te hoog. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er te weinig omzetting is van T4 naar T3. Echter, bedrijven die wel een hoge seleniumwaarde hadden (> 50 µg/dl) kenden ook dergelijke hoge T4-gehaltenes. Verdere analyse en overleg met experts zijn lopende.

- **Parachlamydia acanthamoebae in relatie tot abortus**

Aangezien 60% van de abortussen geen diagnose heeft, zijn we in de literatuur op zoek gegaan naar mogelijke infectieuze oorzaken die nog van belang kunnen zijn. Parachlamydia wordt in dit project onderzocht aan de hand van analyse (PCR en histologie) van nageboortes van 150 abortussen in late dracht (vanaf 7 maanden) en 100 normale kalvingen (controlegroep). Voorlopig werden 75 abortussen en 30 normale kalvingen geanalyseerd: 0% van de normale kalvingen is tot nu toe positief, terwijl 44% van de onderzochte verwerpingen wel PCR-positief is. Bij de PCR-positieve stalen vertoonde 28% placentitis, terwijl dit maar 12% was bij de PCR-negatieve. We kunnen dan ook vermoeden dat Parachlamydia een oorzaak is van abortus, vooral in het laatste trimester van de dracht, indien er geen andere oorzaak gevonden wordt, indien de PCR een positief resultaat

geeft en indien er histologische letsels op de placenta gevonden worden (necrotiserende purulente placentitis). Dit wijst op het belang van placenta-onderzoek bij abortus.

De tussentijdse resultaten van dit project werden voorgesteld op de Veepeilerstudienamiddagen.

- **Brucelline**

Via dit project tracht het CODA een brucelline skintest te valideren. Momenteel zijn de infectieproeven afgerond. De test zou beschikbaar moeten zijn tegen volgende wintercampagne.

- **Pensbotten**

De laatste jaren zagen we een stijging in prevalentie van paramphistomum (pensbot) in Europa en België. Er is echter nood aan meer kennis omtrent het pathogeen belang, de diagnose en de controle van deze parasiet. Dit project is een case-control studie waarbij er telkens 5 dieren op 50 klinische bedrijven en 50 naburige niet-klinische bedrijven getest worden via mestonderzoek. Tot nu toe zijn er 13 cases-controles getest, waarvan 3 cases en 1 controle-bedrijf positieve stalen vertoonden. Daarnaast zijn er in het slachthuis van Brugge at random 60 dieren bekeken op het voorkomen van pensbotten. 25% van de onderzochte karkassen vertoonde de parasiet in de pens. Het doel van dit project is een correlatie te maken tussen EPG (ei-telling) en mestconsistentie.

- **Demo belang van BVD**

Dit project is nog in een voorbereidende fase. Bedoeling is om enkele bedrijven met BVD-problemen door te lichten en de BVD-problematiek en de gevolgen ervan – voor en na het aanpakken van de aandoening – in kaart te brengen. Het resultaat hiervan zullen we vertalen naar praktische beeldverhalen voor veehouders en dierenartsen.

Tweedelijnsdiergeneeskundige ondersteuning

In 2013 heeft Veepeiler ongeveer 50 bedrijfsbezoeken afgelegd. De problematiek waarvoor men een beroep deed op Veepeiler was zeer uiteenlopend van aard. Onregelmatigheden op het vlak van rantsoen en management lagen in bijna 30% van de gevallen aan de basis van de bedrijfsproblemen. Daarnaast konden er op verschillende bedrijven meerdere infectieuze agentia worden aangetoond en bleek het BVD-virus nog altijd heel belangrijk te zijn.

ADLO-DEMOPROJECT

Verantwoord antibioticagebruik in de intensieve veehouderij

Voor wat betreft het antibioticagebruik bevindt de Belgische veehouderij zich bij de grootste gebruikers in Europa (bron: BelVet-Sac Rapport, 2012). Naast de economische impact van het antibioticagebruik is er ook een toenemende maatschappelijke druk om het antibioticagebruik terug te dringen.

Dit demoproject, dat in mei 2013 van start ging en nog loopt tot 30 april 2015, toont bedrijven hoe ze rationeel kunnen omspringen met antibiotica en het gebruik ervan kunnen reduceren. Dit project loopt in samenwerking met Boerenbond, Universiteit Gent, KATHO, Proefbedrijf pluimvee en DGZ en kwam tot stand dankzij de financiële steun van de Vlaamse overheid, departement Landbouw en Visserij.

Voor het project zijn er verschillende werkpakketten samengesteld. Werkpakket 1 omvat het vervolledigen en valideren van gegevens uit de vleeskalversector. Hiertoe wordt gewerkt op basis van drie pijlers, namelijk (a) een correcte antibioticadosering in functie van het gewicht, (b) een goed stalklimaat en (c) een gerichte antibioticakeuze op basis van diagnostiek. Om de correcte antibioticadosering te kunnen bepalen, werden kalveren gewogen en

werden er verschillende lichaamsmaten genomen, bv. de borstomtrek. De verwerking van die resultaten is nog lopende. Het doel is om aan de hand van een eenvoudige meting zoals de borstomtrek een goede inschatting te kunnen maken van het gewicht, dit om over- en onderdosering te vermijden. Verder staan er een aantal ventilatieaudits op de planning en zullen er ook neusswabs genomen worden bij aankomst van de kalveren. Dit om na te gaan welke kiemen geïsoleerd kunnen worden en welke antibioticaresistentie er aanwezig is bij aanvang van de opzet van de kalveren.

De overige werkpakketten behelzen het valideren van de resultaten vastgesteld op pluimvee- en varkensbedrijven binnen het RED AB-project en een brede communicatie over het antibioticagebruik in de intensieve veehouderij. Zo plannen we studienamiddagen over de resultaten van het project en de creatie van filmpjes met getuigenissen van veehouders. Verdere communicatie vindt plaats via de recent gelanceerde website: www.alleenalshetechtmoet.be. Op geregelde tijdstippen worden er nieuwsbrieven verstuurd, artikels geschreven en zullen er demodagen georganiseerd worden.

ADLO-DEMOPROJECT **Verantwoord antibioticagebruik melkveehouderij**

Niet enkel het antibioticagebruik in de intensieve veehouderij wordt kritisch bekeken, ook dat van de melkveehouderij. Het demoproject 'Verantwoord antibioticagebruik in de melkveehouderij door communicatie, opleiding en begeleiding' kadert dan ook binnen deze problematiek.

Het project loopt in samenwerking met verschillende partners en kwam tot stand dankzij de financiële ondersteuning van de Vlaamse overheid, departement Landbouw en Visserij. De leden van de

projectgroep zijn MCC, DGZ, Boerenbond, Hooibeekhoeve, PVL Bocholt, Axelwalle, BCZ, ADLO, AMCRA en het M-team. Het demoproject is gericht op het verzamelen van gegevens over antibioticagebruik, toepassen van maatregelen om antibioticagebruik te optimaliseren, en daarrond te communiceren via demonstraties.

Een eerste fase binnen het project is de ontwikkeling van een wachttijdenboekje voor de melkveehouders en bij uitbreiding alle rundveehouders. Bij de verschillende geneesmiddelen wordt de wachttijd vermeld. Het wachttijdenboekje is opgesteld conform de aanbevelingen van het AMCRA. Dit boekje zal in de eerstkomende maanden van de pers rollen.

IBR-PILOOTPROJECT **VLAAMS-BRABANT**

Eind 2012 werd door de provinciale Landbouwkamer van Vlaams-Brabant budget vrijgemaakt om 'iets extra's' te doen rond IBR. Uit de winterscreening blijkt dat de besmettingsgraad in deze provincie het laagst zou zijn, maar dit vertaalt zich niet in de statuutverdeling. Ook het percentage niet-deelnemende bedrijven is in deze provincie nog vrij hoog in vergelijking met de andere provincies.

Om zo veel mogelijk veehouders daadwerkelijk te bereiken, werd besloten om elke veehouder met een niet-vrij statuut aan te schrijven. 1363 veehouders ontvingen een brief met een heel specifieke communicatie: I1-beslagen werden gewezen op hun verplichtingen en kregen een IBR-flyer, I2-beslagen ontvingen extra informatie over het doorgroeien naar een vrij statuut en de risicostatus in de provincie. Daarnaast konden er 50 gratis bedrijfsvensters worden uitgevoerd bij de veehouders die het eerst hun stalen binnen stuurden. Hierop werd massaal gereageerd. Er zijn uiteindelijk 53 bedrijfsvensters verricht, wat neerkomt op 1.054 analyses. Hiervan is meer dan 50% (28 bedrijven) kunnen overstappen naar het I3-statuut.

BVD-PILOOTPROJECT **WEST-VLAANDEREN**

In het voorjaar van 2012 is DGZ gestart met het aanbieden van de zogenaamde BVD-oormerken. De veehouders kunnen (nu nog op vrijwillige basis) gebruik maken van deze oormerken om hun pasgeboren kalveren te laten onderzoeken voor BVD.

De provincie West-Vlaanderen heeft een budget vrijgemaakt voor een pilootproject hierrond, dat in 2012 van start is gegaan. Bedoeling ervan is om West-Vlaamse veehouders kennis te laten maken met dit systeem en hen voor te bereiden op het verplichte bestrijdingsprogramma.

Op basis van een recente positieve BVD-diagnose, de grootte van het bedrijf en een positieve houding van zowel veehouder als bedrijfsdierenarts tegenover de aanpak van BVD zijn er 25 West-Vlaamse bedrijven geselecteerd om aan dit pilootproject deel te nemen. We hebben al deze bedrijven bezocht en per bedrijf een plan van aanpak opgesteld. Tegelijkertijd hebben we ook de staalname via de BVD-oormerken gedemonstreerd. Binnen dit project kan elk deelnemend bedrijf immers gedurende een jaar alle kalveren testen.

Via screenings zijn er op deze 25 bedrijven een 80-tal dragers gevonden en opgeruimd en via de BVD-oormerken nog eens een 20-tal. Het project loopt nog tot eind 2014.

BVD-PILOOTPROJECT **VLAAMS-BRABANT**

Gezien het belang van BVD en in de aanloop naar het verplichte BVD-bestrijdingsprogramma, ging er in de provincie Vlaams-Brabant een demoproject rond BVD van start. De provinciale landbouwkamer van Vlaams-Brabant zorgt voor de financiële ondersteuning van dit project.

Schape scheren

Hoe het schaap in de scheerpositie brengen?

1

2

3

4

5

6

7

8

Tips voor het scheren

- Een uitvastperiode van 12u vermindert de kans op darmverdraaiing bij het scheren.
- Draai schape niet over hun rug. Dit verkleint de kans op darmverdraaiing.
- De scheerplaats moet zuiver en droog zijn.
- Verwijder stro of andere bevulling uit de wol.
- Ontsmet eventuele scheerwonden.
- Zorg ervoor dat de schape bij het scheren droog zijn. Dit heeft een effect op de kwaliteit van de wol.
- Zet de schape een dag voor het scheren in de stal. Dit doet het wolvet smelten wat het scheren vergemakkelijkt.
- Scheid witte en gekleurde wol omwille van het grote prijsverschil.

Tips voor het scheerapparaat

- Smeer voor iedere scheerbeurt het toestel in met olie.
- Vervang het scheermes na het scheren van 10 à 15 schape.
- Reinig de scheerkop en luchtfilter grondig na gebruik.

Deze poster kadert in het ADLO-demoproject 'Veel geblaas en (te) weinig wol'. Projectpartners zijn:

 www.diereninformatie.be

 www.dgz.be

 www.vsh.be

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

Ontwerp: Dier & Welzijn – Thomas More|KULeuven
m.m.v. www.sonnishede.be

Binnen dit project worden er tien veehouders uit de provincie opgevolgd in het kader van BVD. Dit project zal op de deelnemende bedrijven nagaan of er circulatie is, eventuele BVD-dragers opsporen en de BVD-opvolging van het bedrijf ondersteunen. Het loopt nog tot aan de zomer van 2014.

ADLO-DEMONSTRATIEPROJECT Veel geblaas en te weinig wol

Het ADLO-demonstratieproject dat begin 2012 van start ging, is inmiddels afgerond. Drie partners (DGZ, Vlaamse Schapenhouderij en Thomas More Kempen) brachten dit project rond huidparasieten, scheer-technieken en scheermanagement tot een goed einde.

De informatie uit de in 2012 georganiseerde enquêtes, discussieavonden en bedrijfsbezoeken werd verzameld en gepresenteerd op vijf demonstratiedagen in de loop van 2013. De drie partners trokken met een infostand door Vlaanderen en hielden halt in elke provincie. Telkens werd de problematiek rond huidparasieten bij schapen toegelicht en vonden er scheerdemonstraties plaats die veel toeschouwers lokten. In 2013 werd eveneens een poster gemaakt om optimaal scheren te promoten. Tot slot zal begin 2014 een brochure verschijnen die alle interessante informatie uit het project bundelt.

In totaal werden er binnen dit project 17 schapenbedrijven bezocht die zich hadden aangemeld voor huidproblemen bij hun dieren. Deze bedrijven lagen

verspreid over de hele Vlaamse regio. 87 schapenhouders beantwoordden de enquête die in 2012 werd rondgestuurd. Uit de bedrijfsbezoeken en de enquête bleek dat wolschurft en luizen vaak voorkomende problemen zijn. Daarnaast werd elke schapenhouder ooit al eens met myasis (huidmadenziekte) geconfronteerd. Pootschurft blijkt een probleem te zijn dat niet altijd wordt opgemerkt door de schapenhouder.

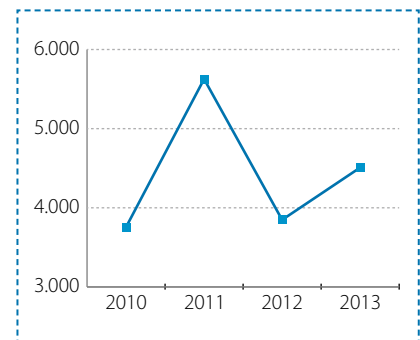
ZWOEGERZIEKTE BIJ SCHAPEN

Het zwoegerziekteprogramma is een vrijwillig bestrijdingsprogramma waar vooral stamboekfokkers aan deelnemen. Het labo van DGZ voert alle ELISA-testen voor zwoegerziekte uit die elk jaar nodig zijn voor het bekomen of het behouden van een zwoegervrij statuut. De ELISA-test gaat op zoek naar antistoffen tegen zwoegerziekte in het bloed van de schapen en kan zo een eventuele infectie met het virus aantonen. In 2013 werden 4.523 bloedstalen afkomstig van 246 beslagen onderzocht waarvan het merendeel in het kader van de certificering. Dit aantal ligt beduidend hoger dan in 2012 en kan verklaard worden door het grote aantal deelnemers met een geldig statuut voor 24 maanden.

Eind juni 2013 heeft het FAVV een nieuwe beslissingsboom ingevoerd die het bekomen en behouden van een zwoegervrij statuut moet vereenvoudigen. Wanneer een beperkt aantal dieren positief test met de ELISA worden deze stalen doorgestuurd naar het CODA voor bevestiging met de immunodifusietest (ID). Bij een negatief resultaat

na ID kan de schapenhouder, mits toestemming van de PCE, een hercontrole aanvragen. Voorheen kon deze hercontrole pas gebeuren na zes weken, maar omdat er inmiddels een goede PCR-bevestigingstest voorhanden is in het CODA, mogen er nu onmiddellijk nieuwe bloedstalen genomen en ingestuurd worden. In 2013 werden 21 PCR-testen uitgevoerd in het CODA. Al deze testen leverden een negatief resultaat op.

Aantal ELISA-testen zwoegerziekte schapen over de jaren heen

CAPRINE ARTHRITIS ENCEPHALITIS (CAE) BIJ GEITEN

Naar analogie met zwoegerziekte bij schapen bestaat er voor geiten eveneens een (vrijwillig) bestrijdingsprogramma voor CAE. Beide ziekten zijn nauw aan elkaar verwant hoewel de symptomen bij geiten verschillen van die bij schapen. In 2013 heeft DGZ 297 ELISA-testen uitgevoerd op stalen afkomstig van 47 beslagen. Gezien de hoge kostprijs is het voor veel professionele melkgeitenhouders vanuit economisch oogpunt niet steeds verantwoord om aan het CAE-programma deel te nemen. Van de 297 uitgevoerde ELISA-testen waren er 31 positief.

Sinds juni 2013 is er voor CAE een afzonderlijke beslissingsboom van kracht. Omdat er voor CAE momenteel nog geen PCR-bevestigingstest beschikbaar is, kan hercontrole van een positieve ELISA-test pas gebeuren na vier weken.

Overzicht huidproblemen gedetecteerd binnen het project 'Veel geblaas en te weinig wol'

	Bedrijfsbezoeken (17)		Enquête (87)	
	Aantal	%	Aantal	%
Wolschurft	7	44	15	17
Luizen	5	31	11	13
Pootschurft	4	25		
Luisvlieg	1	6		

GEZONDHEIDSZORG VARKENS

AUJESZKY

Omdat het risico op de ziekte van Aujeszky in België sterk is verminderd, werd de wetgeving omtrent de bestrijding ervan in 2013 aangepast. België kreeg immers reeds in 2011 de 'artikel 10-status' (d.w.z. officieel vrij) voor de ziekte van Aujeszky en vaccinatie was vanaf dan ook verboden. Vanaf 1 augustus 2013 moeten alle varkensbeslagen een A4-statuut verwerven en behouden. Voor het behoud van het A4-statuut zijn de beslagen verplicht om een serologisch onderzoek te laten uitvoeren, de meerderheid nog slechts eenmaal per jaar. Enkel de beslagen met varkens die toegang hebben tot buitenbeloop alsook beslagen die fokvarkens en opfokvarkens in de handel brengen, moeten nog steeds om de vier maanden worden bemonsterd.

In 2013 heeft DGZ ruim 149.000 stalen onderzocht in het kader van de Aujeszky-bestrijding; dit is ongeveer 42% minder dan in 2012.

SALMONELLA ACTIEPLAN

Het *Salmonella* Actieplan voor varkens is opgestart in 2007 en geldt voor alle bedrijven met 31 of meer vleesvarkens. In het actieplan is voorzien dat de stalen die genomen worden in het kader van de bestrijding van de ziekte van Aujeszky, ook gebruikt kunnen worden voor onderzoek naar het voorkomen van antistoffen tegen *Salmonella*.

Door de aanpassing van de wetgeving ter bestrijding van de ziekte van Aujeszky, werd er ook een wijzigingsbesluit voor de opvolging van *Salmonella* gepubliceerd. Hierdoor blijft het mogelijk om enkel de stalen genomen voor Aujeszky te gebruiken voor het bepalen van de aanwezigheid van *Salmonella*-antistoffen. Dankzij dit besluit zijn er

geen bijkomende staalnames voor *Salmonella* nodig.

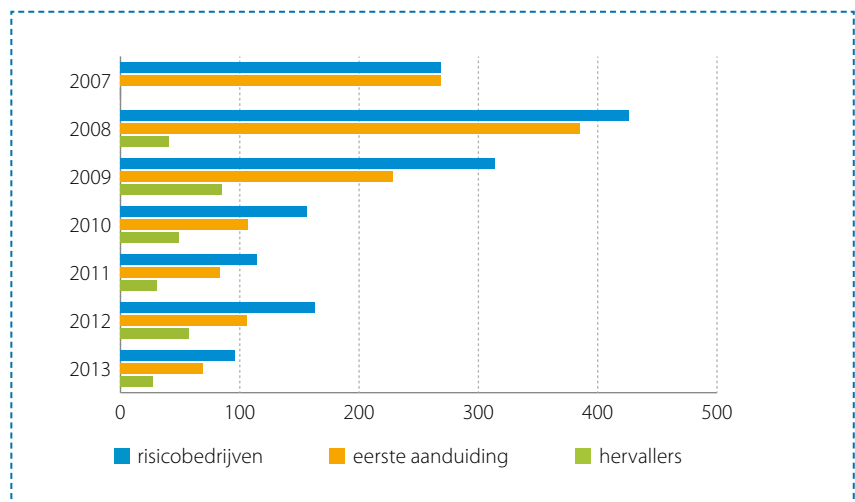
Voor de meeste bedrijven betekent dit dat er nu slechts eenmaal per jaar onderzoek gebeurt op de aanwezigheid van *Salmonella*-antistoffen in plaats van 3 keer per jaar. Omdat de frequentie van staalname is gedaald, werden er in 2013 ook minder risicobedrijven aangeduid (zie figuur hieronder).

In 2013 werden er in België 96 bedrijven aangeduid als *Salmonella*-risicobedrijf. Bij 69 bedrijven ging het om een eerste aanduiding, terwijl 27 bedrijven hervielen

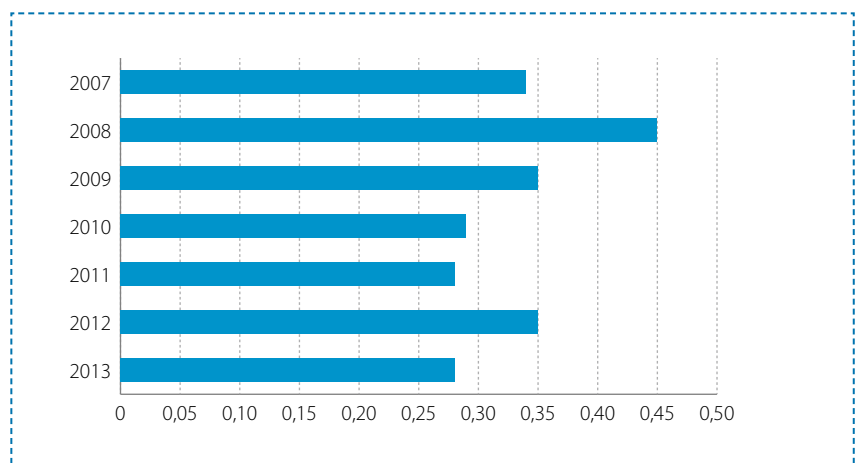
als *Salmonella*-risicobedrijf. De gemiddelde S/P-ratio bedroeg 0,28 in 2013. Er wordt weinig verschil waargenomen in vergelijking met de S/P-ratio's van de voorgaande jaren (zie onderste figuur).

Zoals ook de voorbije jaren het geval was, bevindt zich het grootste aantal risicobedrijven in de provincie West-Vlaanderen. Het hoogste percentage risicobedrijven bevindt zich dan weer in de provincie Luxemburg. In Vlaanderen telt Limburg het hoogste percentage risicobedrijven. Een overzicht van de verdeling van de risicobedrijven per provincie is terug te vinden in de tabel op de volgende pagina.

Evolutie aantal *Salmonella*-risicobedrijven in België

Evolutie van de gemiddelde S/P-ratio's voor de periode van 2007 tot 2013

Overzicht risicobedrijven per provincie

Provincie	Aantal risicobedrijven (eerste maal)	Aantal hervallers	Percentage risicobedrijven (hervallers + eerste maal)
West-Vlaanderen	26	9	1,3
Oost-Vlaanderen	10	5	1,7
Antwerpen	11	5	2,5
Limburg	9	3	2,7
Vlaams-Brabant	0	0	0,0
Henegouwen	4	0	2,2
Luik	3	1	1,8
Luxemburg	4	3	6,2
Namen	2	1	2,7
Waals-Brabant	0	0	0,0

PILOOTPROJECT SALMONELLA BACTERIOLOGISCH ONDERZOEK

In 2013 startte ook het pilootproject *Salmonella*. Het doel van dit project was om na te gaan hoe een nieuw *Salmonella*-programma gebaseerd op bacteriologisch onderzoek op fok- en opfokbedrijven er zou kunnen uitzien en om de praktische haalbaarheid van zo'n overschakeling te toetsen.

Voor dit pilootproject werden er 49 fok- en opfokbedrijven bemonsterd en dit maandelijks gedurende 6 maanden. Bij elke staalname werden er bij de verschillende diercategorieën (zeugen in de kraamstal, dekstal, drachtige zeugen, opfokvarkens en vleesvarkens) overschoentjes en swabs genomen voor bacteriologisch onderzoek. De resultaten van dit pilootproject worden in 2014 verwerkt en bekend gemaakt.

CERTIFICERING SCHURFTVRIJ EN PASTURELLA DNT-GESCREEND

De basisprincipes van de programma's certificering Schurftvrij en Pasteurella DNT-gescreend zijn in 2013 behouden. De deelnemende bedrijven worden jaarlijks meermaals gecontroleerd door middel van serumstalen (bij schurft) of neusswabs (bij atrofische rhinitis).

Voldoende aandacht voor bioveiligheid op het bedrijf blijft cruciaal voor het behouden van de certificaten. In 2013 kwamen er zeven varkensbedrijven bij die één of beide certificaten behaalden. De volledige lijst van gecertificeerde bedrijven is te vinden op de website van DGZ.

CERTIFICERING PRRSV-VRIJ KI-CENTRUM

In 2013 behielden drie KI-centra hun A-certificaat als volledig PRRSV-vrije site. Eén centrum is PRRSV-vrij op twee locaties en beschikt bijkomend ook over een PRRSV-vrije quarantainestal. Op deze manier zijn er vijf PRRSV-vrije beslagen op de lijst van de gecertificeerde KI-centra terug te vinden. Ook deze lijst is te raadplegen op de website van DGZ. Infrastructurele maatregelen gericht op het voorkomen van de insleep van het virus, een strikt aankoopbeleid en een intensief opvolgingsprogramma zijn nog steeds de drie grote pijlers waarop het programma berust.

FOD-PROJECT PRRSV OP VLAAMSE KI-CENTRA

In november 2012 ging er met de financiële steun van het Sanitair Fonds een nieuw project over PRRSV op Vlaamse Ki-centra

van start. PRRSV heeft enerzijds een enorme impact op de gezondheidsstatus van de varkensbedrijven (verlaagde immuniteit, ademhalingsproblemen, vruchtbaarheidsaandoeningen, sterfte) en veroorzaakt anderzijds grote financiële verliezen (te wijten aan kosten voor vaccinatie en productieverliezen zoals een verhoogde sterfte, gestegen voederconversie, gedaalde groei, daling van het productiegetal, etc.).

Tot op heden is eradicatie in een Vlaamse context nog geen optie. Een belangrijke bron van besmetting van de zeugen is de overdracht van de ziekte via het sperma. In 2012 werd er op de 33 actieve Vlaamse Ki-centra een enquête afgenomen over het PRRSV vaccinatiebeleid op deze centra. In 2013 werden dan alle stalen van deze centra die ter onderzoek waren aangeboden voor analyse op *Brucella suis* en klassieke varkenspest, ook onderzocht op het voorkomen van antistoffen tegen PRRSV. Concreet betekent dit dat alle actieve beren in 2013 een controle ondergingen. Daarnaast werden ook alle beren in quarantaine bemonsterd op het voorkomen van antistoffen tegen PRRSV, wat zo ook een beeld geeft van de PRRSV-status van de opfokbedrijven.

Voor dit project werd er gebruik gemaakt van een speciaal ontwikkeld aanvraagformulier om de nodige gegevens voor deze beren makkelijk te bekomen: identificatie, ras, leeftijd, gevaccineerd of niet, ... Op deze manier werd de PRRSV-status van de KI-centra geïnventariseerd. Zijn de beren allemaal besmet en hebben ze dan ook antistoffen? Of is er nog een pool van PRRSV-vrije beren in Vlaanderen? En wordt er gevaccineerd in de KI-centra?

De meeste Ki-centra hebben enthousiast meegewerkt aan dit project! De resultaten worden verwerkt en bekendgemaakt in 2014.

VEEPEILER VARKEN

Het doel van Veepeiler Varken is om meer inzicht te verwerven in bestaande varkensziekten en kort op de bal te spelen bij eventueel nieuwe aandoeningen. Deze doelstellingen worden in de praktijk gerealiseerd door:

- het ondersteunen en opvolgen van varkensbedrijven met specifieke problemen aan de hand van bedrijfsbezoeken en bijhorende diagnostische analyses;
- het opstellen van korte en praktijkgerichte onderzoeksprojecten met het oog op het verzamelen van epidemiologische gegevens;
- het op regelmatige basis rapporteren van de resultaten via vaktijdschriften, folders, voorlichtingsmomenten en de website van Veepeiler Varken.

Veepeiler Varken wordt gefinancierd door het Sanitair Fonds en is gebaseerd op een samenwerking van DGZ en Arsia, en de faculteiten Diergeneeskunde van de universiteiten van Gent en Luik.

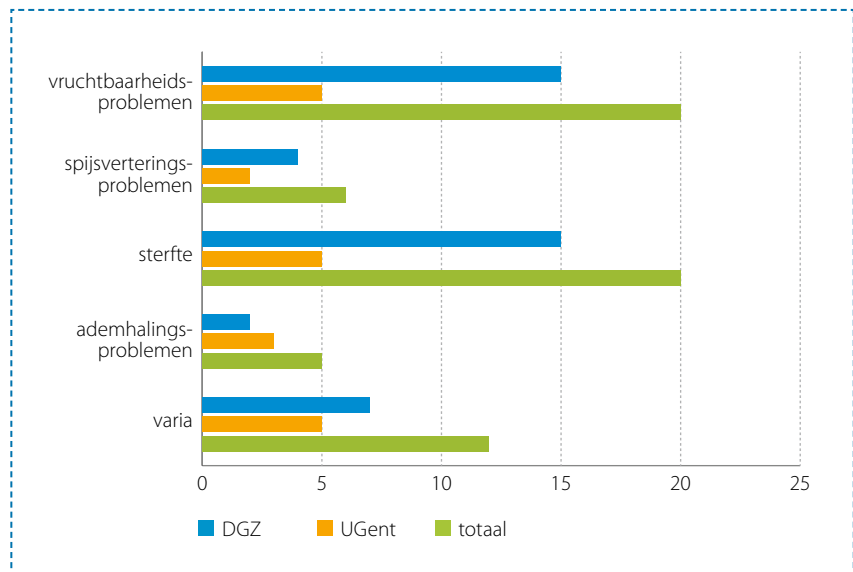
Tweedelijsbedrijfsbezoeken Veepeiler Varken

In 2013 zijn er in totaal 72 bedrijfsbezoeken uitgevoerd in het kader van Veepeiler, waarvan 42 door een dierenarts van DGZ en 30 door een dierenarts van de faculteit Diergeneeskunde van UGent. De voornaamste redenen om een bedrijfsbezoek door Veepeiler aan te vragen, waren vruchtbaarheidsproblemen en sterfte (in de kraamstal en de batterij). De voornaamste problemen die werden vastgesteld waren te wijten aan het management, of een bacteriële of virale oorzaak (voornamelijk PRRSv).

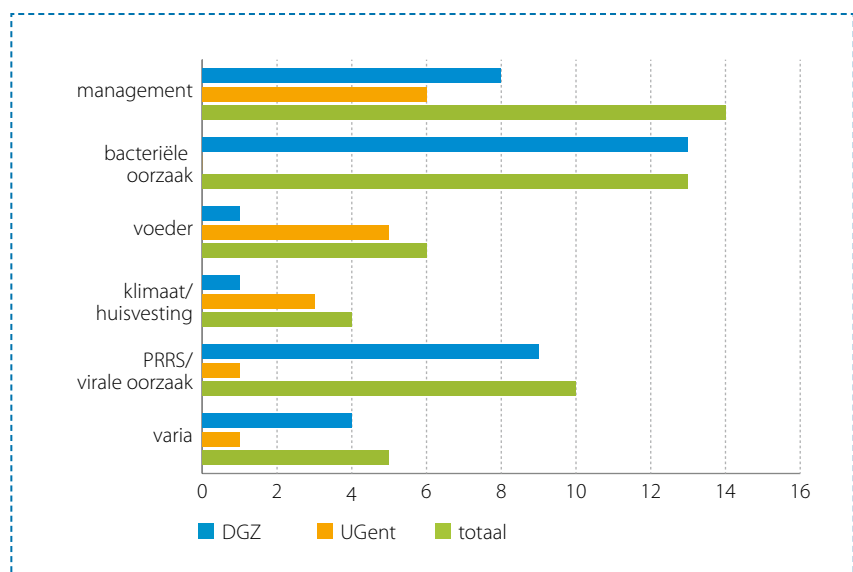
Deelprojecten Veepeiler afgewerkt in 2013

- Project dat het voorkomen van mycobacteriën bij varkens in het slachthuis onderzocht.
- Studie naar lordose bij het varken met als doel te achterhalen of

Redenen van aanvraag van tweedelijsbezoek Veepeiler

Oorzaak problemen vastgesteld bij tweedelijsbezoeken Veepeiler

de kromme rug bij varkens een genetische oorzaak kan hebben.

- Project dat naging welke micro-organismen vandaag betrokken zijn bij spendiarree op Vlaamse varkensbedrijven. Bovendien werd onderzocht welke types van *Escherichia coli* een belangrijke rol spelen bij spendiarree.
- Studie naar sterk hemolytische *B. intermedia*. Komt dit vaker voor in Vlaanderen?

In 2013 lopende deelprojecten Veepeiler

- Laag geboortegewicht bij biggen: wat nu? Dit project gaat na in welke mate het geboortegewicht een invloed heeft op de productie- en gezondheidsparameters van biggen tot de slachtleeftijd.
- Energiesupplementatie bij kleine biggen: welk effect heeft dit? Hebben ze een betere overlevingskans? Groeien deze biggen beter? Hebben ze een beter speengewicht?

- Een project rond slachthuisstaalname, dat wil achterhalen of het logistiek en administratief mogelijk is om in België slachthuisbemonstering in te voeren bij vleesvarkens.
- Vrachtwagenbemonstering: is het een fabeltje dat PRRSv en *B. hyodysenteriae* via de vrachtwagen overgezet kunnen worden van het ene bedrijf naar het andere? En worden de vrachtwagens grondig gereinigd en ontsmet in het slachthuis?
- Het abortusprotocol heeft als doel een etiologische diagnose te stellen bij late verwerpingen en een overzicht te krijgen van de meest voorkomende infectieuze oorzaken in Vlaanderen.
- *Mycoplasma suis*: wat is de prevalentie van deze kiem bij zeugen en biggen op Vlaamse en Waalse bedrijven? En vormt deze kiem vaak de oorzaak voor anemische biggen?

ADEMHALINGSPROTOCOL

Het ademhalingsprotocol, dat van start ging in maart 2012, werd in 2013 voortgezet. Dit protocol kadert in het vernieuwde sanitaire beleid van het FAVV en heeft zijn nut in de epidemiologische opvolging en bewaking van de varkenssector. Het doel van dit protocol is om

ademhalingsziekten bij varkens in kaart te brengen en dit met de nadruk op Influenza.

Het ademhalingsprotocol kan uitgevoerd worden op maximaal twee varkens per beslag/ronde. Voorwaarde is dat het beslag te kampen heeft met acute ademhalingsproblemen bij vleesvarkens van meer dan 20 kilogram. Op deze dieren worden er naast een autopsie een reeks bijkomende onderzoeken uitgevoerd om een correcte diagnose te kunnen stellen. Het betreft hier histologie, bacteriologisch onderzoek (waaronder een cultuur voor App), een antibiogram van de aanwezige kiemen, een PCR-test voor griep, *Mycoplasma hyopneumoniae*, PRRSv (met een onderscheid tussen de Amerikaanse en de Europese stam) en circovirus (PCV2). Een staal dat positief is voor de PCR-test op griep, wordt doorgestuurd naar de faculteit Diergeneeskunde van UGent, waar men aan de hand van virusisolatie de juiste stam identificeert.

In 2013 werden de resultaten van de analyses van 2012 verwerkt. Hieruit bleek dat bij 98% van de aangeboden dieren

zichtbare longontsteking vastgesteld kon worden. In 25% van de gevallen kon de bacterie *Actinobacillus pleuropneumoniae* (App) geïsoleerd worden. Bij 40% van de aangeboden dieren kon *Mycoplasma hyopneumoniae* teruggevonden worden op PCR, in 47% PCV2, in 43% PRRSv. 15% was PCR-positief voor Influenza. Bij een derde van de stalen positief voor griep op PCR kon dit virus ook effectief geïsoleerd worden. Histologisch was 22% van de dieren verdacht van een *M. hyopneumoniae* infectie.

In 2013 werden er in totaal 162 nieuwe ademhalingsprotocoldossiers opgesteld: 82 kadavers en 80 longpakketten. De resultaten voor 2013 lagen in dezelfde lijn als die van het voorgaande jaar. Op alle aangeboden dieren kon zichtbare longontsteking vastgesteld worden. In 40% van de gevallen kon de bacterie *Actinobacillus pleuropneumoniae* (App) geïsoleerd worden. Bij 42% van de aangeboden dieren werd *Mycoplasma hyopneumoniae* aangetroffen op PCR. In 2013 waren er wat minder positieve resultaten voor PCV2 (35% positief) ten opzichte van 2012, en wat meer positieve resultaten voor PRRSv (60% positief). 12% was PCR-positief voor Influenza; in iets meer dan de helft van de gevallen kon dit virus ook effectief geïsoleerd worden.

Belangrijkste conclusie van de resultaten van zowel 2012 als 2013 is dat er zeer vaak menginfecties optreden!

GEZONDHEIDSMONITOR GELTEN

Een nieuw programma dat van start ging in december 2013 was de Gezondheidsmonitor Gelten. Dit werd gelanceerd op Agribex, waar op dat moment ook de eerste rapporten uitgegeeld werden aan de eerste deelnemers.

In 2013 stapten reeds tien bedrijven in dit programma. Meer informatie hierover is terug te vinden in het focusartikel.

GEZONDHEIDSZORG PLUIMVEE

SALMONELLA ACTIEPLAN

In 2013 werd het gewijzigd koninklijk besluit betreffende de bestrijding van *Salmonella* bij pluimvee gepubliceerd. Eén van de nieuwe maatregelen in de *Salmonella*-bestrijding bij leghennen is de verplichte ruiming van eendagskuikens positief voor *Salmonella* Enteritidis of *Salmonella* Typhimurium. Een andere nieuwe maatregel is de verplichte uitvoering van een bacteriologisch onderzoek van water uit de waterwinning (dit is water van gelijk welke herkomst, andere dan leidingwater, dat gebruikt wordt voor de activiteiten op het pluimveebedrijf) in geval van onvoldoende hygiënegramscores of een *Salmonella*-positief swabonderzoek, en dit zowel bij gebruikspluimvee als fokpluimvee. Meer informatie over dit gewijzigd koninklijk besluit vindt u in de omzendbrieven van het FAVV op de websites van FAVV en DGZ.

In 2012 en 2013 voerde DGZ een *Salmonella*-screening uit van containers en kratten gebruikt voor transport van levend pluimvee. In het focusartikel voor pluimvee vindt u hierover meer informatie.

Bij de bestrijding van *Salmonella* in de pluimveesector draagt elke schakel zijn verantwoordelijkheid. Om de veehouders te helpen hun bedrijf *Salmonella*-vrij te houden of te maken, heeft DGZ een *Salmonella* Actieplan uitgewerkt. Dit draaiboek voor de aanpak van *Salmonella* op pluimveebedrijven is beschikbaar op de websites van DGZ, Arsia en het FAVV en wordt jaarlijks geactualiseerd.

AVIAIRE INFLUENZA (AI)

In 2012 is België vrij gebleven van vogelgriep. Gezien het economisch belang van deze ziekte voor de

pluimveesector en vooral omdat we hier te maken hebben met een zoönose, is een goede monitoring erg belangrijk. Deze monitoring geeft aan de dierenartsen de gelegenheid om dieren aan te bieden in het laboratorium van DGZ voor screening op aviaire Influenza via autopsie.

NEWCASTLE DISEASE (ND)

Bij professioneel gehouden pluimvee zijn er ook in 2012 geen uitbraken geweest van Newcastle Disease (ND). Dankzij de invoering van de verplichte vaccinaties zijn er geen gevallen van ND meer geregistreerd bij professioneel gehouden pluimvee en zijn er na 1998 ook geen gevallen van ND meer vastgesteld bij particuliere houders. Bij duiven zijn er in 2012 wel acht gevallen van duifspecifieke stammen (paramyxovirus) geconstateerd. Vandaar het belang van correcte vaccinatie bij deze vogels.

Marc Van Thournhout

Communicatie en een goede samenwerking kaderen in een preventieve aanpak van eventuele problemen.

“ In 2013 was DGZ op zoek naar twee nieuwe bestuurders, onder wie één specifiek voor de pluimveesector. Nadat ik de vacature had gelezen in Landbouwleven stelde ik me prompt kandidaat. De algemene vergadering aanvaardde mijn kandidatuur en sindsdien zetel ik zowel in de raad van bestuur van DGZ als in de adviescommissie pluimvee.

Niet alleen run ik een vleeskuikenbroeierij, maar ik heb ook een eigen opfokvermeerderingsbedrijf en een zelfvoorzienend vermeerderingsbedrijf. Ik ben de derde generatie op het bedrijf en ben zo van jongs af aan betrokken geweest bij de werking ervan. Zo kwam ik er al vroeg achter dat zowel in een broeierij als bij vermeerderingsdieren een hoge bioveiligheid onontbeerlijk is. Als verantwoordelijke moet je dit nauwgezet invulling zien te geven.

Als vermeerderaar kende ik de werking van DGZ maar al te goed. DGZ is immers verantwoordelijk voor de uitvoering en de opvolging van de gezondheidsprogramma's *Salmonella* en CRD voor de moederdieren. Door deze opdrachten van het FAVV fungeert DGZ als brug tussen overheid en pluimveehouder. Maar ik zie DGZ ook als een kenniscentrum voor de buitenwereld. Er liggen volgens mij voor DGZ nog verschillende opportuniteiten klaar. Deze kunnen verwezenlijkt worden door de betrokkenheid met de sector te verhogen en kennis te delen. Communicatie en een goede samenwerking kaderen in een preventieve aanpak van eventuele problemen.”

Marc Van Thournhout

Lid raad van bestuur van DGZ
Lid adviescommissie pluimvee

Op naar een nationaal bestrijdingsprogramma voor BVD

Boviene virale diarree, kortweg BVD, is een virale aandoening bij runderen. Het is een complexe ziekte met veel gedaanten die – naast diarree, ernstige griepuitbraken bij jongvee, abortus en zwakke of misvormde kalveren – ook meer verdoken symptomen kan geven, zoals vruchtbaarheidsstoornissen en een algemeen onderdrukte weerstand. Door de grote verscheidenheid aan symptomen en het soms niet onderkennen van BVD als onderliggende oorzaak, wordt het belang van deze ziekte op het bedrijf vaak onderschat. Het probleem met BVD is dat de permanent geïnfecteerde dieren (BVD-dragers of PI-dieren) vaak verdoken aanwezig zijn in de populatie. Deze zorgen echter voor de instandhouding en de verdere verspreiding van de ziekte.

BELANGRIJKE SCHADEPOST

BVD is een economisch erg belangrijke ziekte voor de rundveehouderij. De schade voor het bedrijf kan oplopen tot 100 à 500 euro per aanwezige koe. Deze schade uit zich op het vlak van vruchtbaarheid, kalver- en jongveeopfok, mastitisbestrijding en een algemeen verminderde weerstand. In Vlaanderen is BVD nog massaal aanwezig. Geschat wordt dat er op 40 à 50% van de bedrijven recent circulatie van het virus was. Bijna 1 op 100 dieren die in de handel komen is drager.

VROEGTIJDIG OPSPOREN VAN DRAGERS

Centraal in de aanpak van BVD op een bedrijf, staat het vroegtijdig opsporen en opruimen van BVD-dragers aan de hand van een volledige stalscreening. Nadat de laatste dragers opgeruimd zijn, is het belangrijk een jaar lang alle pasgeboren kalveren te testen. Dit kan snel en eenvoudig door middel van het plaatsen van een BVD-oormerk. Bij het

plaatsen van het identificatie-oormerk wordt gelijktijdig een staal voor BVD-analyse genomen. Het onderzoek is zeer betrouwbaar, ondervindt geen hinder van biestantistoffen en levert een eenduidig resultaat op. Door de gecombineerde handeling van identificatie en staalname is er ook een sluitende identificatie van het staal.

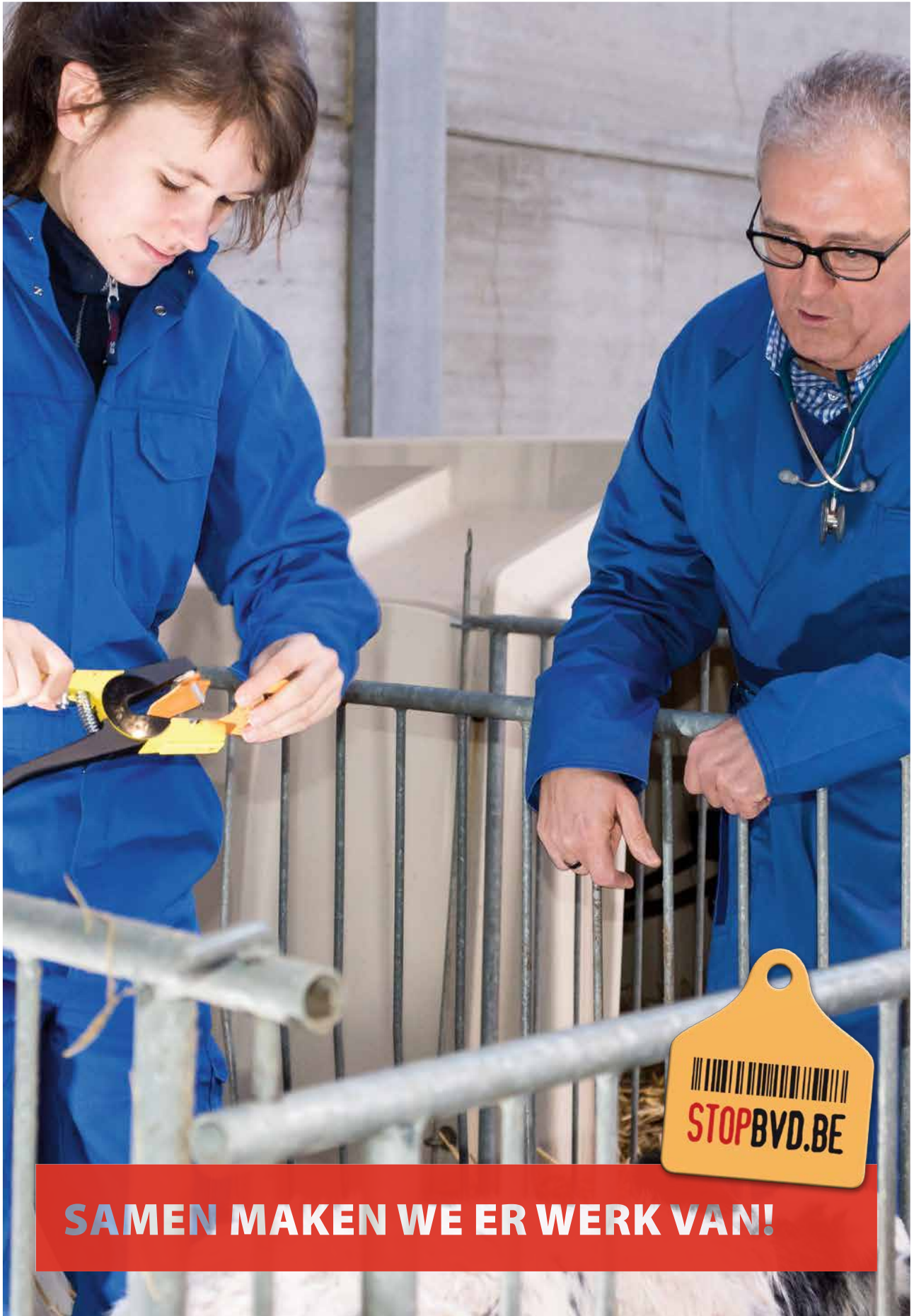
OP NAAR EEN NATIONAAL BESTRIJDINGSPROGRAMMA

De sector is in volle voorbereiding van een verplicht nationaal bestrijdingsprogramma. Zodra het programma van kracht is – dit is voorzien voor 2015 – zal elk pasgeboren kalf binnen de 7 dagen na de geboorte op BVD-virus onderzocht moeten worden. Het nemen van een staal via een BVD-oormerk is hierbij de aangewezen methode. Enkel bij een negatief resultaat zal het dier in de handel gebracht kunnen worden. Bovendien wordt het moederdier van het kalf met negatief resultaat als 'PI-onverdacht' gecertificeerd. Een positief resultaat

wijst erop dat het kalf een BVD-drager is. Het moederdier van zo'n kalf moet ook op BVD-virus onderzocht worden, zo niet wordt het moederdier als 'PI-verdacht' beschouwd.

COMMUNICATIE DRAAIT OP VOLLE TOEREN

In 2013 heeft DGZ in samenwerking met haar partners volop gewerkt aan de voorbereiding van het verplichte bestrijdingsprogramma, dat voorzien is om een aanvang te nemen begin 2015. Ook de communicatie rond BVD en het nakende programma is volop uit de startblokken geschoten. Op Agribex werd het logo stopbvd.be onthuld; er is een focusbrochure rond de aandoening ontwikkeld, een leidraad voor het plaatsen van BVD-oormerken en een leidraad voor de aanpak van de ziekte. Er werden diverse nieuwsbrieven en persberichten rond deze thematiek verspreid en vier dierenartsen van DGZ trokken Vlaanderen rond met een informatiesessie (zie volgende pagina's).

SAMEN MAKEN WE ER WERK VAN!

Villa IBR Café BVD

In december 2013 en januari 2014 trokken vier dierenartsen van DGZ – Annelies, Stefaan, Jozefien en Eva – Vlaanderen rond met een infosessie over IBR en BVD. Bedoeling was om de veehouders in een gemoedelijke sfeer te informeren over het voorkomen, het kostenplaatje en het bestrijden van beide ziekten, en bovenal om duidelijkheid te verschaffen over de gelijkenissen en verschillen tussen beide.

Per provincie werd minstens één infoavond gehouden. Die infoavonden, 'Villa IBR – Café BVD' gedoopt, overtroffen onze stoutste verwachtingen: niet minder dan 650 rundveehouders, goed voor zowat 4% van alle Vlaamse rundveehouders, namen eraan deel.

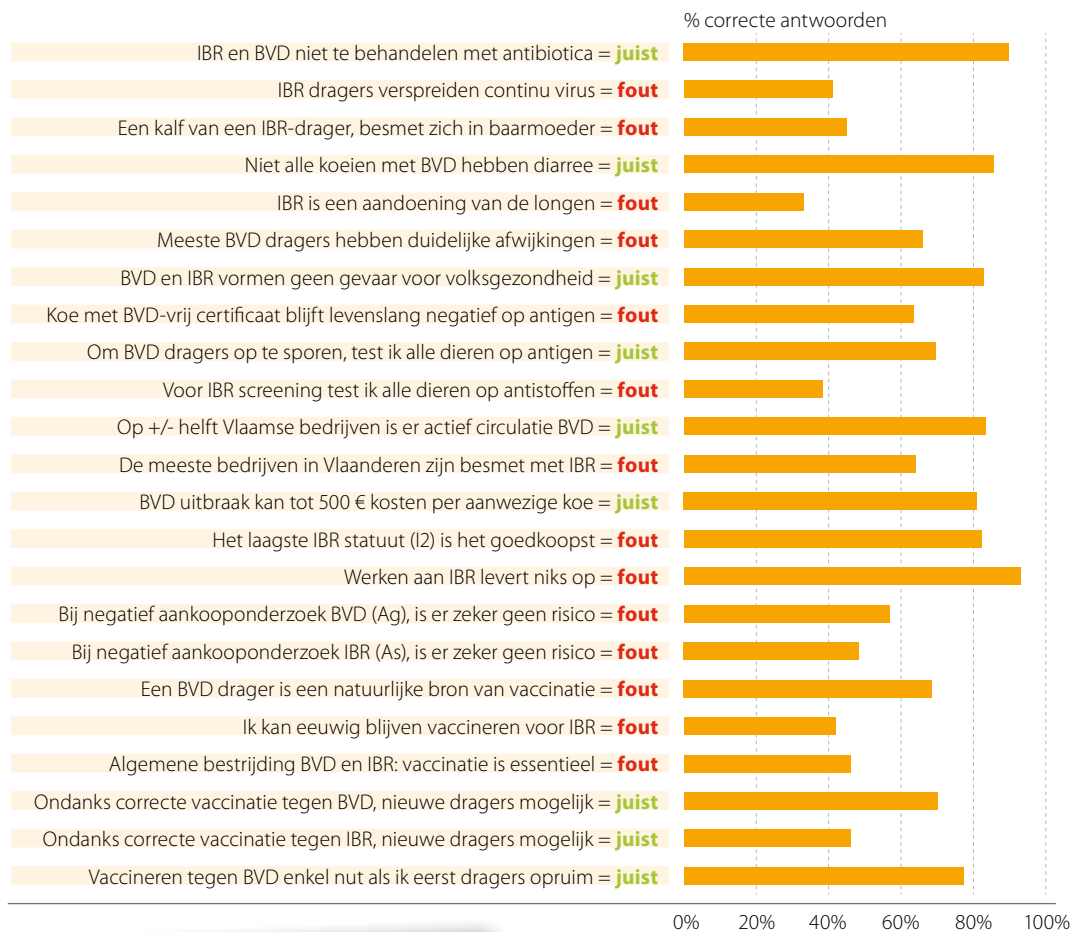
Tellen we hierbij de contacten op Agribex en de aanwezige rundveehouders op andere voordrachten, dan komen we aan 16% van de rundveehouders die we rechtstreeks via persoonlijk contact bereikt hebben. Deze directe contacten zijn bijzonder waardevol gezien communicatie één van de speerpunten is voor een succesvol bestrijdingsprogramma.

Nu het IBR-bestrijdingsprogramma in de nabije toekomst zal evolueren naar een volgende fase en voor BVD het verplichte programma binnenkort zal starten, was dit het uitgelezen moment om de veehouders hierover te informeren.

JUIST/FOUT-vraagjes

Bij het begin van elk onderdeel op de infosessies werden er lijstjes met stellingen over IBR en BVD uitgedeeld. De aanwezigen konden bij elk van de stellingen noteren of ze deze juist of fout achtten. De resultaten hiervan zijn in onderstaande grafiek weergegeven.

Resultaten antwoorden deelnemers (gemiddelde voor alle sessies)

Dierenartsen van DGZ trekken Vlaanderen rond met een infosessie over IBR en BVD.

Infosessie villa IBR - café BVD in leper

Praktijkgeval Veepeiler

Bedrijf met meerdere problemen. BVD blijkt belangrijkste oorzaak.

**Ook Veepeiler komt geregeld in aanraking met BVD-problemen.
Hieronder vindt u een praktijkgeval.**

Begin november 2013 krijgt Veepeiler een oproep van de dierenarts van een Oost-Vlaams melkveebedrijf. Dit bedrijf met 120 zwartbonte Holstein-Friesians beschikt over een I3-statuut voor IBR. BVD wordt er goed opgevolgd aan de hand van halfjaarlijkse bloedonderzoeken bij het jongvee (een BVD serologisch jongveevenster) en aan de hand van BVD-earnotching bij de pasgeboren kalveren.

Sinds eind oktober zijn er op een week tijd een hele reeks koeien met acute daling in de melkproductie, koortspieken, heldere neusvloeï en wat versnelde ademhaling. Sommige dieren hebben bovendien slecht verteerde mest, hoewel er geen echte diarree is. De problemen situeren zich uitsluitend bij de volwassen koeien.

JONGVEEVENSTER

Acute koorts met ademhalingsproblemen kan veroorzaakt worden door IBR. Na onderzoek op neusswabs genomen bij zieke dieren blijkt het hier echter niet om een introductie van IBR-virus te gaan. Aangezien het vorige BVD-jongveevenster al dateert van maart 2013, wordt besloten een nieuw jongveevenster te onderzoeken. Daarnaast wordt van 6 zieke dieren bloed genomen voor BVD-antistoffenbepaling. Zowel de jonge dieren als de zieke dieren zijn seronegatief. Ook de bacteriologische analyses uitgevoerd op de longspoelingen die genomen werden bij de 6 zieke dieren zijn negatief. Op vraag van de veehouder wordt eveneens leptospirose onderzocht op een tankmelkstaal (leptospirose kan een daling in melkproductie veroorzaken), maar ook dit onderzoek levert niets op.

RECENT CONTACT MET BVD-VIRUS

Een goede twee weken later meldt de veehouder dat er te veel koeien zijn die onregelmatig terug tochtig worden, wat mogelijk wijst op embryonale of vroeg foetale sterfte. Op hetzelfde moment doet zich een abortus voor op 7 maanden dracht. Dit blijkt het begin te zijn van een kleine abortusstorm (4 verwerpingen op 10 dagen tijd, alle rond de 7de en 8ste maand van de dracht). Via de standaardanalyses binnen het abortusprotocol kan niet direct een diagnose worden gesteld. Bij de laatste verwerping gaat het om een kalf dat een maand te vroeg geboren wordt en een waterbuik vertoont.

Aangezien een waterbuik een mogelijk gevolg kan zijn van een BVD-besmetting in de baarmoeder, wordt besloten om op een staal van het borstholtevocht BVD-antistoffen op te sporen. Deze test blijkt positief te zijn, waardoor indirect is aangetoond dat deze foetus contact heeft gehad met BVD-virus in de baarmoeder van de koe. Om na te gaan of er seroconversie is opgetreden bij de 6 dieren die bemonsterd werden in het begin van de ziekte, worden nieuwe serumstalen genomen voor BVD-serologie. Nu blijken alle 6 de dieren wel antistoffen te hebben, wat opnieuw indirect het bewijs levert dat er heel recent contact is geweest met het BVD-virus. Om zeker te zijn van de diagnose, beslist men om de eerste bloedstalen nog te testen op BVD-antigen. 3 van de 6 bloedmonsters tekenen positief op het virus, waarmee dan ook meteen het bewijs is geleverd dat BVD op het moment van ziekte in de kudde is binnengevallen en de hoger vernoemde symptomen heeft veroorzaakt.

Uit deze case blijkt opnieuw hoe belangrijk en ingrijpend de gevolgen van een BVD-besmetting op een bedrijf kunnen zijn. De symptomen kunnen sluimerend zijn, maar ook meer uitgesproken en heel divers (koorts, neusvloeï, versnelde ademhaling, abortus, slechte vertering). Een continue en juiste opvolging blijft noodzakelijk om BVD te overmeesteren.

DRAGERS ZORGEN VOOR MASSALE VERSPREIDING VAN BVD

De problemen zijn iets later gestopt, maar het is nu uiteraard nog meer van belang een goede BVD-opvolging te doen op het bedrijf. Immers, drachtige dieren die contact hebben gehad met het virus, kunnen aborteren, maar kunnen ook levende kalveren ter wereld brengen die als virusdragers door het leven gaan. Deze dragers zorgen voor een massale verspreiding van het virus en besmetten zo continu koppelgenoten. Het is dus noodzakelijk om ze zo snel mogelijk op te sporen en te verwijderen (euthanasie of slachthuis). Enkele maanden later (maart 2014) wordt dan ook via earnotching het eerste BVD-dragerkalf gedetecteerd.

BELANG VAN BIOVEILIGHEID

Hoe het virus op het bedrijf is binnengeslopen kon niet achterhaald worden, maar in dit kader werd nogmaals gewezen op het grote belang van bioveiligheid.

Doordat het op dit bedrijf om een acute infectie ging, waren alle bloedmonsters op het moment van ziekte nog negatief bij antistoffenonderzoek. Dankzij het abortusprotocol kon de eerste link met BVD worden gelegd, waarna via Veepeiler uiteindelijk de definitieve diagnose gesteld is.

Praktijkcursus mestonderzoek

In het voorjaar van 2013 organiseerde DGZ een praktijkcursus mestonderzoek voor schapenhouders. Een primeur in Vlaanderen die op heel wat enthousiasme van de schapenhouders kon rekenen.

De bedoeling was om schapenhouders aan te leren hoe ze de mest van hun schapen zelf kunnen onderzoeken op de aanwezigheid van wormeitjes. Door het herkennen en tellen van de wormeitjes kunnen schapenhouders vervolgens inschatten of een ontworming van hun dieren al dan niet noodzakelijk is. Overmatig en foutief gebruik van deze geneesmiddelen leidt immers tot resistentie, een probleem dat in vele grote schapenlanden inmiddels een bedreiging vormt voor een rendabele schapenhouderij. DGZ hoopt met dit initiatief het gebruik van ontwormingsproducten te doen dalen en verdere resistentieontwikkeling tegen te gaan.

In totaal namen 24 schapenhouders deel aan onze cursus verspreid over twee locaties, Torhout en Geel. Het publiek bestond uit zowel hobbyfokkers als meer professionele schapenhouders. Voor het inschrijvingsgeld dat ze betaalden, kregen alle deelnemers twee lesavonden (telkens een uurtje theorie gevolgd door een praktijkles), een volledige uitrusting voor het uitvoeren van mestonderzoek inclusief een microscoop en 3 gratis mestonderzoeken in het labo van DGZ ter controle van de eigen bevindingen. De controlestalen kunnen ingestuurd worden tot begin juli 2014. De resultaten van deze stalen zullen in het najaar van 2014 verder verwerkt worden.

Getuigenissen van de deelnemers

“ Interessant die cursus. Wormen zijn bij mij altijd een probleem geweest. Ergens begrijp ik nu beter waarom: er bestaat zoiets als resistentie, omweiden is belangrijk.

Een greep uit de weetjes waar ik vroeger nooit aandacht aan geschonken heb: Diarree komt niet altijd voor bij wormaandoeningen, kijk naar het oogslimvlies. Ook doseren is belangrijk, lammeren te vroeg ontwormen is zinloos. Er kan geselecteerd worden op meer weerstand enz.

En dan de microscoop. Het was wel heel lang geleden dat ik nog door het oculair van een microscoop gekeken had. Eigenlijk is het niet zo moeilijk de wormeieren in de mest te zien. Weten van welke wormen die eieren zijn, is echter niet zo simpel. Maar daartoe kregen wij de plaatjes die identificatie wel mogelijk maken.

Wormen zijn altijd een beetje een probleem geweest bij mij. De ooien ontwormen vlak voor het werpen, de lammeren op twee tot drie maanden en dan nog eens twee maanden later... Maar dan nog loopt het niet lekker. Toch is er nog steeds ergens tussenin een lam dat plots diarree vertoont en snel vermagert. Ze allemaal dan maar wat sneller ontwormen...

Ontwormen is niet goedkoop. Volgend seizoen zal ik zelf kunnen controleren of het wel nodig is.”

**Een deelnemende
schapenhouder**

“ Ik vind het een heel goed initiatief dat we onder de deskundige leiding van twee dierenartsen van DGZ kennis gemaakt hebben met de soorten wormeieren en dat we ze hebben leren opsporen met de microscoop.

In het theoretisch gedeelte van de cursus werden we er duidelijk op gewezen dat mestonderzoek nuttig is als we een aantal punten goed in acht nemen.

Elke schadelijke wormsoort komt voor in een bepaalde periode van het jaar.

Om resistentie tegen ontwormingsmiddelen te voorkomen, is het van belang slechts te ontwormen als het aantal wormeieren te groot is. Daarom hebben we het aantal wormeieren leren tellen.

We werden als het ware nieuwsgierig gemaakt om de meegebrachte mest van onze eigen lammeren zelf te onderzoeken op aanwezigheid van schadelijke wormeieren.”

Werner Van Heule

Medewerker logistiek bij DGZ en schapenhouder die deelnam aan onze cursus

DGZ lanceert Gezondheidsmonitor Gelten

In het streven naar een verminderd antibioticumverbruik wordt de preventie van dierziekten alsmear belangrijker. De aankoop van dieren is een van de grootste risicofactoren voor insleep van nieuwe ziektes op het bedrijf. Anderzijds kunnen net deze aangekochte dieren gevoelig zijn voor infecties van het eigen bedrijf. Daarom is het bijzonder interessant om een beeld te hebben van de gezondheidsstatus van het bedrijf waarvan er dieren aangekocht worden en deze te vergelijken met de gezondheidsstatus van het eigen bedrijf. Enkel een gezonde zeugenstapel kan immers leiden tot gezonde biggen.

Onderzoek naar de gezondheidsstatus van het bedrijf van aankoop kan door de aangekochte gelten te screenen in de quarantainestalt. Anderzijds kunnen ook de fokbedrijven op hun bedrijf reeds zelf de gezondheidsstatus van de uit te leveren gelten monitoren.

GEZONDHEIDSMONITOR GELTEN VOOR FOKBEDRIJVEN

Om de bedrijven hierbij te ondersteunen, heeft DGZ een Gezondheidsmonitor Gelten ontwikkeld. Fokbedrijven die instappen in dit project voeren drie keer per jaar een screening uit op het bedrijf, waarbij de nadruk vooral ligt op de uit te leveren opfokgelten. De bedrijven krijgen na iedere screening een gezondheidsmonitorrapport, met een geldigheidsduur van vijf maanden. Dit rapport kan de zeughouder dan gebruiken op zijn geltenpaspoort, dat aan de koper wordt overhandigd.

In het kader van de Gezondheidsmonitor Gelten heeft DGZ enkele analysepakketten uitgewerkt die elk een aantal ziektes omvatten. In het basispakket worden de dieren getest op PRRSv, PCV2, Mycoplasma en dysenterie. De ziektes waar er op het bedrijf onderzoek naar gebeurt, worden weergegeven op het rapport.

PRRSv blijft een ziekte die veel economische schade veroorzaakt door abortussen en ademhalingsproblemen bij biggen en vleesvarkens. Het is daarom erg zinvol om de ziekte te monitoren en de PRRSv-status van de bedrijven te evalueren. Op deze manier kunnen de juiste maatregelen genomen worden bij aankoop. Fokbedrijven zijn vaak bedrijven die streven naar, of reeds beschikken over een hogere gezondheid. Zo kan het dus zijn dat op deze bedrijven groepen dieren negatief worden voor bepaalde ziekten, of op termijn kan zelfs het volledige bedrijf negatief worden. Het zijn dan net deze negatieve fokgelten die problemen kunnen krijgen wanneer ze afgeleverd worden op een besmet bedrijf. Dit zien we wel eens gebeuren voor PCV2 en Mycoplasma, vandaar de keuze om deze mee te nemen in het basispakket. Gelten die pas besmet worden met PCV2 tijdens de dracht, kunnen vruchtbaarheidsstoornissen vertonen, zoals herlopen, doodgeboren biggen, mummies, eventueel abortussen.

Gelten die besmet worden met *Mycoplasma hyopneumoniae* na introductie in de zeugenstapel kunnen erg ziek worden met acute ademhalings symptomen tot gevolg. Dysenterie spreekt voor zich: elk fokbedrijf moet

dieren kunnen afleveren die onverdacht zijn van besmetting met een pathogene *Brachyspirastam*.

AAN- OF AFWEZIGHEID VAN ANTISTOFFEN SPEELT CRUCIALE ROL

De belangrijkste vraag bij een screening is niet zozeer of de dieren vrij zijn van de een of andere ziekte, dan wel of ze bescherming hebben tegen deze infectie. Om een bedrijf vrij te verklaren, zijn er immers erg uitgebreide staalnames nodig, wat in de praktijk vrijwel niet toe te passen is. In de Gezondheidsmonitor Gelten ligt de nadruk daarom op de aan- of afwezigheid van antistoffen bij de uit te leveren opfokdieren. Het rapport geeft voor elke onderzochte ziekte weer a) dat de onderzochte dieren allemaal antistoffen hebben, of b) dat slechts een deel van de dieren antistoffen heeft, of c) dat er bij geen enkele van de onderzochte dieren tijdens de screenings antistoffen werden teruggevonden. Op het rapport zijn zowel de resultaten van de meest recente, als van de drie voorgaande screenings terug te vinden. Ook wordt op het rapport vermeld of een bedrijf onverdacht is van een *Brachyspira hyodysenteriae* of *B. pilosicoli* infectie en of dit bedrijf over bepaalde certificaten beschikt, zoals *Schurftvrij* of *Pasteurella DNT-gescreend*.

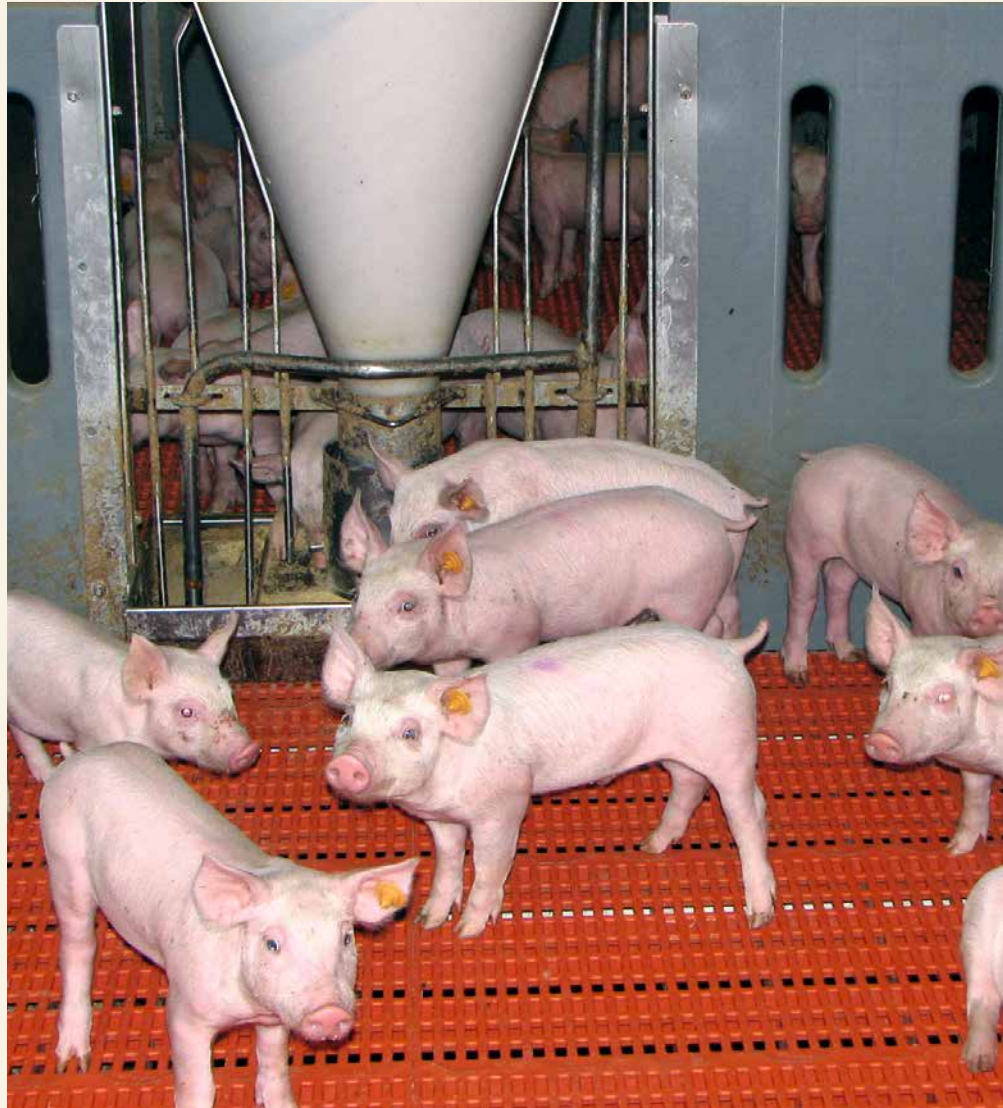
Tijdens Agribex werden de eerste gezondheidsmonitorrappenporten voor gelten uitgereikt aan enkele fokbedrijven van TOPIGS. Zowel het fokbedrijf als de zeugenhouder varen wel bij deze gezondheidsgarantie.

EXTRA BESCHERMINGS- MAATREGELEN IN DE QUARANTAINESTAL

Op basis van dit rapport kan men dan nagaan of er na aankoop van de gelten bijkomende maatregelen nodig zijn in de quarantainestal. Wanneer er immers dieren zonder antistoffen tegen een ziekte op een bedrijf terechtkomen waar deze kiem aanwezig is, zijn de aangekochte gelten gevoelig voor infectie. Dan moeten ze, vooraleer ze in contact komen met de zeugenstapel, in de quarantainestal beschermd worden, bijvoorbeeld door vaccinatie. Anderzijds bestaat de mogelijkheid dat dieren met antistoffen tegen een ziekte deze kiem nog dragen, en deze dieren kunnen dan ook niet toegelaten worden op een bedrijf dat vrij is van deze kiem!

SCREENINGSTOOL CONVENTIONELE VARKENSBEDRIJVEN

Ook op de bedrijven die dieren aankopen, is het belangrijk om op regelmatige basis onderzoek te doen. Het is immers niet zinvol om eisen te stellen aan dieren die aangekocht worden indien men de status van het eigen bedrijf niet kent! DGZ heeft daarom een screeningstool voor conventionele varkensbedrijven uitgewerkt die in 2014 gelanceerd wordt.

In het kader van de Gezondheidsmonitor Gelten heeft DGZ enkele analysepakketten uitgewerkt die elk een aantal ziektes omvatten. In het basispakket worden de dieren getest op PRRSv, PCV2, Mycoplasma en dysenterie.

Paul Claerhout

Gezondheidsmonitor is absoluut een meerwaarde

“Sinds een tiental jaar ben ik fokker voor TOPIGS. Op ons bedrijf zijn er 350 grootouderdieren waar we TOPIGS 20 zeugen uit kweken tot dekrijpe zeugen. Tot op vandaag heb ik er nog geen moment spijt van gehad dat ik de stap gezet heb om fokbedrijf te worden. De selectie en het verbeteren van de zeug spreken me enorm aan. Daarnaast hebben we als fokbedrijf wel een grote verantwoordelijkheid tegenover andere bedrijven, zowel op het vlak van gezondheid van de zeugen als van de reproductiekenmerken.

Reeds 5 jaar checken we op ons bedrijf op regelmatige basis de gezondheidsstatus van onze zeugenstapel. Aanvankelijk was dit in de eerste plaats in het belang van ons eigen bedrijf: wat speelt er op ons bedrijf, welke ziekten zijn aanwezig en waar. We hebben de nodige acties ondernomen en behaalden de certificaten 'schurftvrij' en 'Pasteurella DNT-gescreend' varkensbedrijf, en we zijn vrij van *Mycoplasma hyopneumoniae*.

Ondertussen blijven we om de 4 maanden monitoren. Dit is belangrijk om een vinger aan de pols te houden op het eigen bedrijf, ter controle van het management en de vaccinatiestrategie. Daarnaast nemen we zo ook

onze verantwoordelijkheid ten opzichte van onze klanten, aan wie we gezonde zeugen willen leveren.

Daarom waren we blij dat DGZ de Gezondheidsmonitor Gelten lanceerde. Op die manier krijgt onze screening een officieel kantje en het rapport is absoluut een meerwaarde. Het is voor de klant een bewijs dat het fokbedrijf goed bezig is. De klant kan perfect zien voor welke ziekten er antistoffen aanwezig zijn en voor welke niet. Op die manier kan hij maatregelen nemen in de quarantainestal (bv. vaccineren), waardoor de introductie van nieuwe zeugen zo vlot mogelijk verloopt. Het rapport dat DGZ ons om de 4 maanden ter beschikking stelt, wordt aangevuld met ons vaccinatieschema en zo kunnen we een geltenpaspoort opstellen. Het is voor ons immers van het grootste belang dat onze klanten tevreden zijn en dat ze kunnen werken met de zeugen die ze bij ons aankopen!

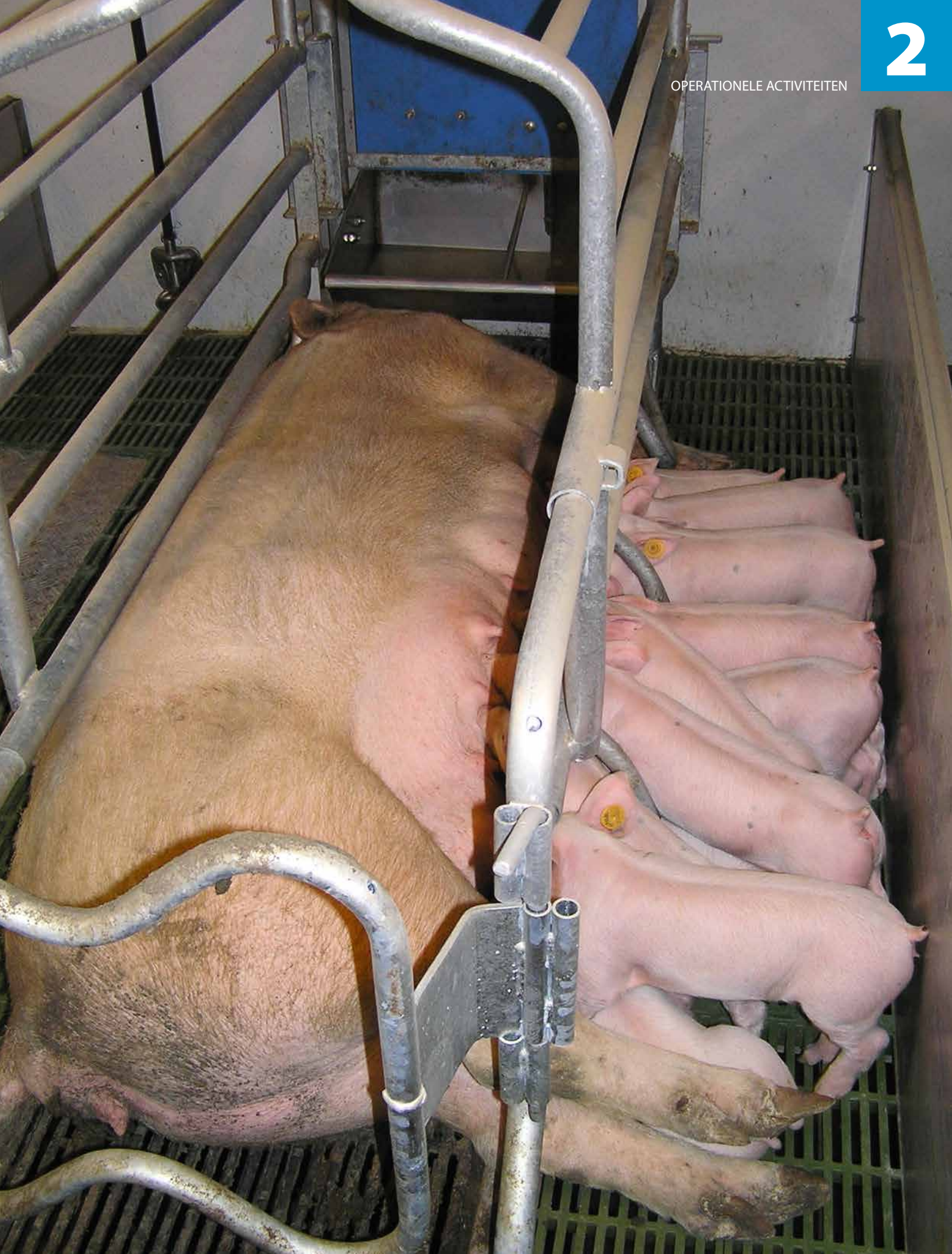
Ook op conventionele bedrijven wordt er nog te weinig gescreend. Het is nochtans erg belangrijk om een zicht te hebben op de gezondheidsstatus van het eigen bedrijf en monitoren op regelmatige basis is een goede hulp hierbij. Het is absoluut zijn geld waard!”

Paul Claerhout
Fokker TOPIGS
Lid adviescommissie
varkens van DGZ

Paul Claerhout

Marc Verduyn,
bedrijfsdierenarts

Salmonella-screening van containers en kratten voor pluimvee

Op een pluimveebedrijf is de aanvoer van containers en kratten een kritisch punt bij de preventie van ziekte-insleep. DGZ heeft in 2012 en 2013 stalen genomen om na te gaan in welke mate deze containers en kratten na reiniging en ontsmetting nog besmet zijn met *Salmonella*.

SCREENING OP PLUIMVEE-BEDRIJVEN EN SLACHTHUIZEN

De screening gebeurde zowel op pluimveebedrijven als in pluimveeslachthuizen. Enkel de lege containers en kratten werden bemonsterd, dus vooraleer ze de stal werden binnengereden. De staalname op de pluimveebedrijven gebeurde op aanvraag van de pluimveehouder. Voor de staalname in de slachthuizen, nam DGZ voorafgaand contact op met de vraag om deel te nemen aan de screening. In de slachthuizen gebeurde de staalname dus aangekondigd, dit in tegenstelling tot de staalname van de containers en kratten op de pluimveebedrijven. De screening liep van juli 2012 tot en met december 2013. In de laatste 3 maanden van het project kregen pluimveehouders de mogelijkheid om zelf het staal te nemen. Hiertoe stelde DGZ staalnamepakketten ter beschikking. De kosten van de *Salmonella*-analyse werden volledig vergoed door het Sanitair Fonds. Elk staal werd genomen met behulp van 25 swabs. Met de swabs werd een zo groot mogelijk oppervlak bemonsterd maar ook de meest bevulde en kritische plaatsen van de containers en kratten. Deze werkwijze is vergelijkbaar met het swabonderzoek uitgevoerd in een stal

tijdens de leegstand na een *Salmonella*-positieve ronde.

RESULTATEN

In totaal werden er bij deze screening 83 stalen genomen, waarvan 68 door DGZ en 15 door de veehouder zelf. Op de pluimveebedrijven nam DGZ 26 stalen (23 stalen op 13 verschillende vleeskippenbedrijven en 3 stalen op 2 verschillende opfoklegbedrijven). Van deze 26 stalen waren er 8 positief voor *Salmonella* (30,8%). DGZ nam ook stalen in 21 slachthuizen (2 stalen per slachthuis). 9 van deze 42 stalen waren positief voor *Salmonella* (21,4%). Van de 15 stalen genomen door veehouders op de pluimveebedrijven waren er 3 positief.

De tabel hiernaast geeft een overzicht van de serotypes van de positieve stalen op de pluimveebedrijven en in de slachthuizen.

Bij de staalname door DGZ (68 stalen) werd er telkens een score van reinheid van de containers of kratten toegekend, gaande van score 1 (rein) tot score 4 (sterk vervuild). De tabel op de pagina hiernaast geeft een overzicht van de scores van reinheid met per score het aantal *Salmonella*-positieve stalen.

In de slachthuizen waren alle stalen van containers en kratten met score 1 negatief voor *Salmonella*. Voor de overige scores was er geen duidelijk verband met het percentage positieve stalen en dit zowel in de slachthuizen als op de pluimveebedrijven.

ELKE SCHAKEL VERANTWOORDELIJK BIJ AANPAK SALMONELLA

De *Salmonella*-problematiek in de pluimveesector kan enkel aangepakt worden als alle schakels in de pluimveeketen hun verantwoordelijkheid dragen.

Overzicht serotypes *Salmonella*-positieve stalen

Serotype	Aantal positieve stalen
S. Paratyphi B var Java	10
S. O4,12:- :-	2
S. Give	2
S. Braenderup	1
S. Derby	1
S. O4,12:i :-	1
S. Paratyphi B	1
S. Sandiego	1
S. Typhimurium O5-	1
Totaal	20

Overzicht scores reinheid en aantal positieve *Salmonella*-stalen

	Pluimveebedrijven		Slachthuizen	
	Aantal stalen	Aantal positieve stalen	Aantal stalen	Aantal positieve stalen
Score 1 (rein)	7	2	11	0
Score 2	11	3	25	6
Score 3	2	1	4	2
Score 4 (sterk vervuild)	6	2	2	1
Totaal	26	8	42	9

Bij de screening lag de focus enkel op de slachthuizen en transportfirma's. Van de 68 onafhankelijk genomen stalen (staalname door DGZ) van containers en kratten gebruikt voor transport van levend pluimvee was 25% positief voor *Salmonella*. De mate waarin deze bevulde containers en kratten daadwerkelijk een besmettingsbron vormden voor pluimveebedrijven werd met deze screening

niet aangetoond. Binnen de screening werd enkel gefocust op *Salmonella*. De kans bestaat dat ook andere ziektekiemen verspreid worden via bevulde containers en kratten maar dit werd niet onderzocht in deze screening.

Er is nood aan verbetering op het vlak van reinheid van containers en kratten gebruikt voor transport van levend

pluimvee. Zowel pluimveehouders als slachthuizen moeten hierin bijdragen. Een goede bioveiligheid op het pluimveebedrijf en een grondige reiniging en ontsmetting na elke ronde, verminderen de kans op een *Salmonella*-besmetting op het bedrijf en bijgevolg ook de kans op het *Salmonella*-positief testen van de containers of kratten. Voldoende uitvasten van het te slachten pluimvee kan bijdragen om bevuilding van de containers tijdens het transport zoveel mogelijk te beperken. Verbeterpunten voor de slachthuizen zijn een scherpere controle van de reiniging en ontsmetting van containers en kratten, het herstellen van beschadigde containers om holtes met ophoping van mest in de containers te voorkomen en een duidelijke scheiding van een vuil en een rein deel in het aan- en afvoerlokaal van de slachthuizen.

De reinheid van de containers en kratten gebruikt voor transport van levend pluimvee laat soms te wensen over.

AFDELING GEZONDHEIDSADMINISTRATIE

WINTERCAMPAGNE 2013

In opdracht van het FAVV verzorgt DGZ jaarlijks de praktische organisatie van de winterwerking bij runderen in Vlaanderen. Voor de wintercampagne 2013 werden 852 opdrachten gegeven voor bloednamen en 832 opdrachten voor tuberculaties. Alles samen ging het om 1.684 opdrachten verdeeld over 1.585 Vlaamse rundveebeslagen en 415 betrokken bedrijfsdierenartsen. In december 2012 ontvingen de bedrijfsdierenartsen hun opdrachtformulieren en instructies via e-mail, terwijl de rundveehouders een brief kregen met informatie over de op hun bedrijf uit te voeren opdracht(en).

Concreet ontvangt elke betrokken bedrijfsdierenarts van DGZ een pakket met volgende documenten: de officiële procedure (opgesteld door het FAVV), de praktische instructies, de persoonlijke

opdrachtenlijst (overzicht van alle opdrachten voor de betrokken dierenarts), per opdracht een gepersonaliseerd formulier (analyseaanvraag- en tuberculatieformulier).

De afdeling Gezondheidsadministratie verzorgt tijdens de campagne de verdere communicatie naar en aansturing van de bedrijfsdierenartsen. Verder volgt deze afdeling ook de vordering van de campagne op en rapporteert hierover naar het FAVV.

PRESTATIELIJSTEN DIERENARTSEN

Dierenartsen kunnen voor bepaalde prestaties geleverd in het kader van officiële bestrijdingsprogramma's per kwartaal een vastgelegde vergoeding factureren aan het FAVV. Sinds 2012 maakt DGZ, per kwartaal en per dierenarts, volledige prestatielijsten geautomatiseerd op en

voert daarbij op elektronische wijze een controle uit op de vergoedingscriteria (vastgelegd door het FAVV). Begin 2013 werden de laatste stappen gezet in het online beschikbaar stellen van deze prestatielijsten en de volledige automatisering van het daarop volgende facturatieproces.

Via een nieuwe applicatie op DGZ Online kan de dierenarts voortaan met enkele muisklikken het archief van zijn prestatielijsten raadplegen en per prestatielijst zijn factuurgegevens elektronisch verzenden naar het FAVV. Dit heeft gezorgd voor een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging en verkorting van de uitbetalingstermijnen van het FAVV.

Per kwartaal zorgt de afdeling Gezondheidsadministratie voor zowel een gedetailleerde als een globale rapportering van officiële prestaties aan het FAVV.

Overzicht opdrachten wintercampagne 2013

Cross-sectionele studie op 450 at random geselecteerde beslagen in België (BT-WINTERSCREENING, analyses op blauwtong, IBR, Schmallenberg en serumbank)	Aantal opdrachten	Aantal stalen onderzocht
	263	6.171
Monitoring van risicodieren of -beslagen voor brucellose en leukose (BRU-WINTERSCREENING, analyses op brucellose en leukose)	Aantal opdrachten	Aantal stalen onderzocht
TRACING IMPORT (Bloedname van individuele dieren geïmporteerd uit risicolanden voor brucellose of leukose)	23	55
HERD NO ABORTION (evt. + tracing import) (Bloedname op een steekproef van 750 beslagen in België waarvoor in het afgelopen jaar geen abortus werd onderzocht)	336	6.494
TRACING OUTBREAK (evt. + tracing import) (Bloednamen in het kader van de tracersing van een uitbraak van brucellose)	230	15.691
Totaal	589	22.240
Onderzoeken tuberculose	Aantal opdrachten	Aantal stalen onderzocht
TRACING IMPORT (Tuberculatie van individuele dieren geïmporteerd uit risicolanden voor tuberculose)	20	10
ALLE MELKKOEIEN >24M (evt. + tracing import) (Tuberculatie van de melkkoeien ouder dan 24 maanden van beslagen waar thuisverkoop gebeurt van melk of zuivelproducten)	419	23.303
ALLE RUNDEREN >6W (evt. + tracing import) (Tuberculatie van de dieren ouder dan 6 weken van beslagen die voorkomen in de tracersing van een uitbraak van tuberculose)	393	40.627
Totaal	832	63.940

Overzicht van de facturatie van officiële prestaties uitgevoerd op Vlaamse beslagen in de eerste helft van 2013

2013 kwartaal	Budget	Facturen	Bedrijfsbezoeken dierenarts			Staalnamen of tuberculinaties dierenarts		
		Aantal	Aantal	Tarief	Euro	Aantal	Tarief	Euro
1	Aujeszký varkens	331				49.545	3,30	163.499
2	Aujeszký varkens	344				53.890	3,30	177.837
1	Bezoekrapporten varkens	328	3.181	32,30	102.746			
2	Bezoekrapporten varkens	344	3.827	32,60	124.760			
1*	Blauwtong runderen	187	245	26,99	6.613	6.042	2,69	16.253
2	Blauwtong runderen	1	1	26,99	27	13	2,69	35
1*	Brucellose runderen	417	2.244	20,86	46.810	24.669	2,15	53.038
2	Brucellose runderen	278	966	20,86	20.151	1.151	2,15	2.475
1*	Tuberculose runderen	294	695	20,86	14.498	69.681	1,65	114.974
2	Tuberculose runderen	53	68	20,86	1.418	6.746	1,65	11.131

* De hoge cijfers bij runderen voor het eerste kwartaal zijn een gevolg van de wintercampagne 2013 die liep tot en met februari.

ADMINISTRATIEF AANSTUREN VAN BESTRIJDINGSPROGRAMMA'S

De afdeling Gezondheidsadministratie stuurt bestrijdingsprogramma's administratief aan. Gezien het grote aantal beslagen betrokken bij dergelijke programma's maken we gebruik van specifieke softwaremodules die toelaten efficiënter te werken.

■ IBR

Sinds 2012 moet elk rundveebeslag in België voor IBR minstens de gezondheidsstatus I2 hebben. Op de afdeling Gezondheidsadministratie wordt door middel van de IBR-applicatie, ieder Vlaams rundveebeslag (dat zijn er meer dan 15.300), vanaf het behalen van een statuut, administratief opgevolgd en aangestuurd voor het behouden van het behaalde statuut. Daarnaast worden ze ondersteund voor het behalen van een hoger statuut.

Eind 2013 heeft reeds meer dan een kwart van de Vlaamse rundveebeslagen (meer dan 4.200) een hogere gezondheidsstatus behaald, namelijk een I3- of I4-statuut. Op deze beslagen moeten aangekochte dieren, in afwachting van de resultaten van verplichte serologische aankooponderzoeken, bij aankomst afgezonderd gehouden worden (in quarantaine). De IBR-applicatie werd in oktober 2013 uitgebreid met een nieuwe module voor een systematische opvolging van de aankooponderzoeken. Veehouders en hun bedrijfsdierenarts worden op geautomatiseerde wijze schriftelijk attent gemaakt op het uitvoeren van aankooponderzoeken en het afvoeren van seropositive dieren.

■ Paratuberculose

Het paratuberculoseprogramma voor de Belgische zuivelketen is een vrijwillig bestrijdingsprogramma. Alle

deelnemende beslagen (melkveebedrijven) worden vanaf inschrijving administratief ondersteund en aangestuurd in het verdere bestrijdings- en preventietraject.

In 2012 werd met alle stakeholders beslist de regels van het paratuberculoseprogramma bij te sturen om zo de participatiegraad in het veld te verhogen. Naar aanleiding daarvan werd in 2013 gewerkt aan een nieuwe paratbc-applicatie die in oktober – voor de start van het nieuwe werkjaar 2013-2014 – in productie is genomen.

Nieuw in deze applicatie is o.a. het volgende:

- Bemonsteringen kunnen gespreid worden over de volledige bemonsteringsperiode van het werkjaar (van 1 november tot 30 april). Hierdoor kunnen bemonsteringen voor paratbc steeds gecombineerd worden met andere bemonsteringsmomenten van het beslag (bv. een IBR-screening, een IBR-opvolgingstest, een winter-screening ...).
- Iedere bedrijfsdierenarts en veehouder ontvangt bij het begin van het werkjaar een bemonsteringslijst en kan gedurende de volledige bemonsteringsperiode op ieder moment een geactualiseerde lijst aanvragen. De geactualiseerde lijst houdt rekening met de aanwezige dieren waarvoor reeds een onderzoeksresultaat bekend is. Deze lijsten vermelden, met streepjescode, de werknummers van de (nog) te bemonsteren dieren van het beslag. Dit betekent een belangrijke administratieve hulp en vereenvoudiging zowel bij de bemonstering door de dierenarts als bij de registratie van de onderzoeken door het laboratorium.
- Na de bemonsteringsperiode worden de opvolgingsniveaus in batch bepaald en toegekend. De applicatie houdt

daarbij voor iedere deelnemer rekening met het eigen tempo van opruimen van seropositive dieren (opvolgingsniveau A versus opvolgingsniveau B). Voor een individuele deelnemer kan ook op vraag, eventueel vóór het einde van de bemonsteringsperiode, het opvolgingsniveau bepaald worden.

- De toekenning van de voorziene financiële ondersteuning door het Sanitair Fonds op de laboratoriumfactuur, wordt per deelnemer gestuurd vanuit de applicatie. Dit heeft geleid tot een belangrijke efficiëntieverbetering van het facturatieproces binnen het laboratorium.

■ De ziekte van Aujeszky

Op 30 juli 2013 verscheen in het Belgisch Staatsblad het nieuwe ministerieel besluit van 23 juli 2013 houdende de uitvoering van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010 betreffende de bestrijding van de ziekte van Aujeszky.

Dit besluit heeft het interval gewijzigd tussen de opvolgingstesten die op een varkensbeslag uitgevoerd moeten worden voor het behoud van de Aujeszky gezondheidsstatus (A4). Dit had een invloed op de werking van DGZ op verschillende terreinen. De afdeling Gezondheidsadministratie heeft in samenwerking met andere afdelingen de nodige aanpassingen gerealiseerd voor o.a. de opmaak van de prestatielijsten, de vroegere aansturing van de viermaandelijke opvolgingstesten in Veeportaal en de laboratoriumadministratie van de opvolgingstest-dossiers.

Samen met de afdeling Gezondheidszorg varkens werd een informatiecampagne gevoerd om bedrijfsdierenartsen en varkenshouders tijdig en duidelijk te informeren via e-mail, nieuwsbrief, website en landbouwpers.

AFDELING PRODUCT- EN DIENSTONTWIKKELING

De afdeling Product- en Dienstontwikkeling heeft als taak om projectideeën te helpen uitwerken, ondersteuning en advies te geven bij de selectie van de projecten, en ondersteuning en opvolging te leveren bij de uitvoering van de projecten.

Vanuit de verschillende units binnen DGZ werden er tijdens de opmaak van de begroting voor 2013 38 jaarplannen ingediend. Uit deze 38 jaarplannen zijn er door het managementteam en de raad van bestuur 20 jaarplannen weerhouden om als project te worden uitgevoerd en is er daarnaast van 11 jaarplannen besloten om deze in de lijn op te nemen.

Naast de 20 nieuwe jaarplannen waren er bovendien nog 15 jaarplannen die waren ingediend in 2011 of 2012 en die nog doorliepen in 2013. Er werd in de loop van 2013 ook nog een nieuw project opgestart (CR hosting) waarvoor geen jaarplan was ingediend, maar waar we, op vraag van het FAVV, toch mee zijn gestart.

Dit brengt het totaal op 36 projecten die in 2013 werden opgevolgd door PDO.

Om de 20 weerhouden nieuwe jaarplannen te kunnen realiseren, werd ingeschat dat er een budget nodig zou zijn van 2.225.050 euro en een interne capaciteit van 1.600 mandagen. Dit is iets meer dan 7,5 VTE. Een groot deel van het gereserveerde budget (1.520.000 euro) was voorzien voor het project bouwen en verbouwen in Torhout en Lier.

Voor de overige 16 projecten (de nog lopende projecten en het nieuwe project dat zonder jaarplan is gestart) zijn geen inschattingen gemaakt voor 2013.

Er is wel opgevolgd hoeveel budget en mandagen deze projecten in de praktijk gekost hebben.

In 2013 zijn we van start gegaan met onze eigen DGZ-projectmethodologie. De meeste nieuwe projecten zijn volgens deze methodologie opgevolgd en uitgevoerd. Reeds lopende projecten en kleine projecten werden nog volgens de oude methodologie opgevolgd.

De nieuwe projectmethodologie zorgt ervoor dat de projectdoelstellingen aan de start van het project duidelijker in kaart worden gebracht, en dat er een gedetailleerde inschatting wordt gemaakt van de benodigde budgetten en resources. Dit betreft een verfijning van de initiële inschattingen die gemaakt zijn in het jaarplan. Daarnaast worden de rollen en verantwoordelijkheden van zowel de projectmedewerkers als van de stuurgroep beter gedefinieerd. Deze methodologie zorgt ervoor dat we meer controle hebben en houden over onze belangrijkste projecten.

REALISATIES IN 2013

Van de 15 projecten die reeds lopende waren, zijn er aan het eind van 2013 13 afgerond. 1 project is stopgezet en 1 project is nog lopende.

Van de 21 nieuwe projecten zijn er 7 projecten afgerond. Nog eens 7 projecten werden geannuleerd of uitgesteld. De laatste 7 projecten zijn nog lopende en zullen doorlopen in 2014. Voor een drietal van deze jaarplannen was in het initiële jaarplan reeds voorzien dat deze projecten over meerdere jaren zouden lopen. De overige projecten zijn nog lopende omdat er later gestart is dan voorzien (en dus ook later geëindigd zal worden) of omdat de projecten zijn uitgelopen, meestal vanwege

verschuivingen in de planning bij externe partijen waarmee wordt samengewerkt. Er zijn dus in totaal 20 projecten van de 36 volledig afgerond, 8 projecten niet uitgevoerd en 8 projecten nog lopende. Hieronder worden de belangrijkste realisaties kort toegelicht.

Vanuit de unit I&R is het nieuwe helpdesk-systeem veeKIOSK geïmplementeerd en in gebruik genomen, en zijn 2 belangrijke Sanitel-projecten (CR hosting en CR historiek) uitgevoerd. Ook zijn de meeste voorbereidingen getroffen voor het nieuwe KB I&R varkens dat in de loop van 2014 zal verschijnen.

Binnen de unit Gezondheidszorg is een online applicatie gerealiseerd waarmee de praktijkdierenartsen digitaal hun facturen voor de te vergoeden prestaties kunnen indienen bij het FAVV. Dit is een enorme administratieve vereenvoudiging voor de dierenartsen, en zorgt er bovendien voor dat de facturen veel sneller worden uitbetaald. Daarnaast is een applicatie ontwikkeld om de opvolging van het paratbc-programma te vereenvoedigen, met een betere en snellere dienstverlening naar onze klanten tot gevolg. Ook de IBR-applicatie is uitgebreid, waardoor we de aankopen beter kunnen opvolgen.

Daarnaast is er vanuit de unit Gezondheidszorg in 2013 heel hard gewerkt aan de voorbereidingen van het BVD-programma. Dit is gebeurd in nauwe samenwerking met alle afdelingen binnen DGZ.

Binnen het Labo is er een upgrade gerealiseerd van het laboratorium informatiemangement systeem (LIMS). Daarnaast is de volgende stap gezet in het automatiseren van de dossieraanmaak

binnen het Labo, en zijn de eerste stappen gezet in het digitaliseren van het archief. Ook zijn de laatste BO-rapporten omgezet naar Cognos. Tenslotte werd er hard gewerkt aan de voorbereidingen van de ISO 14001-certificatie die we in 2014 willen behalen, en is ook de verdere geautomatiseerde uitwisseling met het CODA verder voorbereid.

Ook vanuit de ondersteunende afdelingen zijn er een aantal projecten gerealiseerd. In 2013 zijn alle computers gemoderniseerd en zijn we overgestapt op Windows 7. Ook hebben we een nieuw intranet gekregen in 2013. Vanuit de afdeling Financiële Zaken zijn een aantal kritische punten in onze facturatieflow onder controle gebracht.

CONCLUSIES

In 2013 is er een behoorlijk aantal projecten gerealiseerd. De achterstand van vorige jaren is in 2013 grotendeels weggewerkt. We nemen daardoor een stuk minder projecten mee naar 2014, zeker in vergelijking met vorige jaren. Op het einde van 2013 zijn er nog maar 8 projecten die blijven doorlopen in 2014. Vorige jaren lag dit aantal beduidend hoger.

De totale uitgaven aan projecten lagen in 2013 aanzienlijk lager dan in de jaren ervoor. Het aantal interne mandagen dat besteed is aan de uitvoering van projecten lag dan weer 300 dagen hoger dan de vorige jaren. Hieruit blijkt dat we minder en minder een beroep moeten doen op externe resources voor de realisatie van onze projecten, waardoor de kosten lager worden, maar de interne projectcapaciteit groter moet zijn.

Hiernaast een overzicht van de afgelopen jaren.

DGZ heeft nog altijd meer plannen dan dat we kunnen uitvoeren. Hieruit blijkt dat we een bedrijf zijn in volle groei, met veel ambitie en ideeën voor de toekomst.

De doelstellingen die we stellen worden wel steeds realistischer, en de kloof tussen onze plannen en onze realisaties wordt elk jaar kleiner. We hopen deze trend in 2014 verder voort te zetten.

	Totaal aantal projecten	Totaal afgesloten	Totaal geannuleerd / gestopt/niet gestart	Totaal nog lopende op 31/12
2011	47	20 = 43%	11 = 23%	16 = 34%
2012	47	16 = 34%	12 = 26%	19 = 40%
2013	36	20 = 56%	8 = 22%	8 = 22%

	Totaal begroot budget	Begroot budget minus budget bouw en verbouwingen	Total begroot aantal interne mandagen
2011	€ 1.576.510	€ 1.576.510	1.908
2012	€ 956.557	€ 956.557	2.008
2013	€ 2.463.062	€ 943.062	1.612

	Begroot budget gestarte jaarplannen	Uitgegeven budget	Begroot aantal interne mandagen gestarte jaarplannen	Totaal gepresteerde interne mandagen
2011	€ 1.438.439	€ 701.925	1.519	903
2012	€ 593.657	€ 600.922	1.296	913
2013	€ 559.862	€ 295.043	1.287	1.270

3

ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN

Afdeling Personeelszaken

KERNCIJFERS

In 2013 steeg het totale personeelsbestand (interne medewerkers en uitzendkrachten) met 6,5 vte – van 163,3 voltijdse medewerkers in 2012 naar 169,8 in 2013. Het gemiddelde aantal vaste DGZ-medewerkers is gestegen van 149,9 vte in 2012 naar 158,2 vte in 2013, terwijl het gemiddelde aantal uitzendkrachten in 2013 is gedaald met 1,9 vte.

In 2013 telde DGZ gemiddeld 188 medewerkers waarvan 37 jonger dan 30 jaar, 97 tussen 30 en 50 jaar en 54 medewerkers ouder dan 50.

TEWERKSTELLINGSPLAATS

In 2012 heeft de raad van bestuur beslist om de werkzaamheden van DGZ op termijn onder te brengen op twee in plaats van drie operationele sites. Samen met de architecten is in 2013 de laatste sprint ingezet om de effectieve bouwwerken in Torhout en Lier te laten starten respectievelijk in de lente en het najaar van 2014.

PROJECT MENSGERICHT ONDERNEMEN

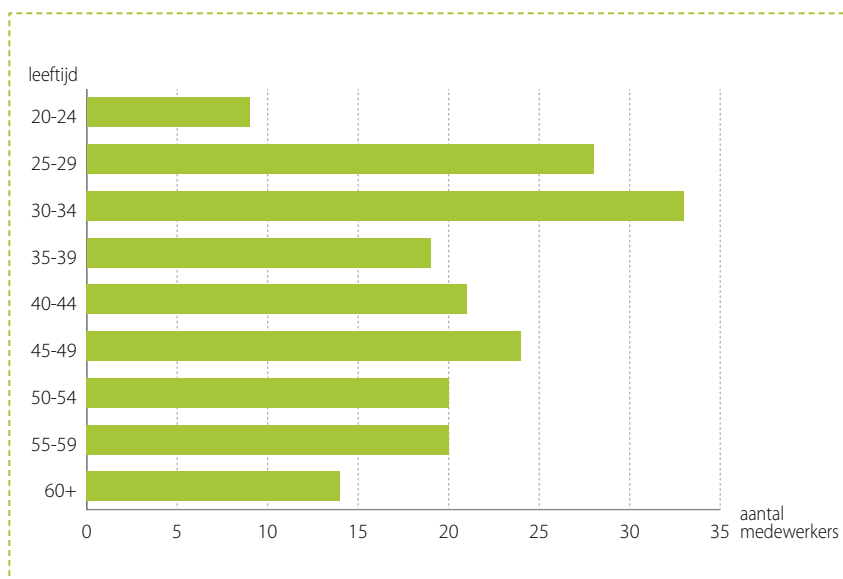
Het project 'menschgericht ondernemen' dat door het Europees Sociaal Fonds (ESF) werd goedgekeurd in april 2012, is in 2013 verder uitgewerkt.

Het hoofddoel van het project is het versterken van de leidinggevende competenties en het leren omgaan met verschillende persoonlijkheden om zo een betere aansturing van de medewerkers te bewerkstelligen en de medewerkers een beter zicht te geven op hun prestaties.

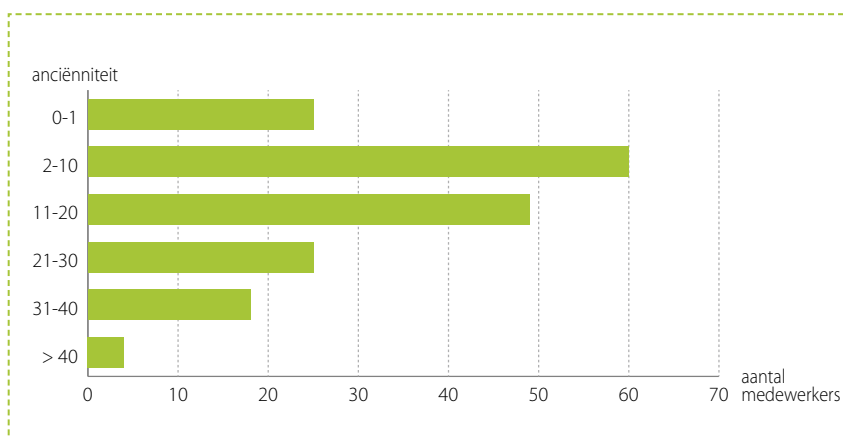
Evolutie van het aantal medewerkers (vte) 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Interne vte	149,5	150,7	146,9	142,6	149,9	158,2
Externe vte/ uitzendkrachten	16,0	12,3	11,9	19,8	13,4	11,5
Totaal	165,5	163	158,8	162,4	163,3	169,8

Leeftijdsopbouw medewerkers in dienst op 31 december 2013

Verdeling medewerkers naar anciënniteit

Om de bedrijfsdoelstellingen te realiseren moeten de medewerkers in een constructieve, professionele en transparante cultuur hun competenties en vaardigheden kunnen ontwikkelen. In 2013 is er daarbij vooral gewerkt rond leiderschap, communicatie en coaching.

Binnen dit traject zijn volgende stappen gezet:

1. Optimalisatie van het leidinggeven

In een eerste fase zijn de medewerkers samen met hun leidinggevende gesensibiliseerd rond het thema 'leidinggeven'. De verschillende persoonlijkheden binnen de teams zijn in kaart gebracht aan de hand van 'MBTI' (Myers Briggs Type Indicator) en er werd geleerd hoe hiermee om te gaan. Daarnaast kregen de leidinggevendenden een training die hen moet helpen om effectief en efficiënt te communiceren en leiding te geven. De vergadertechnieken zijn eveneens onder de loep genomen en bijgestuurd.

2. Competiebepaling van de medewerkers

In een eerste fase zijn alle functiekaarten bekeken, herwerkt en geëvalueerd. Volgens het meest courante wegingssysteem (MM05) zijn de functiekaarten vervolgens opnieuw ingeschaald. Afronding van deze inschaling is voorzien voor de lente van 2014.

Daarnaast is ook de opstart gemaakt om competentiegerichte functioneringsgesprekken te voeren. De verschillende competentievereisten zijn bepaald en iedereen is opgeleid om een professioneel en transparant functioneringsgesprek te kunnen voeren.

De eerste planningsgesprekken in dat kader staan gepland in het voorjaar van 2014.

Afdeling Financiële zaken

De voorbije jaren heeft DGZ een aanzienlijk deel van de eigen reserves aangewend om enkele belangrijke investeringen te realiseren. Omwille van deze investeringen blijft de afschrijvingslast doorwegen op de resultatenrekening.

De focus lag op de informatisering en automatisering van diverse organisatieprocessen. Die informatisering moet enerzijds leiden tot administratieve vereenvoudiging waardoor de veehouder zo vlot mogelijk kan voldoen aan de diverse verplichtingen o.a. in het kader van identificatie, registratie en sanitaire opvolging. Anderzijds leiden informatisering en automatisering van zowel administratieve als laboratoriumprocessen tot kostenbesparingen,

die worden doorvertaald ten voordele van de veehouder.

In 2013 kreeg de interne financiële rapportering een update. Naast de standaardoverzichten werden er nieuwe rapporteringsvormen geïntroduceerd. Deze sluiten nauwer aan bij de noden van de verschillende units. In de nabije toekomst zullen deze concepten verder vorm krijgen en uitgebreid worden.

Zo zal de te versnipperde rapportering, ten behoeve van diverse externe belanghebbende partijen, waar mogelijk verder gestandaardiseerd worden en zal de analytische rapportering verfijnd worden.

De interne planning binnen de afdeling financiële zaken werd ook volledig afgestemd op de reeds bestaande planning- en controlecyclus. In de toekomst zal op deze basis verder gewerkt worden.

In 2013 boekte DGZ uit de werking een inkomstentotaal van 18.655.515 euro. Dit was 220.892 euro minder dan in 2012 maar 904.454 euro meer dan in 2011. De lagere opbrengsten in vergelijking met 2012 hebben vooral te maken met het lagere aantal analyses in het kader van brucellose en ajueszky en een aantal besparingsmaatregelen bij de subsidiërende overheden.

De werkingstoelagen in het kader van opdrachten voor de overheid en voor diverse projecten bedroegen in totaal 6.166.826 euro.

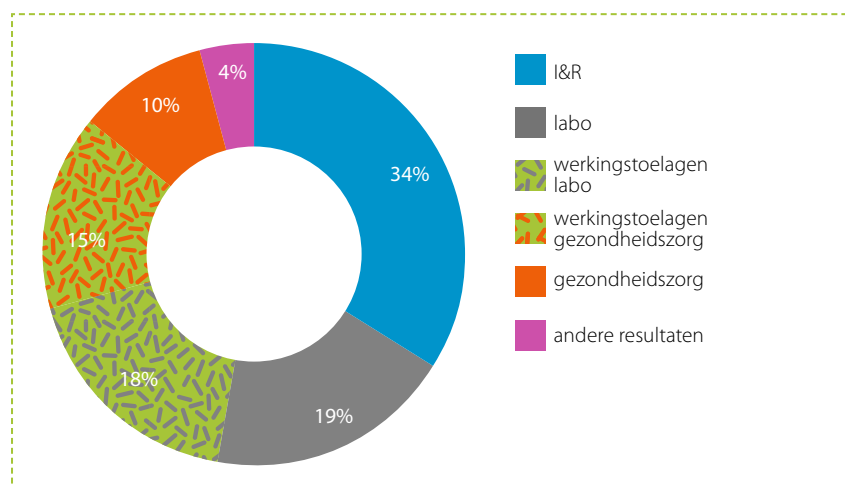
De belangrijkste financiers van deze opdrachten zijn:

- het FAVV, waarvoor DGZ diverse opdrachten uitvoert in het kader van de officiële sanitaire programma's;
- de FOD Volksgezondheid, op aangeven van de Raad van het Fonds, in het kader van de programma's Veepeler Rund, IBR, paratuberculose, Veepeler Varken, e.a.;
- de Vlaamse overheid;
- de provinciale overheden.

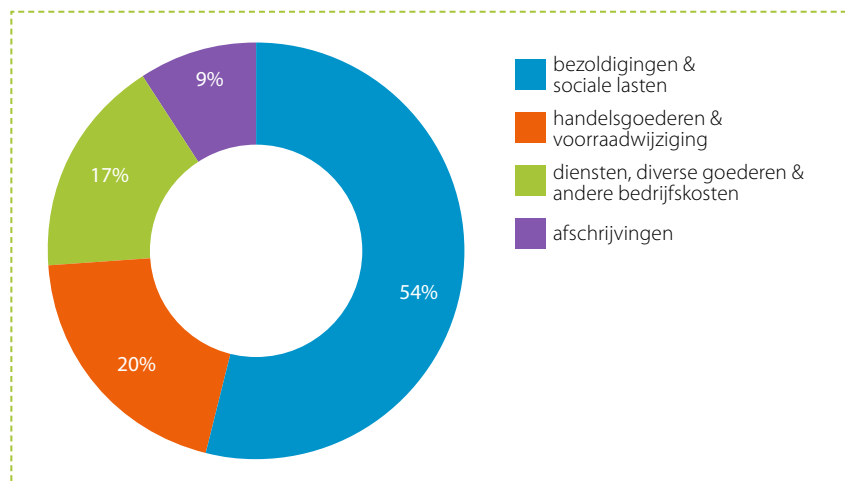
In 2013 boekte DGZ aan kostenzijde 17.431.425 euro exclusief afschrijvingen. Dit is 98.025 euro minder dan in 2012 en 572.272 euro meer dan in 2011. De lagere kosten ten opzichte van 2012 zijn voornamelijk terug te leiden tot gerealiseerde besparingen op algemene productiekosten, terwijl de personeelskosten vrij stabiel zijn gebleven.

Onderstaande grafieken geven de belangrijkste componenten van de inkomsten en uitgaven weer. Voor een gedetailleerde financiële analyse verwijzen we naar de jaarrekening 2013.

Verdeling bedrijfsopbrengsten (euro) in 2013

Verdeling bedrijfskosten (euro) in 2013

Afdeling ICT

In 2013 zijn er aan de ICT-infrastructuur bij DGZ opnieuw heel wat veranderingen doorgevoerd. Zo werden alle werkplekken vernieuwd, is men overgeschakeld naar Windows 7 en Office 2010 en werd de communicatietool Microsoft Lync bij iedereen in gebruik genomen. Daarnaast is er ook een draadloos netwerk geïnstalleerd.

VERNIEUWING WERKPLEKKEN

In 2012 heeft de afdeling ICT groen licht gekregen voor de upgrade naar Windows 7. Dit was een noodzaak omdat vanaf april 2014 Microsoft de ondersteuning voor Windows XP stopzet. Daar de meeste laptop en desktop computers 5 jaar of ouder waren, voldeden die niet meer aan de minimumvereisten voor Windows 7. Dit betekende dat ook de laptop en desktop computers vernieuwd dienden te worden. Zo werden er uiteindelijk 75 desktop computers, 75 laptops en 150 schermen vervangen. Met deze operatie werd ook één en ander geautomatiseerd en werden de nodige standaarden ingevoerd.

STANDAARDISATIE & AUTOMATISATIE

Na een grondige analyse in het eerste kwartaal van 2013 werd bepaald welke computers zouden worden aangekocht, welke software standaard op een systeem zou worden geïnstalleerd en hoe de beveiliging zou worden opgezet. Dit werd allemaal netjes uitgeschreven in een functioneel design van een werkplek.

Het spreekt voor zich dat elke computer manueel installeren een arbeidsintensieve onderneming is. Om dit te voorkomen

besloten we om het volledige proces te automatiseren via een netwerkinstallatie. Dit betekent dat na een initiële configuratie iedere computer automatisch na vier uur volledig geïnstalleerd is met alle software, updates en beveiliging zoals beschreven in het functioneel design. Dit systeem laat nu ook toe om alle toestellen centraal te beheren, afgestemd op de specifieke behoeftes van iedere gebruikersgroep.

TESTEN EN MIGRATIE

Om de nieuwe werkplekken grondig uit te testen werd een team van testers samengesteld uit alle geledingen van de organisatie. Zij hebben gedurende een maand alle kinderziektes aan de oppervlakte gebracht en zodoende een zeer waardevolle bijdrage geleverd aan het project. Uiteindelijk is men erin geslaagd om in een periode van twee maanden alle nieuwe computers te installeren en uit te leveren. Daarnaast hebben de medewerkers een basisopleiding Windows 7 en Office 2010 gekregen.

HET EINDE VAN DE TUNNEL

Een dergelijke migratie brengt onvermijdelijk enkele operationele problemen met zich mee, maar sinds november 2013 beschikken de DGZ-medewerkers over een stabiele, gestandaardiseerde en geautomatiseerde werkplek.

PROFESSIONEEL CHATTEN

Reeds geruime tijd vóór de vernieuwing van de werkplekken had de business de behoefte geuit om over een platform te beschikken dat de communicatie tussen de verschillende afdelingen en sites kon vergemakkelijken. Hier was Microsoft Lync een voor de hand liggende keuze gezien

de naadloze integratie met de Office-toepassingen van Microsoft. Deze oplossing werd samen met de nieuwe werkplek uitgerold.

MOETEN ER NOG KABELS ZIJN?

Sedert kort zijn alle vergaderzalen in de sites Lier, Torhout en Drongen uitgerust met een draadloos netwerk. Daarnaast werd er ook voorzien in een afgeschermd draadloos netwerk voor bezoekers.

VIRTUALISATIE VAN HET LIMS

Na de grote virtualisatie-oefening in 2012 was het nu de beurt aan het LIMS om ook op de virtuele omgeving te draaien. Het LIMS is al vele jaren het administratieve hart van het laboratorium van DGZ. Voordien waren er vijf fysieke servers nodig om het LIMS draaiende te houden. Begin 2013 werd in de virtuele omgeving al de vervanging van de fysieke servers van het LIMS voorbereid. In tegenstelling tot de vorige versie volstaan nu twee fysieke machines waarop naast het LIMS ook nog eens diverse andere virtuele servers draaien.

Na een grondige voorbereiding werd de virtuele LIMS-omgeving in april nog aan een stresstest onderworpen. Deze werd met glans doorstaan en in het weekend van 17 mei ging dan de definitieve migratie van start. Voor het eerst in de geschiedenis van het laboratorium van DGZ werd het LIMS volledig in een virtuele omgeving aangeboden aan de eindgebruikers.

BEVEILIGING

Halfweg juni werd de toepassing die het internetverkeer van en naar DGZ regelt vervangen. Na enkele maanden

testen heeft de recent in dienst genomen firewall deze taak mee overgenomen. Alhoewel dit voor de gebruikers ongemerkt is gebeurd, is de veiligheid hiermee merklijk verhoogd. Er wordt met moderne technieken gecontroleerd op bedreigingen van buitenaf. Niet alleen de inhoud wordt op bedreigingen gescand maar het toestel controleert ook of het netwerkverkeer van en naar DGZ geen contact maakt met 'potentieel gevaarlijke tegenpartijen'. Er is eveneens een continue meting op het niveau van de netwerktrafiek waarbij automatisch de nodige correctieve acties worden genomen.

Het volledige serverpark is vorig jaar ook uitgerust met een nieuw antiviruspakket dat een betere functionaliteit en veiligheid biedt.

Voor het eerst in de geschiedenis van het laboratorium van DGZ werd het LIMS volledig in een virtuele omgeving aangeboden aan de eindgebruikers.

Kwaliteit

De voorbije jaren zijn er bij DGZ grote inspanningen geleverd om de verschillende processen in kaart te brengen en deze in procedures en instructies te gieten. Deze inspanningen werden beloond, want ook in 2013 waren de externe audits bijzonder gunstig.

DGZ bezit twee ISO-certificaten: ISO 9001 voor de unit I&R en ISO 17025 voor de unit Labo.

De afgelopen jaren is er verder vooruitgang geboekt op het vlak van kwaliteit en zijn de kwaliteitssystemen stabiel geworden. Het kwaliteitsniveau is vandaag hoog en het is de bedoeling om dit hoge niveau te bewaken en te borgen. We streven naar een optimale kwaliteit voor alle activiteiten in alle afdelingen en diensten van DGZ. De kwaliteitssystemen helpen ons immers bij het bereiken van de bedrijfsdoelstellingen, het identificeren van potentiële verbeterpunten op de werkvloer, enz. Om de klanttevredenheid hoog te houden is het dus belangrijk om de kwaliteitssystemen correct toe te passen en verder te verfijnen.

De externe audits zijn een middel om de vinger aan de pols te houden en naar aanleiding van de bevindingen die voortvloeiden uit deze audits zijn er een aantal verbeterprojecten gedefinieerd. Daarnaast zijn er ook geregeld interne audits door de medewerkers

zelf en grijpen we vanuit de dagelijkse praktijk verbeteropportunities aan om zo de bedrijfsvoering continu te verbeteren.

DGZ is bovendien volop bezig met de voorbereidingen om de ISO 14001-norm, die zich specifiek richt op het beheersen en verbeteren van de prestaties op milieugebied, te integreren binnen het bestaande kwaliteitssysteem.

ISO 9001 CREËERT TOEGEVOEGDE WAARDE VOOR UNIT I&R

De overheid en onze klanten hechten een steeds groter belang aan een ISO-certificering. Met de ISO 9001-certificering maakt DGZ duidelijk dat het klanttevredenheid hoog in het vaandel heeft staan, dat onze dienstverlening voldoet aan alle wettelijke eisen en dat onze medewerkers de processen beheersen die dit met zich meebrengt. De scope van het kwaliteitsmanagementsysteem ISO 9001 is 'Het beheer van documenten en materialen voor de identificatie en registratie van nutsdieren, zoals bedoeld in de Dierengezondheidswet van 24 maart 1987'.

In 2013 vonden er twee tussentijdse audits plaats voor het behoud van het ISO 9001:2008-certificaat, inclusief focusvisit. De auditor was lovend over onze benadering van de procesbewaking en was van oordeel dat de procesvoering en organisatie binnen de unit I&R op een kwaliteitsvolle en klantgerichte manier verlopen. Bovendien bleek de unit I&R goed vertrouwd met de diverse schema-eisen. Dit is zichtbaar via de verschillende manieren waarop we de processen meten, bewaken en aantoonbaar maken.

UNIT LABORATORIUM BREIDT SCOPE VERDER UIT

Sinds 2001 zijn de laboratoria van DGZ geaccrediteerd volgens de ISO 17025-normering.

In 2013 werd 64,2% van het aantal geregistreerde analyses – goed voor een totaal van 782.659 analyses – uitgevoerd onder ISO 17025-accreditatie of in het kader van een erkenning. Ten opzichte van 2012 is dit een daling met 2,5%, volledig te wijten aan het lager aantal onderzoeken in het kader van diverse programma's (Aujeszkij, Salmonella, Brucellose).

Het kwaliteitsniveau is vandaag hoog en het is de bedoeling om dit hoge niveau te bewaken en te borgen.

Op 10, 11, 14 en 15 oktober 2013 heeft in de unit Laboratorium van DGZ de audit door BELAC plaatsgevonden. Ook deze audit had een gunstig resultaat. Er werden geen A-opmerkingen geformuleerd. De auditoren waren van mening dat de medewerkers van DGZ in alle sites blijken te geven van een grote betrokkenheid en een ruime expertise. Bij alle geauditeerde personen was er een goede kwaliteitsbeleving aanwezig.

Ter gelegenheid van deze audit vroegen we ook een uitbreiding aan van de accreditatie voor de bacteriologische isolatie van *Salmonella* uit waterstalen.

In 2013 heeft DGZ ook gebruik gemaakt van de flexibele scope om een wijziging binnen de geaccrediteerde testen te kunnen doorvoeren, namelijk voor het aantonen van antistoffen voor blauwtong.

De volledige scope van de accreditatie is terug te vinden op onze website (www.dgz.be).

Accreditatie en erkenningen in het laboratorium

Voor heel wat analyses waarvoor het laboratorium geaccrediteerd is door BELAC, is DGZ erkend door het FAVV. De beslissing van het FAVV tot erkenning van DGZ is verschenen in het Belgisch Staatsblad op 10 juni 2009.

Naast een accreditatie voor diverse analyses, beschikt DGZ ook over een accreditatie en/of erkenning voor staalnames. In 2013 gebeurde ruim 96% van alle staalnames, uitgevoerd door de unit Laboratorium, onder ISO 17025-accreditatie. Dit betekent dat het volledige staalnameproces – dat bestaat uit de registratie, de planning, de eigenlijke staalname, het transport naar het laboratorium tot en met de ontvangst van de stalen – geborgd is onder dit kwaliteitssysteem.

Bovendien is DGZ erkend door VLM (met het advies van VITO) voor het uitvoeren van de staalnames en analyses van verwerkte mest en verwerkte producten uit mest, en geregistreerd bij de PPE-erkende HoSoWo-instantie en -laboratoria in het kader van diverse activiteiten (voor detail: zie website DGZ).

Communicatie

Informereren van veehouders en dierenartsen... Dat is één van de kerntaken van DGZ. De belangrijkste communicatiekanalen vandaag zijn digitale kanalen, met name de website en daaraan gekoppeld de elektronische nieuwsbrieven. Daarnaast maakt DGZ dankbaar gebruik van de vakpers, voordrachten en beurzen om de banden met veehouders en dierenartsen verder aan te halen.

WEBSITE

De DGZ-website die in juni 2011 online ging, is in de loop van 2013 verder gegroeid en geoptimaliseerd. In 2013 telde de website 572.427 bezoeken (vs. 525.920 in 2012). Samen vertegenwoordigden ze 152.507 unieke bezoekers (vs. 118.713 in 2012). Bij elk bezoek werden er gemiddeld 4,75 pagina's bekeken (vs. 3 in 2012). Alles samen waren er 2.721.288 paginaweergaves, ruim 75% meer dan in 2012!

In de top 10 van meest bezochte pagina's vinden we o.a. de overzichtspagina's van de formulieren, webpagina's over I&R (algemene informatie en Veeportaal), diergeneeskundige ondersteuning (algemeen) en tenslotte ook de pagina's "Over DGZ" en het contactformulier.

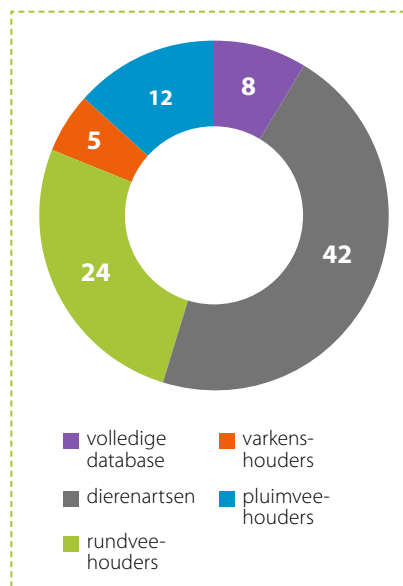
ELEKTRONISCHE NIEUWSBRIEVEN

Zowat wekelijks informeert DGZ de dierenartsen en veehouders uit haar database (met vandaag al meer dan 24.500 records) – via elektronische nieuwsbrieven. Alles samen werden er 95 nieuwsbrieven verstuurd in 2013 (vs. 83 in 2012).

Gemiddeld 35 à 40 procent van de geadresseerden opent deze nieuwsbrieven. De nieuwsbrief voor varkenshouders van 1 augustus 2013 over de gewijzigde regelgeving voor Aujeszky en *Salmonella* werd zelfs door meer dan 50% van de geadresseerde varkenshouders gelezen,

Verdeling aantal nieuwsbrieven verstuurd in 2013 volgens doelgroep

terwijl die voor de houders van schapen, geiten en herten van 9 september 2013 over de rode lebmaagworm bij schapen, door meer dan 5.300 veehouders werd geopend – goed voor 53% van alle geregistreerden. Meer dan 33% klikte bovendien door naar verdere informatie op we website van DGZ, waardoor we op diezelfde dag ook een piek konden optekenen in het aantal webbezoekers.

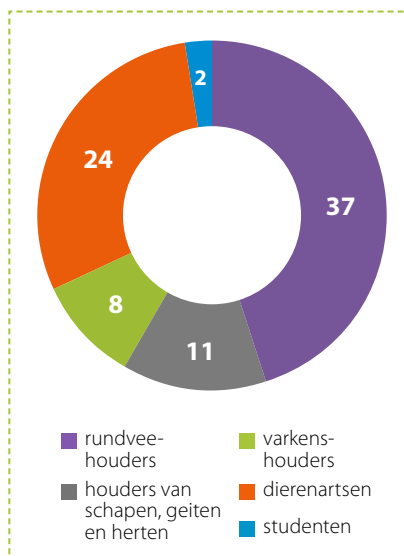
PERSBERICHTEN

Verder blijft DGZ de veehouders en dierenartsen ook informatie verschaffen via de vakbladen en nieuwssites voor veehouders en dierenartsen. In 2013 heeft DGZ 23 persberichten en artikels ter beschikking gesteld van de vakpers.

VOORDRACHTEN

Ook voordrachten blijven een ideaal kanaal om veehouders en dierenartsen toelichting te geven bij allerlei programma's en projecten. De medewerkers van DGZ (dierenartsen en andere) zijn dan ook geregeld terug te vinden op informatiesessies, georganiseerd door DGZ zelf of op uitnodiging van allerlei partnerorganisaties. In 2013 had DGZ sprekers op 82 voordrachten, waarvan 37 voor rundveehouders, 24 voor dierenartsen, 11 voor houders van schapen, geiten en herten, 8 voor varkenshouders en 2 voor studenten.

Verdeling aantal voordrachten in 2013 volgens doelgroep

INTERNE COMMUNICATIE

In 2013 is bij DGZ ook verder gewerkt aan de optimalisatie van de interne communicatie. Het personeelsmagazine dat viermaal per jaar verschijnt heeft het afgelopen jaar vier kaarsjes uitgeblazen. Daarnaast lanceerden we een nieuw intranet, zodat de medewerkers een vinger aan de pols kunnen houden van alles wat er leeft binnen de organisatie – over de sites en units heen.

BEURZEN

2013 was een druk beursjaar. In januari had DGZ een stand op Agriflanders, in september op de Werktuigendagen, in oktober op Expovet en in december ten slotte op Agribex. Op elk van de landbouwbeurzen zagen we dat het aantal bezoekers op onze stand (in vergelijking met vorige edities) duidelijk in de lift zat. Op Agribex waren er niet minder dan 3.000 geïnteresseerden!

Op Agribex vonden bijna 3.000 bezoekers hun weg naar de stand van DGZ. Vooral de bestrijding van BVD kon op veel bijval rekenen.

4 BIJLAGEN

Overzicht subovereenkomsten meerjarenovereenkomst FAVV

SC	Titel	Omschrijving taken
1	Centrum voor preventie en diergeneeskundige diagnostiek	Het organiseren en uitbaten, van minstens één operationeel centrum en een tweede stand-by, voor preventie en diergeneeskundige diagnostiek: ophalen kadavers, uitvoeren van autopsies, analyses, administratief werk, etc.
2	Crisisactiviteiten	Wanneer zich een crisissituatie voordoet – afhankelijk van de situatie – het verhogen van de capaciteit betreffende ophalen van kadavers, het uitvoeren van autopsies, analyses, administratief werk, etc.
3	Samenstellen van een serotheek	Uitbouwen van een verzameling van stalen genomen in het kader van de jaarlijkse referentiescreenings
4	Gezondheidsadministratie	Activiteiten gezondheidsadministratie in het kader van brucellose/leucose, tuberculose, wintercampagne, moederdieren, legpluimvee, beheer van statuten, bewakingsprogramma's, etc.
5	Sanitaire diergeneeskundige begeleiding	Epidemiologische en sanitaire begeleiding en ondersteuning van een sanitair netwerk (anders gezegd het opvolgen van het voorkomen van bepaalde dierziekten en trends op het terrein) en diergeneeskundige begeleiding van de veehouder en/of de bedrijfsdierenarts op diverse terreinen
6	Diergeneeskundige begeleiding bij abortus van runderen en kleine herkauwers	Diergeneeskundige begeleiding van de veehouder/(bedrijfs)dierenarts, specifiek in het kader van de 'abortusproblematiek' bij runderen en kleine herkauwers
7	IBR	Toekennen van IBR-statuten
8	Bewakingsprogramma bij runderen	Het uitvoeren van analyses voor het bepalen van het voorkomen van dierziekten, het vroegtijdig detecteren van opkomende dierziekten en het aantonen van vrijheid van ziekte voor bepaalde dierziekten
9	Abortus bij runderen	Onderzoek naar de oorzaak van abortus bij runderen: ophaling van foeti, uitvoeren autopsie en analyses
10	TSE	Uitvoering van de TSE-testen op kadavers van runderen, schapen en geiten die zijn ontvangen van het vilbeluik
11	Bewakingsprogramma bij kleine herkauwers	Epidemiologische bewaking van ziekten bij kleine herkauwers: analyses, bemonstering, etc.
12	Abortus bij kleine herkauwers	Onderzoek naar de oorzaak van abortus bij kleine herkauwers: ophaling van foeti, uitvoeren autopsie en analyses
13	Blauwtong	Uitvoeren van analyses, conditioneren van stalen en uitvoeren van autopsies in het kader van diagnostiek van verdenkingen en de monitoringprogramma's die het FAVV voor blauwtong in de veestapel organiseert
14	Bewakingsprogramma bij varkens	Epidemiologische bewaking van varkensziekten: analyses, conditioneren stalen, ...
15	Bewakingsprogramma voor de ziekte van Aujeszky	Uitvoeren van de serologische testen en de rapportering aan het FAVV, de bedrijfsdierenartsen en de varkenshouders
16	Programma <i>Salmonella</i> Varkens	Analyse van stalen afkomstig van bedrijven met vleesvarkens en rapportering van resultaten
17	Begeleiden van de bewaking van <i>Salmonella</i> bij varkens	Aanduiden van <i>Salmonella</i> -risicobedrijven en begeleiding van veehouders en dierenartsen
18	Bewakingsprogramma bij pluimvee	Bacteriologisch onderzoek bij bedrijven met braadkippen + rapportage van de resultaten
19	Bestrijdingsprogramma's bij fokpluimvee, <i>Salmonella</i> bij pluimvee, hygiënecontrole in de broeierijen	Uitvoeren van monsternames, analyses, administratieve opvolging, advies en rapporteringen aan bedrijfsdierenarts, veehouder en FAVV
20	Begeleiding van de bestrijding van <i>Salmonella</i> bij pluimvee	Begeleiding van veehouders en bedrijfsdierenartsen voor de bestrijding van <i>Salmonella</i> bij pluimvee
21	Prestatielijsten dierenartsen	Per kwartaal prestatelijsten opmaken voor de bedrijfsdierenartsen voor opvolging van bedrijfsbezoeken en bemonstering o.a. brucellose, leucose, aujeszky, blauwtong, etc.; en de administratieve ondersteuning in de bestrijding van bijenziekten
22	Bijwerken van de gegevens in BOOD	Verzekeren van de link tussen de databanken BOOD en Sanitel: BOOD is de databank van alle operatoren, Sanitel betreft alleen de veehouderij
23	Gebruik van de Sanitelgegevens	Beheren van de zogenaamde synchronisatiedatabase (= een kopie van de Saniteldatabase)
24	Identificatie en registratie	Het beheer van de gegevens met betrekking tot I&R van de dieren, de beslagen, de veehouders en de veehouderijen in Sanitel, zoals vastgelegd in de regelgeving ter zake

Overzicht publicaties 2013

ARTIKELS IN INTERNATIONALE TIJDSCHRIFTEN

- **de Jong E**, Laanen M, Dewulf J, Jourquin J, de Kruif A, Maes D. Management factors associated with sow reproductive performance after weaning. *Reproduction of Domestic Animals*; 2013, 48(3), 435-440
- **de Jong E**, Kauffold J, Engl S, Jourquin J, Maes D. Effect of a GnRH analogue (Maprelin) on the reproductive performance of gilts and sows. *Theriogenology*; 2013, 80(8), 870-877
- Geldhof MF, Van Breedam W, **de Jong E**, Lopez Rodriguez A, Karniychuk UU, Vanhee M, Van Doorselaere J, Maes D, Nauwynck HJ. Antibody response and maternal immunity upon boosting PRRSV-immune sows with experimental farm-specific and commercial PRRSV vaccines. *Veterinary Microbiology*; 2013, 167 (3-4), 260-271
- Laanen M, Persoons D, **Ribbens S**, **de Jong E**, Callens B, **Strubbe M**, Maes D, Dewulf J. Relationship between biosecurity and production/antimicrobial treatment characteristics in pig herds. *The Veterinary Journal* 198; 2013, 508-512
- Laureyns J, Piepers S, **Ribbens S**, Sarrazin S, De Vlieghe S, Van Crombrugge J, Dewulf J. Association between herd exposure to BVDV-infection and bulk milk somatic cell count of Flemish dairy farms. *Preventive Veterinary Medicine* 109; 2013, 148-151
- Mahu M, **de Jong E**, De Pauw N, Vande Maele L, **Vandenbroucke V**, **Vandersmissen T**, **Miry C**, Pasmans F, Haesebrouck F, Martel A, Boyen F. First isolation of "*Brachyspira hampsonii*" from pigs in Europe. *Veterinary Record*, published online 11 December 2013
- Méroc E, Poskin A, **Van Loo H**, Quinet C, **Van Driessche E**, Delooz L, Behaeghel I, Riocreux F, Hooyberghs J, De Regge N, Caij A.b, van den Berg T, van der Stede Y.

- Large-scale cross-sectional serological survey of schmallenberg virus in Belgian cattle at the end of the first vector season. *Transboundary and Emerging Diseases*; 60 (2013), 4-8
- Osselaere A, Devreese M, Goossens J, **Vandenbroucke V**, De Baere S, De Backer P, Croubels S. Toxicokinetic study and absolute oral bioavailability of deoxynivalenol, T-2 toxin and zearalenone in broiler chickens. *Food and Chemical Toxicology* 51; 2013, 350-355
 - Pardon B, Hostens M, Duchateau L, Dewulf J, **De Bleecker K**, Deprez P. Impact of respiratory disease, diarrhea, otitis and arthritis and carcass traits in white veal calves. *BMC Veterinary Research*; 2013, 9:79
 - Sarrazin S, Veldhuis A, Méroc E, Vangeel I, Laureyns J, Dewulf J, Caij AB, Piepers S, Hooyberghs J, **Ribbens S**, Van Der Stede Y. Serological and virological BVDV prevalence and risk factor analysis for herds to be BVDV seropositive in Belgian cattle herds. *Preventive Veterinary Medicine* 108; 2013, 28-37
 - Schautteet K, De Clercq E, **Miry C**, Van Groenweghe F, Delava P, Kalmar I, Vanrompuy D. Tetracycline-resistant *Chlamydia suis* in cases of reproductive failure on Belgian, Cypriot and Israeli pig production farms. *Journal of Medical Microbiology*; 2013, 62, 331-334

PAPERS IN ABSTRACTS EN PROCEEDINGS VAN WETENSCHAPPELIJKE CONGRESSEN

- **de Jong E**, Mahu M, **Vandenbroucke V**, **Vandersmissen T**, Boyen F, **Miry C**. Importance of microbial culture to identify (novel) highly beta-hemolytic *Brachyspira* species. *5th ESPHM*; 2013, Edinburgh, Scotland, 54
- **de Jong E**, Appeltant R, Beek J, Boyen F, Chiers K, Van Soom A, Maes D.

- Slaughterhouse examination of culled sows in commercial pig herds. *5th ESPHM*; 2013, Edinburgh, Scotland, 71
- De Reu K, Rasschaert G, Wildemaue C, Van Meirhaeghe H, **Vanrobaeys M**, De Graef E, Herman L, Ducatelle R, Heyndrickx M, Dewaele I. Polyphasic characterization of *Salmonella* Enteritidis isolates on persistently contaminated layer farms during the implementation of a national control program with obligatory vaccination: a longitudinal study. Proceeding book I3S – *International Symposium Salmonella and Salmonellosis*; 27-29 May 2013, Saint-Malo, France, 258-260
 - **Van Loo H**, Méroc E, Cay B, Van der Stede Y, **De Bleecker K**. Use of abortion surveillance in cattle to verify the introduction of Schmallenberg Virus in Flanders. *7th annual meeting Epizone*, 1-4 October 2013, Brussels
 - Méroc E, Poskin A, **Van Loo H**, Quinet C, **Van Driessche E**, Delooz L, Behaeghel I, Riocreux F, Hooyberghs J, De Regge N, Caij B, van den Berghe T, van der Stede Y. Schmallenberg virus: Results of Belgian cross-sectional serological surveys. *7th annual meeting Epizone*, October 2013, Brussels

POSTERS OP WETENSCHAPPELIJKE CONGRESSEN

- **Brossé C**, Hautekiet V, Van Hamme V, **de Jong E**, **Vandersmissen T**. Coated Calciumbutyrate: a potential tool to control *Salmonella* in high risk pig herds. *5th ESPHM*; 2013, Edinburgh, Scotland, 176
- **de Jong E**, Appeltant R, Beek J, Boyen F, Chiers K, Van Soom A, Maes D. Slaughterhouse examination of culled sows in commercial pig herds reveals few macroscopical lesions. *9th ICPR*; 2013, Olsztyn, Poland, 175
- Smet A, de Jong A, Ludwig C, Stephan B, De Graef E, **Vanrobaeys M**,

Haesebrouck F. Antimicrobial resistance mechanisms in non-typhoidal *Salmonella* isolates of healthy pigs and chickens in Belgium (2008-2011). *5th International Symposium on Antimicrobial resistance in Animals and the Environment*; 30 June - 3 July 2013, Ghent, Belgium (poster)

- De Reu, K, Rasschaert G, Wildemauwe C, Van Meirhaeghe H, **Vanrobaeys M**, De Graef E, Herman L, Ducatelle R, Heyndrickx M and Dewaele I. Polyphasic characterization of *Salmonella* Enteritidis isolates on persistently contaminated layer farms during the implementation of a national control program with obligatory vaccination: a longitudinal study. *Abstract book IBS – International Symposium Salmonella and Salmonellosis*; 27-29 May 2013, Saint-Malo, France, p 103
- De Reu K, Rasschaert G, Wildemauwe C, Van Meirhaeghe H, **Vanrobaeys M**, De Graef E, Herman L, Ducatelle R, Heyndrickx M and Dewaele I. Polyphasic characterization of *Salmonella* Enteritidis isolates on persistently contaminated layer farms during the implementation of a national control program with obligatory vaccination: a longitudinal study. *18th Conference of Food Microbiology*; 12-13 September 2013, Brussels, Belgium, Part Poster Presentation Abstracts, p 111
- **Vandersmissen T, Brossé C, de Jong E**, Geldhof M. Insights in *Brachyspira hyodysenteriae* detection on nine Belgian pig herds. *5th ESPHM*; 2013 Edinburgh, Scotland, 108

ARTIKELS IN WETENSCHAPPELIJKE TIJDSCHRIFTEN

- Maes D, **Vandersmissen T, de Jong E**, Boyen F, Haesebrouck F. Staphylococcus hyicus-infecties bij varkens. *Vlaams diergeneeskundig tijdschrift*; 2013, 82, september-oktober 2013, 259-264

ARTIKELS IN ANDERE TIJDSCHRIFTEN

- Laboratorium van DGZ: meer dan 50 jaar diergeneeskundige laboratoriumanalyses. *Drietandmagazine*; 04/01/2013, 36
- Meer dan vijftig jaar diergeneeskundige laboratoriumanalyses. *Boer & Tuinder*; 04/01/2013, 42
- Laboratorium van DGZ. Ruim 50 jaar diergeneeskundige laboratoriumanalyses. *Landbouwleven*; 04/01/2013, 14
- **Bertels G**. Giftig hooi. *Het schaap*; maart 2013, 24-25
- **Brossé C**. Aanpassing *Salmonella*-actieplan Varkens op til. *Boer & Tuinder*; 23/03/2013, 13
- **Brossé C**. Diagnose van *Brachyspira hyodysenteriae* op een besmet bedrijf. *Drietandmagazine*; 07/06/2013, 4
- **Brossé C**. Veranderingen *Salmonella* Actieplan in het vooruitzicht. *Drietandmagazine*; 25/10/2013, 30-31
- **De Bleecker K**. 2 jaar aankoopprotocol: resultaten en evaluatie. *Drietandmagazine*; 22 februari 2013, 16-18
- **De Bleecker K**. Aankoopprotocol duidelijk in de lift. *Melkveebedrijf*, maart 2013; 24-25
- **De Bleecker K**. DGZ voert ruim 270.000 aankoopprotocollen uit. *Veeteeltvlees*; maart 2013, 29
- **De Bleecker K**. Twee jaar aankoopprotocol: resultaten en evaluatie. *Landbouwleven*; 29/03/2013, 21
- **De Bleecker K**. Bestrijding leverbot levert op, blijf waakzaam. *Landbouwleven*; 17/05/2013, 9-10
- **de Jong E**. Slachthuisbevindingen bij zeugen. *Management & Techniek*; 07/06/2013, 2-3
- **de Jong E**. Resultaten onderzoeksprojecten Veepeiler Varken. *Boer & Tuinder*; 07/06/2013, 19
- **de Jong E**. Veepeiler Varken belicht onderzoeksresultaten. *Management & Techniek*; 24/05/2013, 16-17
- De Smet S, Relaes K, **Van Praet W, Vandersmissen T**. Zijn streptokokken te tackelen? *Management & Techniek*; 03/05/2013, 44-46
- De Smet S, Relaes K, **Van Praet W, Vandersmissen T**. De streptokok, te tackelen? *Drietandmagazine*; 26/04/2013, 14-15
- De Smet S, Relaes K, **Van Praet W, Vandersmissen T**. De streptokok, te tackelen? *Landbouwleven*; 26/04/2013, 14-15
- De Smet S, Relaes K, **Van Praet W, Vandersmissen T**. Zijn streptokokken te tackelen? *Varkensbedrijf*; april 2013, 22-23
- **Goolaerts A**. Korting op IBR-analyses. *Boer & Tuinder*; 01/02/2013, 21
- **Goolaerts A**. Selectie bedrijven BVD-pilootproject West-Vlaanderen is afgerond. *Drietandmagazine*; 15/02/2013, 10
- **Goolaerts A**. Selectie bedrijven BVD-pilootproject is afgerond. *Landbouwleven*; 05/04/2013, 16
- **Heylen M, Volckaert D**. Actiever zorgen voor de Vlaamse diergezondheid. *Veeteeltvlees*; november 2013, 28-29
- **Maris J**. Seleniumstatus bij melkvee: is tankmelkonderzoek een bruikbare tool? *Drietandmagazine*; 25/01/2013, 14
- **Maris J**. Is tankmelkonderzoek een bruikbare tool? *Landbouwleven*; 25/01/2013, 17-18
- **Maris J**. Tankmelkonderzoek bepaalt seleniumstatus. *Management & Techniek*; 22/02/2013, 28-29
- **Maris J**. Veepeiler en de praktijk. Een geval van de bacteriële huidinfectie *Dermatophilus congolensis* bij melkvee. *Vrij en Vrank*; oktober 2013, 13
- **Maris J**. Pensbot rukt op in Vlaanderen. *Veeteeltvlees*; oktober 2013, 20
- **Maris J**. Veepeiler en de praktijk. Geval van *Dermatophilus congolensis* bij melkvee. *Landbouwleven*; 08/11/2013, 18

- **Merchiers L.** 1,4 procent paratbc-positief. *Veeteelt*; januari 2013, 23
- **Merchiers L.** Bemonsteringsperiode paratuberculose is halverwege. *VDV-magazine*; februari 2013, 21
- **Merchiers L.** Bemonsteringsperiode paratuberculose is halverwege. *Drietandmagazine*; 15/02/2013, 10
- **Merchiers L.** Bemonsteringsperiode paratbc is halverwege. *Boer & Tuinder*; 15/02/2013, 8
- **Merchiers L.** Stand van zaken vernieuwd paratuberculoseprogramma. *Melkveebedrijf*; maart 2013, 31
- **Merchiers L.** Opruiming positieve dieren paratbc. *Boer & Tuinder*; 10/05/2013, 20
- **Merchiers L.** Oproep aan de deelnemers van het paratuberculoseprogramma. *Drietandmagazine*; 17/05/2013, 12
- **Merchiers L.** Paratuberculose blijft groeien. *Vilt*; 11/09/2013
- **Merchiers L.** Nieuw werkjaar paratbc. *Boer & Tuinder*; 25/10/2013, 8
- **Merchiers L.** Werkjaar 2013-2014 voor het paratuberculoseprogramma gaat weldra van start. *Drietandmagazine*; 25/10/2013, 18
- **Merchiers L.** De aandacht voor paratuberculose blijft toenemen. *Melkveebedrijf*; oktober 2013, 5
- **Pierré E.** La lutte contre les salmonelles chez les poulets de chair et les dindes d'engraisement. *Arsia Infos*; 05/2013, N° 109, 3
- **Pierré E.** Lutte contre les salmonelles chez les volailles. *Arsia Infos*; 07/2013, N° 111, 4
- **Pierré E.** Lutte contre les salmonelles chez les volailles (suite). *Arsia Infos*; 09/2013, N° 112, 4
- **Pierré E.** Lutte contre les salmonelles chez les poules pondeuses. *Arsia Infos*; 11/2013, N°114, 4
- **Ribbens S.** Een jaar BVD-oormerken. *Boer & Tuinder*; 05/04/2013, 9
- **Ribbens S.** België bant BVD. *Veeteelt*; september 2013, 20-21
- **Ribbens S.** België bant BVD. *Veeteeltvlees*; september 2013, 14-15
- **Ribbens S.** Iedereen moet mee in de strijd tegen BVD. *Landbouwleven*; 11/10/2013, 16
- **Ribbens S.** Stappenplan moet België van BVD verlossen! *Melkveebedrijf*; oktober 2013, 7
- **Ribbens S.** Stop BVD. *Drietandmagazine*; 29/11/2013, 48
- **Ribbens S.** Stop Boviene Virale Diarree. *Boer & Tuinder*; 29/11/2013; 45
- **Ribbens S.** DGZ vestigt aandacht op BVD-bestrijding. *Landbouwleven*; 29/11/2013, 47
- **Ribbens S.** Samen BVD stoppen, een uitdaging. *Boer & Tuinder*; 13/12/2013, 19
- **Ribbens S.** DGZ looft vroege BVD-aanpak. *Landbouwleven*; 20/12/2013, 7
- **Ribbens S, Callens J.** BVD-dragers opgemerkt. *Veeteeltvlees*; december 2013, 22-23
- **Roels S.** Jaarlijkse monitoring kwaliteit oormerken in Vlaanderen. *Vilt*; 20/12/2013
- **Van Loo H, De Bleecker K, Volckaert D.** Speurtocht naar nieuwe of heropduikende ziekten. *Management & Techniek*; 12/07/2013, 28-30
- **Van Loo H.** Neospora, een belangrijke parasiet die de nodige aandacht en aanpak verdient. *Landbouwleven*; 04/10/2013, 13
- **Van Loo H.** Neospora aanpakken. *Boer & Tuinder*; 04/10/2013, 11
- **Van Loo H.** Neospora, een belangrijke parasiet die de nodige aandacht en aanpak verdient. *Management & Techniek*; 04/10/2013, 2-3
- **Van Loo H.** DGZ lanceert vrijwillig Neospora-bestrijdingsprogramma. *Management & Techniek*; 04/10/2013, 3-5
- **Van Loo H.** Vrijwillig neospora bestrijden. *Boer & Tuinder*; 11/10/2013, 13
- **Van Loo H.** Neospora Caninum. DGZ lanceert vrijwillig bestrijdingsprogramma. *Landbouwleven*; 11/10/2013, 15
- **Van Loo H.** DGZ lanceert vrijwillig bestrijdingsprogramma neospora. *Veeteelt*; oktober 2013, 53
- **Van Loo H.** DGZ lanceert vrijwillig Neospora-bestrijdingsprogramma. *Melkveebedrijf*; november 2013, 5
- **Van Praet W.** Speendiarree in Vlaanderen. *Management & Techniek*; 07/06/2013, 5
- **Vandersmissen T.** DGZ overhandigt eerste gezondheidsmonitorrapporten voor gelten. *Varkensbedrijf*; december 2013, 44
- **Vandersmissen T.** Eerste gezondheidsmonitorrapporten voor gelten overhandigd. *Landbouwleven*; 13/12/2013, 10
- **Vandersmissen T.** Goede gezondheid van gelten garanderen. *Management & Techniek*; 20/12/2013, 26-27

BROCHURES

- **de Jong E.** Brochure Veepeiler Varkens
- **Maris J.** Brochure Veepeiler Rundvee
- **Ribbens S, Callens J.** Focus op BVD
- **Van Loo H.** Focus op Q-koorts
- **Van Loo H.** Focus op Neospora
- **Van Mael E.** Focus op biestbeleid

Afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat	gB	Glycoprotëine B
ADLO	Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse overheid	gE	Glycoprotëine E
Ag	Antigen	GZA	Gezondheidsadministratie
AGP	Agar gel precipitatie testen	HI	Haemaglutinatie inhibitie
AI	Aviaire influenza	HoSoWo	Hygiënoogram-onderzoek – <i>Salmonella</i> -onderzoek – Wateronderzoek
ALV	Agentschap voor Landbouw en Visserij	I&R	Identificatie & registratie
AMCRA	Kenniscentrum inzake antibioticagebruik en -resistentie bij dieren	IBR	Infectieuze bovine rhinotracheïtis
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos	ID	Immunodiffusietest
AR	Atrofische rhinitis	IKB	Integrale ketenbeheersing
Arsia	Association Régionale de Santé et d'Identification Animales	IKM	Integrale Kwaliteitszorg Melk
Asn	Antistoffen	ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
BB	Boerenbond	ISO	Internationale Organisatie voor Standaardisatie
BCZ	Belgische Confederatie van de Zuivel	KATHO	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
BELAC	Belgisch accreditatiesysteem	KB	Koninklijk besluit
BT	Blauwtong	LIMS	Laboratorium informatiemangement systeem
BVD	Boviene virale diarree	MB	Ministerieel besluit
CAE	Caprine arthritis encephalitis	MBTI	Myers-Briggs Type Indicator
CEM	Contagieuze equine metritis	MCC	Melkcontrolecentrum Vlaanderen
CODA	Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie	ND	Newcastle disease
CRD	Chronic respiratory disease	PCE	Provinciale controle-eenheid (van FAVV)
DGZ	Diergezondheidszorg Vlaanderen	PCR	Polymerase chain reaction (polymerase-kettingreactie)
ELISA	Enzyme-linked immuno sorbent assay	PDO	Product- & dienstontwikkeling
EPG	Eieren per gram	PPE	Productschap Pluimvee en Eieren
ESF	Europees Sociaal Fonds	PRRSv	Porcine reproductive and respiratory syndrome virus
EU	Europese Unie	PVL	Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen	VLM	Vlaamse Landmaatschappij
FOD	Federale overheidsdienst	VRS	Voice Registration System (telefonisch registratiesysteem)
		VTE	Voltijds equivalent

Contactgegevens

DIERENGEZONDHEIDSZORG VLAANDEREN

Maatschappelijke zetel/site Drongen

Deinse Horsweg 1
9031 Drongen

Site Torhout

Industrielaan 29
8820 Torhout

Site Lier

Hagenbroeksesteenweg 167
2500 Lier

Klantendienst

tel. 078 05 05 23
fax 078 05 23 23
e-mail: helpdesk@dgz.be

www.dgz.be

Colofon

Verantwoordelijk uitgever

Denis Volckaert, Directeur
Deinse Horsweg 1, 9031 Drongen

Coördinatie en eindredactie

Dominiek Schollaert
Communicatieverantwoordelijke

Lay-out

No Logo

Fotografie

Archief DGZ

Drukwerk

De Maertelaere

Diergezondheidszorg Vlaanderen

Deinse Horsweg 1
9031 Drongen
T 078 05 05 23
F 078 05 23 23
E helpdesk@dgz.be
www.dgz.be